

PROF. IGOR ŠTAGLJAR,
SVJETSKI PRIZNATI ZNANSTVENIK

**Kreće suradnja
Sveučilišta u Splitu
i MedLS-a** STR. 5

TRAGOM SMJENE NA FILOZOFSKOM
FAKULTETU U ZAGREBU

**Sindikalno
tezgarenje** STR. 6
Igora Radeke

god XII.
broj 132.
26. listopada 2020.
www.unist.hr
www.unizg.hr

universitas

hrvatske sveučilišne novine

HRVATA NIKADA NIJE BILO MANJE I SVE SMO STARIJI!

Str. 14

**DOCENT
MARIN
STRMOTA,
KATEDRA ZA
DEMOGRAFIJU
EKONOMSKOG
FAKULTETA
U ZAGREBU**

VELIKO PRIZNANJE ZA
SPLITSKU ZNANOST
**Članak Ane
Marušić i Ree
Ščepanović
na naslovnici
Naturea!** STR. 3

CENTAR IZVRSNOSTI
STIM NA SVEUČILIŠTU
U SPLITU

**Povezujemo
istraživanja s
inovacijom i
edukacijom**

STR. 21

VODIČ ZA SAMOPOMOĆ I OSNAŽIVANJE STUDENATA

**Priručnik 'Radim na
sebi' - kako se nositi
s ispitima, osamom
i depresijom** STR. 12

ZNAČAJNO PODIGNUTA RAZINA STUDENTSKOG STANDARDA NA SVEUČILIŠTU U SPLITU

Svečano otvoren Studentski dom 'Bruno Bušić'

Otvorenje reprezentativnog objekta koji znatno podiže razinu studentskog standarda

Piše: **MILA PULJIZ**Snimio: **JAKOV PRKIĆ/CROPIX**

Krajem rujna održano je svečano otvorenje Studentskog doma "Bruno Bušić", u nazočnosti ministra znanosti i obrazovanja prof. Radovana Fuchsa, rektora prof. Dragana Ljutića, ravnatelja Studentskog centra Ivana Žižića, prorektora, članova Senata te drugih uvaženih gostiju. Studenti na raspolaganju imaju suvremeno uređenu kantu, zajedničku učionicu sa 60 mjesta, predavaonicu kapaciteta 65 mjesta, praonicu rublja, lift za osobe sa smanjenom pokretljivošću, malonogometno i košarkaško igralište te opremu za rekreaciju i odmor. Prema riječima ravnatelja Žižića, objekt ima izrazito visoku energetska učinkovitost. Uz energente plin i struju, koriste se i obnovljivi izvori energije. Naime, na krovu zgrade nalaze se solarni paneli sna-

ge 144 kW i plinska kotlovnica koji služe za zagrijavanje vode. Čak je i klimatizacijski sustav povezan na solarne panele kako bi se otpadna energija prilikom hlađenja iskoristila za grijanje. Uz sva nova tehnološka postignuća, Dom "Bruno Bušić" zasigurno značajno podiže razinu studentskog standarda na Sveučilištu u Splitu.

- Drago mi je da nazočimo ovom svečanom činu, a sve u skladu s našom sintagmom "studenti, studenti i studenti" i upravo ovo je pravi način kako dajemo potporu našim studentima i omogućujemo im studiranje na ponajboljem sveučilištu, ne samo u Hrvatskoj, nego i u regiji. Najbitnije je osigurati kontinuitet, rast i razvoj - istaknuo je rektor Ljutić. Ministar Fuchs kazao je kako podrška sveučilištima i visokom školstvu u budućnosti nikako ne bi smjela doći u pitanje jer je ulaganje u obrazovanje, s gospodarskog aspekta, najisplativije i najsigurnije ula-

ganje uopće.

- Za kvalitetno i uspješno studiranje nisu jedino i isključivo potrebni samo dobri profesori, nego su jednako tako važni i dobri uvjeti studiranja. Potrebno je mlade ljude osloboditi brige hoće li moći preživjeti od mjeseca do mjeseca. Ako im to osigurate, onda ste im omogućili s pozicije društva i sveučilišta sve preduvjet - dodao je ministar Fuchs.

Nakon svečanosti otvaranja Studentskog doma, službeno je otvoren i Poduzetnički inkubator za visoke tehnologije Sveučilišta u Splitu. Završetkom projekta "Razvoj Poduzetničkog inkubatora za visoke tehnologije Sveučilišta u Splitu" stavljen je u funkciju prvi inkubator za visoke tehnologije u Republici Hrvatskoj, s nositeljem UNIST Tehnološki park d.o.o. Split. Riječ je o kapitalnom projektu za Grad Split koji je financiran iz Europskog fonda za regionalni razvoj u

okviru poziva "Razvoj poslovne infrastrukture", za koji su odobreni prihvatljivi troškovi od 20 milijuna kuna, dok je maksimalni iznos nepovratnih sredstava 19,83 milijuna kuna. Projekt je realiziran u prostoru bivšeg OH doma u Spinutu. Među ostalim, "Inkubator" će imati 140 smještajnih jedinica za zaposlenike, 26 modularnih ureda, jedan co-working prostor s 45 radnih mjesta, a tu će se uskoro moći smjestiti i startup tvrtke s područja čitave županije.

Realizacijom projekta omogućit će se razvoj područja visokih tehnologija na području Splitsko-dalmatinske županije i šire regije, jer jedino Sveučilište u Splitu posjeduje adekvatne znanstvenoistraživačke, stručne i visokoškolske kapacitete u STEM i drugim područjima visokih tehnologija na području cijele Dalmacije.

Mihaela Čosić

Slaven Dragičević

Ivan Varenina

Ivana Petričević

Što kažu studenti?

Studentski dom "Bruno Bušić" dobio je svoje stanare koje smo pitali kakvi su im dojmovi o novom domu. U menzi smo se našli s četvero stanara kako bi s nama podijelili svoje dojmove, svidaju li im se sobe, što misle o hrani, svojim sustanarima, dodatnim aktivnostima koje ovaj dom nudi kao i pogledu od milijun dolara koji im se pruža iz soba. Oni su Ivana Petričević, Mihaela Čosić, Ivan Varenina i Slaven Dragičević.

"Studiram kemijsku tehnologiju na KTF-u. Prije dvije godine bila sam u starom domu, tako da mi je ovo okruženje potpuno neobično, ali neobično u pozitivnom smislu. Osjećaj je kao da smo u finom hotelu, a ne u studentskom domu. Sve je novo i super uređeno, također sam iznenađena kako je br-

zo obnovljen i na koji je način uređen. Jedini nedostatak su rijetke autobusne linije, pogotovo sada zbog korone. Ali koliko sam čula, radi se na uvođenju novih linija kojima bi studenti brže i jednostavnije mogli doći do Kampusa", kazala nam je Ivana Petričević.

S Ivanom se slaže i njezin kolega s fakulteta Ivan Varenina kojemu je ovo prva godina u Studentskom domu "Bruno Bušić", a čiji su dojmovi također samo pozitivni.

"Spiza je super, nema nikada gužvi i redova, ponuda hrane je raznovrsna i svaki dan se može naći ponešto za svačiji ukus. U menzi se stalno hranim, doručak, ručak i večera, pa čak i međuobroci", kroz smijeh dodaje Ivan.

Slaven Dragičević student je

pete godine kemijske tehnologije, a ovo mu je također prva godina u Studentskom domu "Bruno Bušić".

"Dojmovi su samo pozitivni, svi se odlično slažemo. Moram spomenuti i kako su svi zaposlenici doma super prema nama, nema nikakvih problema ni negativnih iskustava."

I za kraj smo popričali s Mihaelom Čosić, studenticom prve godine Ekonomskog fakulteta. "Ne znam kako je bilo do sada, ali novouređeni dom izgleda odlično. Trenutno su mi sva predavanja online tako da većinu vremena provodim u sobi, a u pauzama odem prošetati po Marjanu ili uz more. Svim studentima bih preporučila dolazak u naš dom", kazala je Mihaela.

MILA PULJIZ

VELIKO PRIZNANJE ZA SPLITSKU ZNANOST

Članak Ane Marušić i Ree Ščepanović na naslovnici 'Nature'!

Najugledniji svjetski znanstveni časopis objavio je članak o znanstveno-istraživačkoj čestitosti među čijim su autorima i naše dvije sugrađanke

Splitski tim: Ivan Buljan, Rea Ščepanović, Vicko Tomić, Marin Viđak, Ružica Tokalić i Ana Marušić PRIVATNI ALBUM

PIŠE: **DIANA BARBARIĆ**

U skupini najuglednijih svjetskih znanstvenih časopisa, londonski "Nature" tradicionalno ima najveći ugled. Želja svakog znanstvenika je da upravo tamo objavi svoje najvažnije istraživačke rezultate pa je konkurencija za objavljivanje znanstvenog članka u njemu jako velika.

Nature godišnje objavljuje stotine članaka iz svih znanstvenih područja i ne može se unaprijed znati je li svaki od njih planetarno važan. Ali ono što se zna jest da su visoko citirani u drugim časopisima, oko 43 puta godišnje, i da je mali,

ali usporedno s drugim časopisima najveći broj njih nagrađen Nobelovim i drugim nagradama.

Ukratko, Nature ne objavljuje ništa što njegovi urednici ne smatraju iznimno važnim za znanost. I baš zato je jako velika stvar da je prošloga tjedna Nature objavio članak "Znanstvenoistraživačka čestitost: devet načina da se s rasprava pomaknemo na djelovanje", koji se našao na naslovnici, a među čijim su autorima dvije znanstvenice Splitskog sveučilišta.

To su prof. **Ana Marušić**, liječnica i svjetski priznata urednica znanstvenih časopisa (dugogodišnja glavna urednica Croatian Medical Journala, najutjecajnijeg znanstve-

nog časopisa koji se izdaje u Hrvatskoj) i **Rea Ščepanović**, mag. iur. s Katedre za istraživanja u biomedicini i zdravstvu Medicinskog fakulteta.

Rea Ščepanović je ujedno i međunarodno ovlaštena stručnjakinja za zaštitu osobnih podataka. Laički rečeno, ove su Splićanke zai-grale u finalu znanstvene Lige pravaka.

Koje je cjepivo najbolje?

Njihov članak naglašava važnost istraživačke čestitosti za znanost, posebice za znanstvene ustanove, a taj termin ne znači samo odsutnost izmišljanja i prepravljivanja znanstvenoistraživačkih rezul-

Istraživački tim sa svih strana svijeta

U splitskom istraživačkom timu voditeljice prof. dr. sc. **Ana Marušić** na projektu rade **Rea Ščepanović**, magistra prava, i dr. sc. **Ivan Buljan**, psiholog. U projektu sudjeluju i Sveučilište u Aarhusu iz Danske, Medicinski centar Slobodnog sveučilišta u Amsterdamu, Sveučilište u Essexu, Sveučilište u Leidenu, Nacionalno tehničko sveučilište u Ateni, Londonska škola ekonomije i političkih znanosti, Sveučilište u Trentu, Sveučilište u Varšavi, Katoličko sveučilište u Leuvenu, Austrijska agencija za istraživačku čestitost, Irski odbor za zdravstvena istraživanja i Europsko udruženje istraživačkih rukovoditelja i administratora.

tata, zatajivanja ili otuđivanja tuđih znanstvenih podataka.

Profesorica Marušić, ugledna i cijenjena znanstvenica koja je strast za istraživačkim radom prenijela na brojne mlade kolege, prepustila je riječ o njihovom uspjehu Rei Ščepanović, koja pak za svoju mentoricu ističe da je svojim ogromnim znanjem i čudesnom energijom inspiracija mnogim mladim znanstvenicima.

S golemim rastom znanstveno-istraživačkog rada u svim dijelovima svijeta i sve većim utjecajem znanosti na ljudski život, to je postalo središnje pitanje. I najmanja pogreška, namjerna ili nenamjerna, može imati nesagledive posljedice, od konkretne opasnosti za živote ljudi do uzaludnog trošenja novca, vremena, sredstava i rada - ističe Rea Ščepanović, pa za primjer uzima cjepivo protiv koronavirusa, na čijoj izradi rade tisuće znanstvenih ustanova u svijetu.

Cjepivo će spriječiti bolest i smrt i vratiti život u normalu, tako da se živi bez ograničenja kretanja, disanja, druženja i putovanja i omogućit će rad i proizvodnju koji donose zaradu i standard na koji smo navikli. No, kako izabrati najbolje, odnosno najdjelotvornije, najjeftinije, najdostupnije cjepivo od množine onih koja se rade? Što ako ono ima štetne popratne pojave, što ako djeluje prebrzo ili preslabo, samo

za neke ljude, samo u određenim uvjetima?

Što ako netko uvjeri svijet da je njegovo cjepivo najbolje, a nije, nego je možda čak i štetno? Lako je zamisliti koliko opasnosti vreba u tom poslu i odlukama koje se moraju donijeti - naglašava profesorica Marušić i dodaje da tu kao sigurnosni mehanizam uskače kultura znanstveno-istraživačke čestitosti: mora se postići da ni u jednoj fazi, ni u jednom detalju proizvodnje i primjene cjepiva ništa ne ostane nejasno, nesigurno, nekontrolirano.

Jasna pravila

Europska unija je najavila da će u sljedećem razdoblju financiranja znanstvenih projekata iz istraživačkog okvira Obzor Europa kao uvjet za dobivanje novčane potpore zahtijevati od znanstvenih institucija postojanje jasnih pravila, planova i postupaka za osiguranje znanstveno-istraživačke čestitosti.

U odnosu na tu međunarodnu strategiju, autori članka koji donosi Nature predložili su znanstvenim ustanovama niz inicijativa koje olakšavaju oblikovanje i primjenu pravila znanstveno-istraživačke čestitosti.

Te su inicijative najprije oblikovane u projektu "Standardni operativni postupci za znanstveno-istraživačku čestitost" koji financira EU, a sudjeluju i nastavnici Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Projekt je započeo u siječnju 2019. godine, a cilj mu je stvaranje alata za institucionalno uspostavljanje sustava promicanja i primjene znanstveno-istraživačke čestitosti.

Naslovnica zadnjeg broja znanstvenog časopisa 'Nature'

Prof. Ana Marušić i Rea Ščepanović s Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Idejni začetnici sustava Josip Marasović i Zvonko Jelačić suvlasnici SU tvrtke Sailboat RC i članovi pobjedničkog tima

BOŽIDAR VUKIČEVIĆ/CROPIX

ODRŽANO JE PETO IZDANJE OCEAN HACKATHONA

Splitski dock.me pobijedio projektom inteligentnog priveza brodova

Sustav za napredno vezivanje u marinama čiji je glavni cilj olakšati svim korisnicima nautičkih luka rezervaciju veza te učiniti njihovo iskustvo na moru što boljim i jednostavnijim, osmislili su Josip Marasović i Zvonko Jelačić iz tvrtke Sailboat RC zajedno sa studentima FESB-a Josipom Baumgartnerom, Androm Rudanom, Tomasom Pinjušićem, Nenom Židićem, Ivanom Samardžićem i Petrom Perkovićem

Piše:

MILA PULJIZ

Na splitskom sveučilištu održan je Ocean Hackathon, uzbudljivi vikend tijekom kojeg su četiri tima rješavala nekoliko izazova vezanih uz more i priobalno područje i natjecali se za pobjedu. Natjecanje je međunarodnog karaktera, a Split je bio samo jedan od 11 gradova domaćina.

Ovo je peto izdanje Ocean Hackathona i prvo u koje se Sveučilište u Splitu uključilo

kao jedan od organizatora. U organizaciji natjecanja velik doprinos su dali i suorganizatori, ICT Županija, Znanstveno-tehnološki park Sveučilišta u Rijeci i Tehnološki park Varaždin, ujedno i sponzori nagrada za najbolje plasirane timove. Osim njih u organizaciji su sudjelovali i udruga Split Tech City i Studentski poduzetnički inkubator Ekonomskog fakulteta tako što su ustupili mentore koji su natjecateljima bili na raspolaganju tijekom natjecanja i koji su im svojim znanjem i iskustvom

pomogli da što bolje uobličie svoje ideje.

U žiriju su bili prorektorica za znanost i inovacije, prof. Leandra Vranješ Markić, voditelj ICT Županije Damir Brčić, direktor Step Ri znanstveno-tehnološkog parka Sveučilišta u Rijeci Boris Golob i direktor Tehnološkog parka Varaždin Karlo Kuček.

Pred žirijem je bio težak odabir jer su svi natjecatelji uspješno od ideje razvili modele i prototipe uređaja koji imaju potencijal za daljnji razvoj i komercijalizaciju.

“Planiramo sudjelovati u Ocean Hackatonima i u sljedećim godinama, u suradnji sa svim partnerima u alijansi Europskog Sveučilišta mora SEA-EU, kroz koju provodimo niz aktivnosti usmjerenih ka razvoju inovacija te zajedničkoj suradnji akademske zajednice i gospodarstva, posebno u pitanjima vezanim za more i priobalno područje”, kazala je prorektorica za znanost i inovacije Vranješ Markić.

Pobjedu je odnijela ekipa dock.me sa sustavom za napredno vezivanje u marinama

čiji je glavni cilj olakšati svim korisnicima nautičkih luka rezervaciju veza te učiniti njihovo iskustvo na moru što boljim i jednostavnijim, a čiji su vlasnici izazova Josip Marasović i Zvonko Jelačić, suvlasnici tvrtke Sailboat RC koji su zajedno sa članovima svog tima Josipom Baumgartnerom, Androm Rudanom, Tomasom Pinjušićem, Nenom Židićem, Ivanom Samardžićem i Petrom Perkovićem tijekom vikenda radio na kreiranju poslovnog modela te softverskom i hardverskom rješenju

“

Ovim projektom bi se smanjilo ekološko onečišćenje s nižom potrošnjom dizela i manje ispušnih plinova, a poboljšao bi se i nadzor cijele mreže vezova i onemogućila siva ekonomija koja zadaje probleme vlasnicima marina

kojim su na završnoj prezentaciji demonstrirali učinkovitost svog sustava za rezervaciju veza u marinama.

Pobjednike čeka finale Ocean Hackathona u Brestu gdje će snage odmeriti s pobjednicima iz 10 drugih gradova. “Iskustvo natjecanja je jako pozitivno, bilo je dakako naporno i intenzivno jer smo dali sve od sebe i krenuli od nule u početku, ali dosta dobro smo se povezali, igrali smo na vlastite snage i ostali fokusirani. Naporno smo radili do zadnje sekunde. Što se tiče samog projekta, njime bismo smanjili ekološko onečišćenje minimiziranjem vremena plovidbe unutar i oko marina, odnosno postigli nižu potrošnju dizela i manje ispušnih plinova koncentriranih na jednoj užoj sredini. Usto, poboljšali bismo nadzor cijele mreže vezova od strane menadžmenta marine preko naše postavljene mreže senzora, ali i onemogućili sivu ekonomiju koja zadaje probleme vlasnicima marina”, kazao nam je Marasović.

Drugo mjesto odnio je tim s Odjela za stručne studije Sveučilišta u Splitu sa svojim rješenjem za komunikaciju podvodnih uređaja i sustava korištenjem vidljivog svjetla i IoT (Internet of things). Treće mjesto pripalo je timu CBRO s uređajem za prikupljanje mikroplastike u morima i oceanima, a četvrto timu Waste Water koji je razvio model uređaja za pročišćavanje otpadnih voda koje se ulijevaju u mora i oceane.

Na Ocean Hackathonu ukupno je sudjelovalo 30-ak natjecatelja koji su imali podršku mentora iz različitih područja od računarstva i programiranja do zaštite intelektualnog vlasništva, razvoja poslovnog modela i uspješnog pitcha.

WEBINAR NA POMORSKOM FAKULTETU SVEUČILIŠTA U SPLITU

Prvi put obilježen Europski pomorski dan

Na prvi dan listopada European University of the Seas (SEA-EU) ured Sveučilišta u Splitu, zajedno s Pomorskim fakultetom Sveučilišta u Splitu obilježio je Europski pomorski dan (European Maritime Day - In My Country) organizacijom webinara na Pomorskom fakultetu. Osim centralnog događaja kojim se ovaj dan obilježava u jednom gradu, paralelno se obilježava i čitav niz manjih događaja koji za cilj imaju promociju mora i pomorstva kroz razna događanja. Jedno od takvih je kreiralo i Sveučilište u Splitu, koje se priključilo ovoj inicijativi obilježavanja zajedno s još go-

tovo 50 događaja diljem Europe u samo ovoj godini. Cijeli popis događaja koji ovaj dan obilježavaju u Europi možete pogledati na web-stranicama EMD In My Country.

Webinaru na Pomorskom fakultetu su prisustvovali predstavnici Uprave Pomorskog fakulteta, SEA-EU ureda, nastavnici, istraživači i studenti svih razina studija, kao i predstavnici SEA-EU ureda. Prezentirane su sljedeće teme: Faculty of Maritime Studies, and Maritime Science, Assistant prof. Hrvoje Dodig, PhD, Vice Dean for Science and Full prof. Gorana Jelić Mrčelić, PhD, Vice Dean

for Development and International Cooperation; Challenges in maritime education, Assistant prof. Petar Matić, PhD and Assistant prof. Marko Katalinić, PhD and students; Nautical studies, new trends, Danijel Pušić and Associate Professor Zvonimir Lušić, PhD; MARPOL moves forward: Sulphur cap 2020., Zaloa Sanchez, Teaching and Research Assistant; Sailing at the Faculty of Maritime Studies – Preservation, and dissemination of maritime culture, Assistant prof. Luka Pezelj PhD; Insight into the maritime industry – Marina, charter and recreational bo-

ating nautical tourism challenges (COVID-19 challenges), Željko Martincić, industry expert; Technology and challenges in studying/learning – students, Željana Pučo, and Lovre Kokeza, Maritime Management Study Programme, graduate; Post-graduate student expectations – a group of graduate students; SEA-EU project, Nina Dujmović, International Mobility Assistant European University of the Seas (SEA-EU).

Organizatorica webinara doc. Eli Marušić nije krila svoje zadovoljstvo događajem: “Ovakve europske inicijative su izvrstan način za informiranje

javnosti o izazovima u pomorskoj industriji i obrazovanju. Drago nam je što se ovakav događaj obilježio upravo na Pomorskom fakultetu s obzirom na ulogu Fakulteta i u cjeloživotnom obrazovanju u pomorstvu”.

Odjel za međunarodnu suradnju Sveučilišta ispred zgrade Tri fakulteta organizirao je Welcome day za strane studente. Događaju na otvorenom prisustvovalo je gotovo 100 sudionika, uz poštivanje epidemioloških mjera. Kroz ove događaje, Sveučilište u Splitu je obilježilo prvu godinu provedbe SEA-EU projekta, kojim je postalo dio

alijanse Europskog sveučilišta mora. U planu je i obilježavanje europskih dana Erasmus+, Europske noći istraživača itd. Ako želite pratiti novosti iz SEA-EU ureda, pratite Instagram profil SEA-EU UNIST (#seaeu.unist) ili web-stranicu www.sea-eu.org.

IVANA JADRIĆ

PROF. IGOR ŠTAGLJAR,
SVJETSKI PRIZNATI
ZNANSTVENIK SA SVEUČILIŠTA
U TORONTU, NAJAVLJUJE

Suradnja Sveučilišta u Splitu i MedILS-a

Ovisni smo o projektima koje dobivamo od privatnih sponzora i bili bismo jako sretni da uspostavimo suradnju s Vladom i Sveučilištem. Tu sam kako bismo napokon počeli dobivati sredstva za istraživanje znanstveno kompetentnih projekata koje financiraju Vlada i Sveučilište u Splitu

PIŠE: FRANKA BABIĆ

Prof. Igor Štagljar, svjetski priznati znanstvenik sa Sveučilišta u Torontu, u četvrtak 15. listopada, posjetio je Sveučilište u Splitu. Na sastanku u Rektoratu prof. Štagljara primio je rektor Sveučilišta u Splitu prof. Dragan Ljutić, s prorektoricom za međunarodnu suradnju prof. Đurđicom Miletić, pročelnicom Ureda Ivanom Pletković i koordinatorom za infrastrukturu Marijanom Bašićem. Prof. Štagljar jedan je od najproduktivnijih hrvatskih znanstvenika u inozemstvu, a već tri godine radi na Mediteranskom institutu za istraživanje života gdje provodi 2-3 mjeseca na godinu. Na sastanku je bilo riječi o još intenzivnijim oblicima suradnje prof. Štagljara sa splitskim Sveučilištem, a njegov posjet bio je povod i za razgovor o aktualnim temama.

Vaš tim ove je godine objavio četiri publikacije u raznim časopisima Nature. Možete li nam reći nešto više o tome?
- Riječ je o tri publikacije u Nature Communications i

jednoj u Nature Chemical Biology. Od te četiri na dvije smo publikacije moji suradnici i ja prvi i zadnji autori, što je u biti najvažnije, druge dvije su bile kolaboracije s jednim od vodećih svjetskih znanstvenika. Moja grupa u Torontu bavi se biomedicinski relevantnim projektima, stvarima koje imaju ključnu važnost za ljudsko zdravlje, prije svega za liječenje raka. Iz čiste znatiželje, početkom ove godine počeli smo raditi na projektu COVID-19 zbog toga što jednu od tih tehnologija koje smo razvili sada možemo koristiti kao serološki test za detekciju antitijela direktno u krvi od ljudi koji su preboljeli COVID. Upravo spremamo veliku publikaciju, mislim da ćemo je do kraja godine objaviti.

Moram priznati da je moja grupa poznata po tome što istražujemo signalne putove u brojnim karcinomima, a karcinom pluća je naš primarni fokus. Ove godine u svibnju smo publicirali rad u Nature Chemical Biology u kojem smo opisali novu metodu za identifikaciju lijekova koji mogu prekidati signalne putove u jednoj posebnoj podvrsti karcinoma

'Ima nas puno znanstvenika vani koji bismo željeli provoditi jedan dio svog vremena ovdje kako bismo podijelili svoje znanje. Nama ne treba velika plaća, nama je važno osjetiti kako smo natrag među svojimima'

JAKOV PRKIĆ/CROPIX

pluća. Tu smo pronašli četiri molekule koje mogu potencijalno biti lijekovi. Za dvije od njih šansa da postanu lijekovi je jako velika zato što su već odobreni kao lijekovi za liječenje vrlo rijetke forme leukemije, pod nazivom akutna mijeloidna leukemija. S te dvije molekule smo trebali u ožujku, odnosno travnju, krenuti

s kliničkim istraživanjima u Torontu i u Zagrebu u KBC-u Jordanovac, međutim, sve je obustavljeno zbog COVID pandemije. Ali nastaviti će se čim budemo imali cjepivo, čim se život vrati u normalu.

Tri godine u MedILS-u

Često ste u Hrvatskoj, u Zagrebu, a evo i u Splitu, gdje već suradujete s MedILS-om.

- U MedILS-u sam već tri godine voditelj laboratorija. Imam mali laboratorij s dvije suradnice, dvije postdoktorandice. Bio bi ih i veći broj da imamo više sredstava za istraživanje. Naime, ovdje moram novac donijeti iz svojih projekata, ne smijem niti jedan dolar iz Toronta prenijeti. U MedILS-u smo ovisni o projektima koje dobivamo od privatnih sponzora. Bili bismo jako sretni da uspostavimo suradnju s Vladom i Sveučilištem. Iz tog razloga sam i bio na Sveučilištu u Splitu, kako bismo napokon počeli dobivati sredstva za istraživanje znanstveno kompetentnih projekata koje financiraju Vlada i Sveučilište u Splitu.

S kojim sastavnicama na-

šeg Sveučilišta vidite moguću suradnju?

- Profesor sam na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Torontu, tamo predajem dva kolegija studentima treće i četvrte godine medicine. Prije ove pandemije u Split sam dolazio barem tri-četiri puta godišnje, u biti imam dozvolu da budem tu tri mjeseca na godinu. Dakle, mogu ovdje provoditi jednu četvrtinu godine, što nije zanemarivo i već sam nekoliko puta ranije istaknuo da sam spreman znanje podijeliti s ovdašnjim studentima.

Ima nas puno znanstvenika vani koji bismo željeli provoditi jedan dio svog vremena ovdje kako bismo podijelili svoje znanje. Nama ne treba velika plaća, već je nama važno osjetiti kako smo natrag među svojimima da svojim znanjem i entuzijazmom motiviramo studente. Mislim da toga fali u Hrvatskoj, vidim da nekima nedostaje životne energije. Energiju za posao možete dobiti ako učite od najboljih koji su pozitivni.

Spomenuli ste istraživanja vaše grupe vezano za pandemiju COVID. Kakva je trenu-

tačno situacija u Kanadi što se tiče svakodnevnog života? Ima li razlike s Hrvatskom?

- Ima velike razlike. Kanada ima populaciju od skoro 38 milijuna i u ovom trenutku je oko 9700 mrtvih, što iznosi 257 preminulih na milijun stanovnika. Hrvatska sa svojih 4 milijuna ima 345 mrtvih, što je 84 po milijunu stanovnika. Hrvatska za sada pandemiju dobro rješava, možda ljudi u Hrvatskoj nisu ni svjesni koliko dobro, treba odati priznanje našim epidemiolozima. Vrlo često pričam s mojim prijateljem Brankom Kolarićem koji je jedan od naših najboljih epidemiologa. Naime, ti ljudi ne spavaju, oni su budni do dva ujutro, rade svoj posao, dižu se u sedam ili osam, na izmaku su snaga, a ujedno i najviše na udaru kritika. Ako epidemiolog dobro radi, znači da ga svi mrze. Epidemiolozi u Hrvatskoj su definitivno u 'lose-lose situaciji', nitko ih ne voli, a kad ih nitko ne voli, znači da dobro rade svoj posao. Jer da ne rade dobro svoj posao, bilo bi puno više preminulih i imali biste situaciju kakva je bila u Kanadi.

Izvrstan posao

Kanada se sada stabilizirala, ali je jako kasno krenula u 'lockdown', naime, bilo je prošlo dva mjeseca otkad se pojavio prvi pacijent, dok u Hrvatskoj nije bilo prošlo niti dva tjedna. Moram priznati da je Vlada RH zajedno sa Stožerom obavila izvrstan posao. Na početku smo točno znali kad treba zatvoriti pa smo učili o tom virusu, slušali znanstvenike pri Znanstvenom vijeću gdje su istaknuti epidemiolozi i znanstvenici. Nakon dva mjeseca se počeo puštati život u normalu pa je dozvoljeno da u zemlju uđe sedam milijuna turista, što je bilo jako hrabro. Osobno sam oko toga bio jako skeptičan. U konačnici, jest da se malo povećao broj zaraza, možda je bilo nekih situacija gdje je Stožer morao reagirati malo bolje, ali smo bili jako dobri. Kad sebe uspoređujemo s drugim zemljama kao što su Češka, Poljska, Njemačka, Engleska i Francuska, gdje su sada uveli policijski sat, ja mislim da je Hrvatska u dobroj poziciji. Ova situacija sada jest zabrinjavajuća, ali nije alarmantna. No, treba biti odgovoran, smanjiti broj kontakata u zatvorenim prostorijama, treba nositi masku i stalno prati ruke. Trebamo se izolirati još neko vrijeme. Ovakva situacija neće trajati duže od šest mjeseci. Cjepivo ćemo imati krajem ove ili početkom sljedeće godine...

Prognoze da ćemo cjepivo imati za šest mjeseci?

- Sto posto sam siguran u to, već su isplivali neslužbeni podaci o oxfordskom cjepivu za koje se kaže da je pokazalo efikasnost od 80 posto, što je izuzetno dobro. Ako su ti podaci točni, mislim da ćemo se riješiti te pandemije u Europskoj uniji, odnosno G-20 zemljama, Kanadi i Americi, do sredine sljedeće godine. No, pričekaćemo da se ti podaci službeno objave.

Za kraj želim reći da je Split predivan grad. Ja sam rođeni Zagrepčanin, pravi purger, ali uvijek govorim da je Split jedan od najboljih gradova u svijetu za život. Kad vam to kaže jedan purger, onda to nešto znači.

Rektor Dragan Ljutić i Igor Štagljar

TRAGOM EKSCESNOG MANDATA SMIJENJENE DEKANICE
FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Sindikalno tezgarenje Igora Radeke

**Sindikalno granatiranje
sveučilišnih tijela**

Rektor Sveučilišta u Zagrebu donio je 8. srpnja 2020. odluku o suspenziji prof. Vesne Vlahović-Štetić s dužnosti dekanice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu „zbog ozbiljnog i trajnog kršenja zakona i Statuta Sveučilišta u Zagrebu i na njemu utemeljenih odluka.“ U obrazloženju odluke na prvom je mjestu navedena pravomoćna presuda za mobing, nakon čega slijedi nekoliko stranica taksativnog nabiranja počinjenih prijestupa i protupropisnih postupanja suspendirane dekanice. Odluku rektora je dvotrećinskom većinom glasova potvrdio Senat Sveučilišta na sjednici 14. srpnja 2020., čime je prof. Vlahović-Štetić faktično razriješana s dužnosti dekanice.

Odluke rektora i Senata Sveučilišta izazvale su negodovanje i protivljenje nekolicine članova Senata, određenog broja djelatnika i studenata Sveučilišta kao i bjesomućnu reakciju Nezavisnog sindikata znanosti i visokog obrazovanja (NSZVO). Protivljenje tog sindikata smjenjivanju dekanice bilo do te mjere apsurdno i pretjerano da je konkurentski Hrvatski sveučilišni sindikat priopćenjem za javnost osudio „Ribićevu nezdravu poruku i poticaj poslodavcima da slobodno šikaniraju/mobingiraju svoje zaposlenike“ te pozvao sve djelatnike u sustavu znanosti i visokog obrazovanja „da postavite pitanje o smislu postojanja i štetnom djelovanju interesne udruge građana koja je postala sredstvo za propagiranje ideoloških zalijepljenosti uske sindikalne vrhuške“. U osporavanju odluke rektora i Senata o smjenjivanju dekanice Filozofskog fakulteta posebnu je agilnost iskazao jedan od članova spomenute sindikalne vrhuške. Prof. Igor Radeka, predsjednik Velikog vijeća Nezavisnog sindikata znanosti i visokog obrazovanja, pojavljuje se kao prvopotpisnik niza prosvjednih dopisa, a istaknuo se i krajnje uvredljivim izjavama o radu rektora i Senata. O odluci rektora i Senata o smjenjivanju prof. Vlahović-Štetić s dužnosti dekanice iznio je svoj pravorijek na konferenciji za medije, koju je NSZVO naprasno savzao dan nakon što je Senat potvrdio rektorovu odluku o suspenziji: „To je doista vrlo sporna odluka, odluka koja je porušila sve procedure, sve standarde, pa vrlo vjerojatno i neke pravne norme. Čak je i pravno upitna.“

Takva prekomjerna verbalna granatiranja jedne legitime i legalne odluke sveučilišnih tijela obično su se tu mačila kao izraz spomenute ideološke zaslijepljenosti i politikantske zadrnosti, kakva se trajno nastanila u sindikalnom dvoru Vilima Ribića. Međutim, jedna nedavna objava na facebook-stranici „Filozofski bez cenzure“ iz temelja je izmijenila tu optiku i otvorila sasvim novu, interesnu perspektivu u sagledavanju postupaka i motiva barem jednog člana sindikalne vrhuške.

**Otvaranje afere
„Radeka na Filozofskom“**

Da podsjetimo: na navedenoj je facebook-stranici 22. rujna 2020., u članku pod naslovom „Koliko košta podrška sindikata znanosti osuđenoj dekanici? Igor Radeka i njegovih 80.000 kuna u jednom semestru. Dio 1.“, iznesen i faksimilom potkrijepljen podatak da je vanjska suradnja Igora Radeke u ljetnom semestru 2019./20. Filozofski fakultet koštala 80.000 kuna. U povezanosti s tim otkrićem portal je inaugurirao i promjenu optike: „Naivni i neupućeni mogu biti zavarani da iza brojnih sindikalnih napada na Sveučilište stoje neki načelni motivi ili, ne usudimo se ni pomisliti, obrana radničkih prava. Međutim, istina je sasvim drugačija. Motivi su obični financijski interesi.“

Navodi s facebook-stranice „Filozofski bez cenzure“ dvostruko su demantirani, najprije na facebook-profilu NSZVO-a, a potom i službenim priopćenjem na njihovoj mrežnoj stranici, koje je potpisao Igor Radeka kao predsjednik Velikog vijeća Nezavisnog sindikata znanosti i visokog obrazovanja.

Na facebook-stranici Sindikata prof. Radeka uputio je 23. rujna 2020. „oštar demantirajući navedenih laži“ da je honorarom od 80.000 kuna zapravo nagrađen za to što je koristio Sindikat i napadao Sveučilište, zatim da je premašio nastavnu normu iznad propisanih ograničenja te da je time kršio zakon. U demantiju prof. Radeka iznosi svoje videenje: „Istina je, međutim, potpuno drugačija. Igor Radeka nije niti blizu pune norme na Filozofskom fakultetu i njegovu nastavno opterećenje je u potpunosti u skladu s propisima. Nadalje, Radeka nije primio ni kune od navedenih 80.000 o kojima se govori. Štoviše, dobrovoljno se odrekao honorara za održanu nastavu u akademskoj godini 2019./20.! Dakle, prof. Radeka je cijeli

zimski i cijeli ljetni semestar na Filozofskom fakultetu u Zagrebu kao vanjski suradnik radio pro bono...“ Polemiku s prof. Radekom nastavio je 4. listopada 2020. portal „Filozofski bez cenzure“ člankom pod naslovom „Radeki nije bilo dovoljno 80.000 kn. Dobio je ukupno 154.810 KN!“ u kojem se objavljuje i faksimilom potvrđuje novi podatak da je vanjska suradnja prof. Radeke u 2019. godini Filozofski fakultet koštala daljnjih 74.810 kuna, te se iznosi tvrdnja da se „Radekine zarade poklapaju s dolaskom profesorice Šteta [prof. Vesna Vlahović-Štetić, nap. R.I.] na mjesto dekanice“.

Na tu je objavu službeno 6. listopada 2020. reagirao NZVO priopćenjem kojim je u bezrezervno zauzeo stranu svog predsjednika Velikog vijeća te u potpunosti preuzeo tvrdnje njegova demantija. U demantiju prof. Radeka pobija navode portala Filozofski bez cenzure te rezolutno tvrdi da mu je „u akademskoj godini 2018./19. isplaćen honorar u neto iznosu od 6.522,39 kuna“. Pobija i tvrdnju da se njegove „zarade poklapaju s dolaskom profesorice Vlahović-Štetić na mjesto dekanice“ navodeći da njegova „suradnja s Filozofskim fakultetom u Zagrebu nije započela za dekanskog mandata uvažene prof. dr. sc. Vesne Vlahović-Štetić“, te da je tijekom akademskih godina 2009./10. i 2010./11. također bio vanjski suradnik Fakulteta iz čega slijedi da njegov nastavni angažman na Filozofskom fakultetu ni na koji način nije povezan s njegovom sindikalnom aktivnošću. Navedene oprečne tvrdnje unijele su zabunu u javnost, zbog čega se istraživački tim *Universitasa*, u skladu s uređivačkim načelom *facta sunt servanda*, potrudio oko utvrđivanja činjeničnog stanja. U nastavku donosimo, slijedom spornih pitanja, utvrđene činjenice i na njima utemeljene ocjene i zaključke. U prikazanoj polemici razabiru se tri sporna pitanja: 1) Je li prof. Radeka kao vanjski suradnik Filozofskog fakulteta zaradivao visoke honorare? 2) Je li prof. Radeka kao vanjski suradnik Filozofskog fakulteta prekoračivao ograničenja nastavne norme? 3) Je li istina da se njegove zarade kao vanjskog suradnika na Filozofskom fakultetu poklapaju s dolaskom Vesne Vlahović-Štetić na dužnost dekanice?

**Krupna laž
sindikalnog članka**

Naknada za nastavu vanjskog suradnika u ljetnom semestru 2019./20. u neto iznosu od 74.956,89 kuna koja je u zbirnoj tablici od ukupno 78 vanjskih suradnika bila 16. srpnja 2020. pripremljena za isplatu nije faktično isplaćena. Prema ustaljenoj praksi uprave u

Basnoslovna zarada

Egzaktan je odgovor na prvo pitanje dan u Tablici zaradenih iznosa: poslovne je godi-

Vilim Ribić i Igor Radeka
ŽELJKO PUHOVSKI/CROPIX

ne 2018. prof. Radeka zaradio, temeljem vanjske suradnje, **brutto iznos od 11.371,08 kuna**, poslovne godine 2019. **brutto iznos od 73.837,48 kuna**, a poslovne godine 2020. **brutto iznos od 80.578,65 kuna** za nastavu u ljetnom semestru ak. god. 2019./10. U poslovnoj godini 2018. isplaćena mu je 2. listopada 2018. naknada za nastavu vanjskog suradnika u neto iznosu od **7.483,08 kuna**, u poslovnoj godini 2019. isplaćena mu je naknada za nastavu vanjskog suradnika u dva navrata: 4. lipnja 2019. **netto iznos od 15.970,67 kuna** za nastavu u zimskom semestru ak. god. 2018./19., a 10. rujna 2019. **netto iznos od 32.620,30 kuna** za nastavu u ljetnom semestru ak. god. 2018./19.

**Krupna laž
sindikalnog članka**

Naknada za nastavu vanjskog suradnika u ljetnom semestru 2019./20. u neto iznosu od 74.956,89 kuna koja je u zbirnoj tablici od ukupno 78 vanjskih suradnika bila 16. srpnja 2020. pripremljena za isplatu nije faktično isplaćena. Prema ustaljenoj praksi uprave u

prethodnom mandatu na Filozofskom fakultetu naknade za nastavu vanjskih suradnika isplaćuju se nakon što vanjski suradnici, nakon obavljenog nastave, potpišu ugovor o djelu koji postaje temeljem za isplatu naknade. Prof. Radeka naknadno se predomislio i nije potpisao priređeni ugovor te je zaradeni basnoslovni honorar odlučio „pokloniti“ Filozofskom fakultetu i svoju vanjsku suradnju naknadno proglasiti *pro bono* angažmanom. Ta bi „velikodušna“ gesta zasluživala svaku pohvalu kada bi bila iskrena, a ne iznudena otvaranjem afere na facebook stranici Filozofski bez cenzure. Na Filozofskom fakultetu postoji i praksa *pro bono* održavanja nastave u vanjskoj suradnji, ali takav se status vanjske suradnje utvrđuje prije početka izvođenja nastave. Da prof. Radeka kao vanjski suradnik nije imao namjeru izvoditi nastavu *pro bono* nedvosmisleno dokazuje njegova Izjava o načinu isplate ugovora o djelu za vanjsku suradnju koju je vlastoručno potpisao 24. lipnja 2020. Onaj tko je izvodio na-

stavu *pro bono* sigurno neće ispunjavati obrazac o načinu isplate naknade te dostavljati IBAN i druge podatke potrebne za izvršenje isplate. Dodatni je dokaz i činjenica da prof. Radeka prethodne godine nije imao napadaj velikodušnosti kada je bez krznanja inkasirao za naše prilike astronomski honorar u neto iznosu od **48.590,97 kuna**.

U vrijeme ispunjavanja Izjave o načinu isplate ugovora o djelu nije postojala facebook-stranica Filozofski bez cenzure, a nije se dalo ni naslutiti da bi moglo doći do suspenzije dekanice. Ali nakon što su se te dvije okolnosti ostvarile, sasvim je logično da je prof. Radeka pokušao spriječiti moguće otvaranje afere promjenom modaliteta izvođenja nastave za honorar u modalitet rada *pro bono*. Jedina je nevolja što to nije moguće na uvjerljiv način izvesti unatrag. Pokušao je žrtvovati honorar kako bi spasio obraz, ali čini se da je nespretnim manevriranjem izgubio oboje. Sigurno bi bio uvjerljiviji da je regularno preuzeo zaradeni honorar i uplatio ga u dobrovoljne svrhe.

Poslovna godina	Vanjska suradnja (bruto)	Naknada za rad u stručnim povjerenstvima	Putni troškovi	Dnevnice i materijalni troškovi	Ukupno za isplatu (bruto)
2014.	–	850,00	–	–	850,00
2015.	–	850,00	–	–	850,00
2016.	–	–	–	–	–
2017.	–	900,00	–	–	900,00
2018.	11.371,08	900,00	486,26	–	12.757,34
2019.	73.837,48	–	972,52	790,00	74.810,00
2020.	80.578,65	–	–	–	80.578,65

Tablica honorara I. Radeke na FFZG-u 2014.-2020

PROF. TOMISLAV KILIĆ, PROREKTOR ZA POSLOVANJE

Splitsko sveučilište

dobit će
još jedan
studentski
dom na
Kampusu

Unatoč tome što smo obnovili Studentski dom Bruno Bušić i što je unazad nekoliko godina otvoren i Studentski dom u Kampusu, Splitskom sveučilištu nedostaje dovoljan broj smještajnih jedinica. U tom smislu pokušavamo osigurati sredstva za financiranje izgradnje još jednog studentskog doma u Kampusu, koji bi bio preko puta sadašnjeg doma, sa 600 ležajeva što bi onda dosta popravilo studentski smještaj.

Simulacija izgleda
budućeg doma UNIST

Projekti koje Sveučilište provodi ugovoreni su prije ove krize i odvijaju se uredno
JAKOV PRKIĆ/
CROPIX

PIŠE:

MILA PULJIZ

Prof. Tomislav Kilić prorektor je za poslovanje Sveučilišta u Splitu, a kako je situacija s pandemijom koronavirusa utjecala na poslovanje Sveučilišta, na koje se načine ono unaprjeđuje i raste te koji su infrastrukturni i kapitalni planovi za budućnost, donosimo u nastavku. **Prorektor ste za poslovanje, što točno obuhvaća vašu domenu posla?**

-Poslovanje obuhvaća širok spektar, nije ga baš jednostavno raščlaniti. Prvenstveno je to poslovanje u smislu vođenja računa o financijama Sveučilišta, odnosno Rektorata. Nadalje, izravno sam zadužen za rekonstrukciju i izgradnju naših objekata. Tu je onda povezana komunikacija sa sastavnicama vezano uz njihove potrebe i ono što mi kao Rektorat možemo za njih napraviti. Nadalje, zadužen sam za komunikaciju sa studentima gdje je izravno uključen i Studentski centar kao naša tvrtka koja se brine za standard studenata i općenito komunikacija sa studentima, rješavanje njihovih potreba vezanih uz organizaciju njihove prehrane i smještaja, dakle, jedan široki spektar svega onoga što na neki način ne spada izravno pod djelatnost nastave.

Kako je kriza kroz koju trenutno prolazimo utjecala na poslovanje?

-Poslovanje Sveučilišta je dosta zadano pa se u tom kontekstu nije toliko osjetila kriza u financijskom smislu, jer smo mi financirani iz proračuna. Iz proračuna su izravno financirane plaće zaposlenika koji su u COP-u. Što se tiče projekata koje Sveučilište provodi, oni su ugovoreni prije ove krize i oni se odvijaju uredno. Možda je u nekim segmentima bilo nekih sitnih kašnjenja kao što je bilo kod rekonstrukcije Studentskog doma Bruno Bušić gdje je bilo problema s angažmanom djelatnika tvrtke koja je izvodila te radove, a slično smo imali i u Sveučilišnoj knjižnici, koju preuređujemo za preseljenje Rektorata, i kod njih je u jednom trenutku došlo do malog zastoja, no to se nije reflektiralo izravno na financije, jer su te financije ugovorene prije. Mogu reći da izravno na financije nije ostavilo poseban problem, osim što nam je malo povećalo troškove, jer sad moramo brinuti o dezinficijensima i maskama, što nije bilo planirano kao uobičajeni regularni trošak, u tom je smislu to malo utjecalo na financije, ali nekog drugog posebnog utjecaja nije bilo.

S obzirom da obnašate funkciju predsjednika Upravnog vijeća SC-a, kako ste zadovoljni sa studentskim standardom?

-Prije svega, naš Studentski centar je jako dobro organizirana institucija koja je u državnim okvirima možda najbolje organizirana i najbolje djeluje. Studentski centar Split poslovao je dobro, oni se maksimalno trude koliko god mogu izaći ususret studentima da zadovolje sve svoje potrebe. No, Studentski centar je značajno pogođen sa situacijom oko CO-

VID-19. Naime, Studentski centar se financira izravno od prihoda koje ostvari. Prihodi koje Studentski centar ostvaruje su dijelom (za prehranu i smještaj studenata) subvencionirani od strane Ministarstva, ali i studenti plaćaju dio participacije u tim troškovima. Ako nema studenata u domu Ministarstvo ne plaća svoj dio subvencije niti studenti troše sredstva za ručkove i druge potrebe. Nadalje, značajno je smanjena aktivnost Studentskog servisa. Pala je potražnja za studentima kao radnom snagom koja uz studiranje obavlja i te poslove preko Student servisa. U regularnoj turističkoj sezoni potreba za studentima je bila dosta velika, tako da je Studentski centar značajno uprihodavao sredstva iz tog izvora. Zatim, Studentski centar je u ljetnim mjesecima slobodne kapacitete koje imaju u domovima iznajmljivao na tržištu. To je također izostalo ove godine. Dakle, sva sredstva koja je Studentski centar uprihodavao kroz Student servis: iznajmljivanje smještaja u ljetnim mjesecima, catering koji Student servis radi na tržištu, svi ti prihodi su se vraćali i koristili u podizanju standarda studenata, a jasno i isplate plaća zaposlenika.

Otežani uvjeti

Morate znati da za razliku od nas u znanstveno-nastavnim zvanjima i administrativno-tehničkim službama koji su zaposlenici Rektorata i sastavnica, plaće zaposlenika Studentskog centra nisu financirane iz proračuna kao što su naše, nego se oni izravno financiraju iz sredstva koje oni uprihoduju i njima je ova situacija definitivno dosta otežala uvjete poslovanja. Ravnatelj se maksimalno trudi izbalansirati poslovanje, ali definitivno nije jednostavno. Ako bi ovakva situacija potrajala duže to bi se odrazilo na financijsku situaciju u Studentskom centru. Korona kriza je prvenstveno uzrokovala problem financija Studentskog centra. Što se tiče standarda studenata, Split nažalost nema dovoljan broj smještajnih kapaciteta u organiziranom smještaju u okviru smještaja Studentskog centra. Pogotovo je taj problem izražen, jer je Split turističko središte, pa studenti koji iznajmljuju privatno stanove budu često dovedeni u neugodnu situaciju da početkom ljeta stanodavci zahtijevaju da oni oslobode te prostore, da ise i onda to studentima stvara problem.

Sveučilište u Splitu je u ovom razdoblju od svih sveučilišta u Republici Hrvatskoj dobilo najviše projekata iz europskih fondova i moram priznati da sam ugodno iznenađen dinamikom s kojom se razvija

dogovaramo neke modalitete gdje bi grad Sinj sufinancirao ili subvencionirao prijevoz studenata. Dakle, podrška postoji, ali praktički smo tek na početku i u hodu rješavamo probleme koji nam se u tome pojavljuju.

Planira li Sveučilište izgradnju sveučilišnog centra za istraživanje poljoprivrednih proizvoda?

-To je jedan od prijedloga kojeg su iznijeli kolege tj. nastavnici na Studiju mediteranske poljoprivrede i ulazimo sve napore da se takav jedan centar realizira. Ideja je tek na početku, ali cilj je razvoj i stvaranje novog okvira kod zaštite, promocije i proizvodnje zaštićenih proizvoda. Predviđeno je da grad Sinj bude mjesto razvoja Centra, a želimo uključiti sve zainteresirane sastavnice Sveučilišta u Splitu koji imaju doticaja s ovim problematikom. U razgovoru smo i sa Sveučilištem u Osijeku da se priključi ovom projektu, a želja nam je uključiti i proizvodni sektor.

Postoje li još kakvi infrastrukturni kapitalni projekti koje nismo spomenuli?

-Netko kaže za Sveučilište u Splitu da je mlado sveučilište, ali možemo reći da je sveučilište koje je već etablirano. Već 45 godina postoji Sveučilište u Splitu (s time da su neki fakulteti stariji od samog Sveučilišta te su zapravo i stvorili Sveučilište), ali u tom razdoblju od 45 i više godina mi nismo uspjeli riješiti sve infrastrukturne probleme za smještaj svih naših sastavnica. Naime, imamo nekoliko sastavnica koje nemaju adekvatno riješen svoj smještaj. KBF nema svoje prostore, nema svoju zgradu, oni u Nadbiskupskom sjemeništu koriste dio prostora, tako da je to jedna od institucija koja nema riješen problem. Kineziološki fakultet također nema riješene infrastrukturne potrebe, on djeluje u Teslinoj ulici u poprilično neuglednim i skućenim prostorima, to je institucija za koju treba pronaći rješenje. Jako zahtjevna institucija u smislu organizacije, pogotovo ako se pogledaju potrebe za resursima koje bi oni trebali koristiti od raznih sportskih dvorana, sportskih terena, bazena i dr. Umjetnička akademija je ostala rastrkana na šest sedam lokacija pograda, nema riješenu infrastrukturu. Za Umjetničku akademiju u Kineziološki fakultet u Teslinoj ulici na brojevima 10 i 12, završili smo projekt za rekonstrukciju tog prostora i u taj prostor na četvrti i peti kat na oko 4000 metara kvadratnih bi se smjesti-

la Umjetnička akademija u dijelom Kineziološki fakultet, dok za Kineziološki fakultet ne pronademo neko trajno rješenje, a Umjetnička akademija bi se onda proširila na cijeli taj prostor i to bi bio prostor Umjetničke akademije.

Prostorni problemi

Od odjela, jedino Odjel za stručne studije ima donekle riješene prostorne probleme u Kopilici, to su prostori koje su oni godinama gradili i koji poprilično zadovoljavaju njihove funkcije. Odjel za studije mora, Odjel za forenzične znanosti i Odjel za zdravstvene studije smješteni su u dio prostora u Zgradi tri fakulteta, tako da im ti prostori definitivno njima nisu dostatni i za njih moramo tražiti rješenje. Medicinski fakultet također ima prostornih problema. U trećem mjesecu uočen je problem u nadogradnji zgrade A. Četvrti i peti kat su iseljeni zbog problema s konstrukcijom tog dijela dogradnje tako da je Medicinskom fakultetu nužno potreban zamjenski prostor. Pravni fakultet također nije u potpunosti riješen, on djeluje u gradu i prostor kojega oni imaju nije im zadovoljavajući. Oni imaju otprilike 3500 kvadrata što definitivno nije dostatno za fakultet te veličine, na kraju krajeva i za razvoj samog fakulteta. Imamo čitav niz infrastrukturnih zahvata i planova. Neke u hodu pokušavamo riješiti. Moram spomenuti i Studij mediteranske poljoprivrede koji nema svoj prostor. Za Studij hotelijerstva i gastronomije također nemamo riješen smještaj, ali tu smo napravili projekt preuređenja dijela Franjevačkog samostana kojeg su nam franjevci ustupili i u tom prostoru bi se organizirala nastava za taj studij.

Iz ovih nabrojanih potreba i planova, i nekih koji su već u fazi izvođenja, vidimo da se obujam ulaganja povećao, što je nužno da bi Sveučilište i dalje raslo i razvijalo se i da bismo svim studentima i znanstvenicima osigurali zadovoljavajuće uvjete rada. Neki fakulteti su dosta dobro riješeni, ali ima nekih kojima treba osigurati adekvatne prostore kako bi i studenti i zaposlenici bili zadovoljni.

S obzirom da Vam je ovo drugi mandat u funkciji prorektora, možete li napraviti usporedbu kako se Sveučilište razvija kroz godine, gdje ide, ide li u dobrom smjeru?

-Obujam poslova je sada je neusporedivo veći u odnosu na onaj period otprije četiri godine pa samom tom kratkom, brzinskom usporedbom vidi se koliko je Sveučilište raslo i raste. Sveučilište u Splitu je u ovom razdoblju od svih sveučilišta u Republici Hrvatskoj dobilo najviše projekata iz europskih fondova i moram priznati da sam ugodno iznenađen dinamikom s kojom se Splitsko sveučilište razvija i drago mi je da je uzlazna krivulja jasno vidljiva, da je jasno vidljiva i na ljestvicama svjetskih rangiranja i nadamo se da ćemo nastaviti tim tempom, da ćemo i dalje dobivati nove projekte i stvarati nove vrijednosti kao i neke nove studijske programe.

Netko kaže za Sveučilište u Splitu da je mlado sveučilište, ali možemo reći da je sveučilište koje je već etablirano. Međutim, u razdoblju od 45 i više godina mi nismo uspjeli riješiti sve infrastrukturne probleme za smještaj svih sastavnica

-Druga je godina studijskih programa Hotelijerstva i gastronomije u Makarskoj i Mediteranske poljoprivrede u Sinju i u ovoj drugoj upisnoj godini mislim da su gotovo popunjene kvote od po 30 studenata. Imati popunjenost kvote preko 95 posto je zadovoljavajuće za drugu godinu. Studijski programi su očito prepoznati kao interesantni za tržište rada. Makarska je jako turističko središte i taj studij je definitivno nedostajao na Splitskom sveučilištu i vjerujem da će s godinama biti sve bolji. Suradnja i podrška od strane grada Makarske je jaka i čvrsta. Osim Makarske tu je i Županija koja značajno potpomaže i propagira tu disperziju studijskih programa i na druge sredine osim Splita. U Sinju smo od ove godine počeli izvoditi dio nastave na Studiju mediteranske poljoprivrede. Podrška grada Sinjaje također prisutna,

Druga je godina studijskih programa Hotelijerstva i gastronomije u Makarskoj i Mediteranske poljoprivrede u Sinju i u ovoj upisnoj godini mislim da su gotovo popunjene kvote od po 30 studenata. Studijski programi su očito prepoznati kao interesantni za tržište rada

JESENSKI VAL PANDEMIJSKOG VIRUSA SARS-COV-2

Visokoškolska nastava u doba pandemije

Ne ulazeći u to što i kako trebaju činiti, mišljenja sam da uprave visokih učilišta, kao i voditelji odsjeka, katedri, zavoda i drugih organizacijskih jedinica, u ovim zahtjevnim i izazovnim mjesecima koji su pred visokim obrazovanjem u našoj zemlji, trebaju ponajprije povesti računa o svim svojim nastavnicima i suradnicima

PIŠE
PROF. **GORAN BUBAŠ**

Još 22. kolovoza 2020. godine, prvi put od izbijanja pandemije virusa SARS-CoV-2 u Hrvatskoj, zabilježen je dnevni broj zaraženih veći od 300 osoba, točnije njih 306. Sve do 7. listopada 2020., ili čak 6 tjedana zaredom, broj identificiranih novozaraženih kretao se u rasponu od 48 do 369, da bi 8. listopada 2020. broj novozaraženih skočio na preko 500, a 16. listopada 2020. probio je „psihološku granicu“ i prešao 1.000 dnevno, odnosno dostigao broj od 1.131 identificirane oboljele osobe. Na ljetni val povećanja broja novozaraženih, s početka kolovoza, očito se nadovezao višestruko veći jesenski val, i to već početkom listopada, u vrijeme kad je na visokim učilištima u Hrvatskoj započela nastava u 2020./2021. akademskoj godini.

Proletni izazovi kao putokaz za jesen

Na Sveučilištu u Zagrebu ljetni je semestar prošle 350., jubilarne, 2019./2020. akademske godine, bio sve prije nego li slavljenički: početak pandemije SARS-CoV-2 virusa u Hrvatskoj, prelazak na nastavu na daljinu 16. ožujka 2020., kao i potres u Zagrebu tjeđan dana kasnije, tj. 22. ožujka 2020. godine. Umjesto slavlja, ta 350. akademska godina na Sveučilištu u Zagrebu nastavljena je „na daljinu“, bez studenata na fakultetima i umjetničkim akademijama, s oštećenjima na infrastrukturi mnogih sastavnica, kao i nastavnicima koji su se izrazito trudili, ali i iscrpljivali nastojeći studentima što više pružiti kroz nastavu na daljinu.

Nevjerojatno brz i relativno uspješan prelazak na nastavu na daljinu na visokim

učilištima, počevši od 16. ožujka 2020., s manje od tjeđan dana za pripremu, iznenađenje je za mnoge stručnjake koji se bave e-učenjem. Još veći poduhvat bio je prelazak na nastavu na daljinu kojeg su uspjele napraviti nastavnice i nastavnici viših razreda osnovne škole te srednjoškolski nastavnici. Međutim, kad je 30. rujna 2020. Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) predstavila rezultate istraživanja „Izazovi u visokom obrazovanju za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 i socijalne izolacije: iskustva i potrebe djelatnika visokih učilišta i studenata“, pokazalo se da, unatoč tome što je čak 46% djelatnika visokih učilišta ocijenilo da je opterećenje nastavnica i nastavnika online nastavom bilo veće ili puno veće nego prije karantene, čak 50% studentica i studenata smatralo je kako je kvaliteta izvedbe online poučavanja kroz predavanja bila puno lošija ili lošija nego prije karantene. Također, 56% studentica i studenata smatralo je da je njihovo opterećenje u online okruženju tijekom izvanrednih okolnosti bilo veće ili puno veće nego prije karantene. Ova anketa provedena je na visokim učilištima tijekom lipnja i srpnja 2020. godine i pokazuje da je učinkovitost nastave na daljinu u prosjeku bila lošija od nastave koja se na visokim učilištima provodila prije „lockdowna“. Pritom su studentice i studenti, kao i djelatnice/djelatnici visokih učilišta posebno lošom ocijenili kvalitetu izvedbe online poučavanja vezanu uz praktičnu i terensku nastavu, a loše je ocijenjena i mogućnost interakcije sa studentima u virtualnom okruženju. Budući da su u ovoj anketi AZVO sudjelovale 764 djelatnice i djelatnika visokih učilišta (102 čelnika ili člana uprave, 96 voditelja organizacijske jedinice, 540 nastavnika i 26 djelatnika stručne službe), kao i 1.114 studentica i studenata, većinom sa javnih visokih učilišta, njena je reprezentativnost bila vrlo visoka.

Nešto manje dramatične rezultate pokazalo je istraživanje Instituta za društvena istraživanja pod naslovom „Iskustva i zadovoljstvo uče-

nika 7. razreda online nastavom“ koja je u 23 osnovne škole u Gradu Zagrebu provedena na 923 učenika u razdoblju od 25. svibnja do 6. lipnja 2020. godine. U tom istraživanju čak 71% učenika sedmih razreda izjavilo je da za online nastavu više vrijedi ili znatno više vrijedi da dobivaju mnogo više zadataka koje trebaju izvršiti u kratkom roku, a 52% učenika smatralo je da više vrijedi ili znatno više vrijedi da kod online nastave izvršenje zadataka za školu zahtijeva više truda. Također, učenici sedmih razreda ocijenili su da su, u prosjeku, sadržaji koje uče u učionici predstavljeni na zanimljiviji način, na razumljiviji način, i uz jasnije upute za izvršavanje zadataka, a u usporedbi s online nastavom. Nažalost, iskustva nastavnica i nastavnika osnovnih i srednjih škola, vezana uz nastavu na daljinu od ožujka do lipnja u 2019./2020. školskoj godini, nisu adekvatno znanstveno istražena. Međutim, anegdotalni podaci i izjave sindikalnih čelnika pokazuju na vrlo veliko vremensko opterećenje nastavnika osnovnih i srednjih škola u tom razdoblju, kao i na stresne uvjete kojima su bili izloženi zbog izazova i zahtjeva online poučavanja.

Psihofizičke smetnje studenata i nastavnika

Prethodno spomenuta anketa AZVO „Izazovi u visokom obrazovanju za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 i socijalne izolacije: iskustva i potrebe djelatnika visokih učilišta i studenata“ ukazala je i na manje očekivane po-

sljedice prelaska na nastavu na daljinu u ljetnom semestru 2019./2020. akademske godine: 40% studentica i studenata izjavilo je da im je sveukupna psihička dobrobit (engl. *psychological well-being*) bila manja ili puno manja nego prije karantene, 50% ih je izjavilo da im je bila veća ili puno veća pojava osjećaja tjeskobe i/ili depresivnosti tijekom studiranja u virtualnom okruženju, čak 57% studentica i studenata izjavilo je da im je bila veća ili puno veća razina zabrinutosti oko akademskih obveza tijekom studiranja u virtualnom okruženju, a 51% ih je izjavilo da im je bila manja ili puno manja razina motivacije za studentskim obvezama tijekom studiranja u virtualnom okruženju. Slično kao i u slučaju studentica i studenata, kod procjena djelatnica i djelatnika visokih učilišta u odgovorima na pitanja u anketi njih 41% izjavilo je da im je sveukupna psihička dobrobit bila manja ili puno manja nego prije karantene, 44% je izjavilo da im je bila veća ili puno veća pojava osjećaja tjeskobe i/ili depresivnosti tijekom studiranja u virtualnom okruženju, a čak 59% djelatnica i djelatnika izjavilo je da im je bila veća ili puno veća razina zabrinutosti oko akademskih obveza tijekom nastave u virtualnom okruženju.

Između ostaloga, anketa AZVO u opisnim odgovorima pojedinih nastavnica i nastavnika visokih učilišta pokazala je da je bilo onih koji(ma):

-je nedostajalo susretanje s

kolegicama i kolegama na poslu „uživo“

-sami kod kuće nisu mogli dobiti pomoć kakvu imaju na visokom učilištu

-su osjećali stres zbog rada s informacijskim sustavima za učenje na daljinu

-je priprema nastave predstavljala daleko veći izazov

-su osjećali probleme zbog sjedenja uz računalo (problemi s leđima i vidom)

-je bilo teže obavljati poslove od kuće uz malu djecu u domaćinstvu

-je nedostajao kontakt „licem u lice“ sa studentima te se nisu osjećali dobro ako su predavali pred računalom bez da vide lica studenata ispred sebe

-su osjećali nesigurnost u vlastitu nastavu budući da su povratne informacije od studenata bile rijetke i nedostatne

-se zbog opterećenja nastavom nisu stigli baviti znanstvenim radom

-je situacija općenito bila deprimirajuća uz pojavu zabrinutosti i straha od budućnosti

-su „radili po cijeli dan“ i osjećali veći umor kod izvršavanja akademskih obveza online

-su zbog paralelnih obiteljskih obveza kod kuće osjećali anksioznost i paniku te neispunjenost i neuspješnost

Evo i nekoliko zanimljivih zapažanja i komentara, izloženih onako kako su ih u anketi anonimno navele visokoškolske nastavnice i nastavnici:

„Uz izuzetan trud i neprijemeno puno vremena, obaveze se mogu ispuniti, no na dulji period ovakav način rad bio bi potpuno apsurdan i ne-

zadovoljavajući. U socijalno-psihološkom aspektu, online nastava je u potpunosti nezadovoljavajuća.“

„Motivacija za boljim nastavnim metodama uvijek postoji, ali cjelokupno okruženje karantene je jako negativno utjecalo na osobno zdravlje i psihi, pa prema tome, uz sveukupno nastojanje da online nastava bude savršena, nikad nije mogla takva postati.“

„Rad od kuće i socijalna distanca zaista su bili veliki izazov, a pritisak i obaveze s druge strane veliki. Bilo je to iskustvo kao da je netko uzeo sve što poznaješ i bacio te u sasvim drugi svijet. Trebalo se snaći i pronaći motivaciju da se održi početni entuzijizam. Vjerujem da je svima bilo teško.“

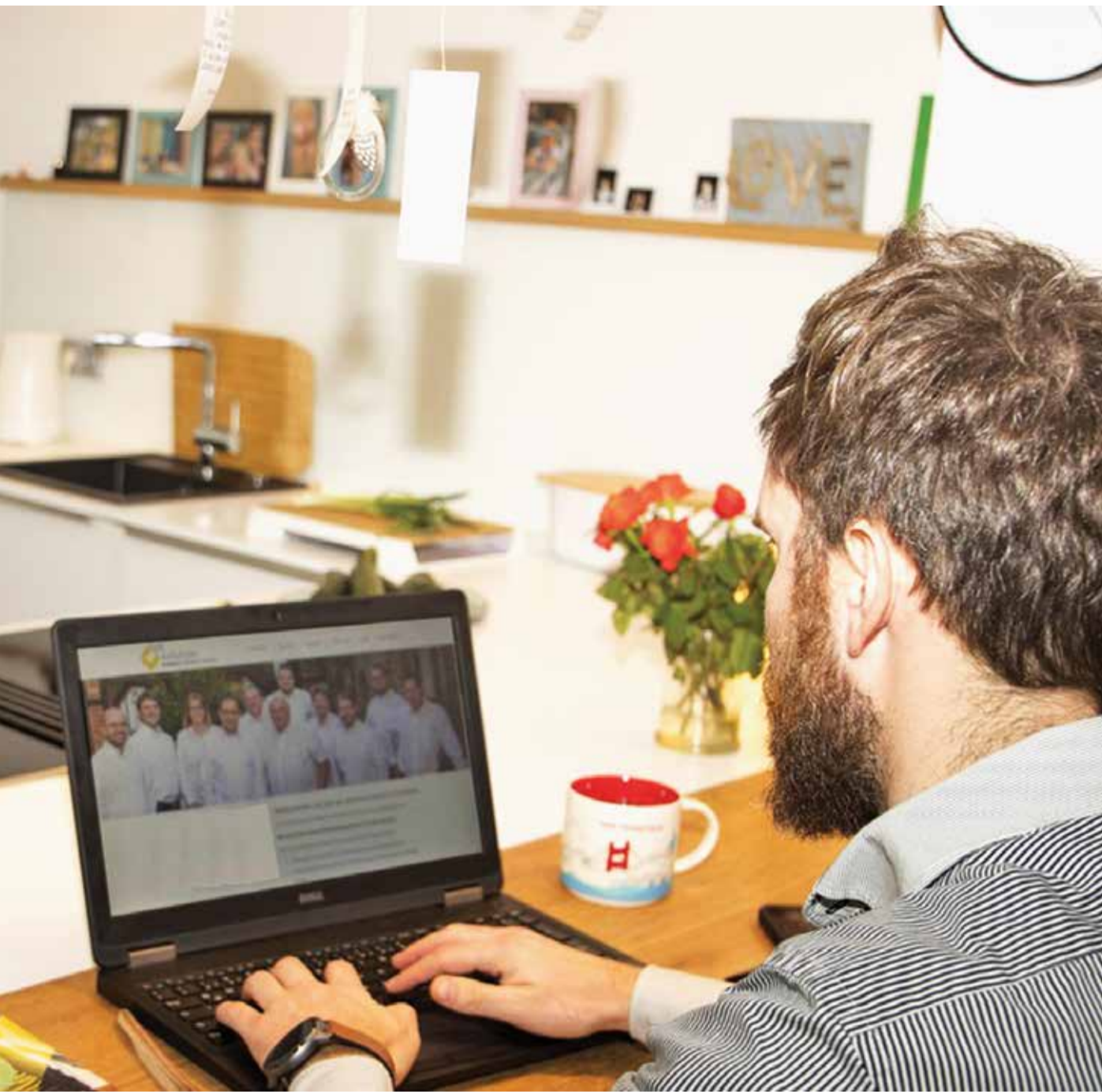
„Ne može se govoriti o psihološkoj dobrobiti, svi smo lagano spremni za Vrapče. Pregazila nas je i količina posla i količina obaveza. Sve akademske obaveze su na prisilnoj pauzi osim online nastave. Znanstveni rad je nepostojeći, znanstveni napredak je izostao, a rokovi dolaze i izgleda da neće biti odgođeni. Online nastava, propast dijelova znanstvenog rada jer je vezan na fizički eksperiment u zadnjoj godini doktorata, je apsolutni fijasko.“

Globalna prijetnja visokome obrazovanju

Udruženje American Council on Education (ACE), koje okuplja 1.700 fakulteta i sveučilišta, povezanih udruženja i drugih organizacija u SAD-u i izvan njega, provelo je u rujnu 2020. godine anketu na koju je odgovorilo gotovo 300 predsjednika (dekana i rektora) fakulteta i sveučili-

PIKABAY

PIKABAY

“
Američko istraživanje pokazalo je da čelnici visokih učilišta najviše brinu za mentalno zdravlje studenata, nastavnika ali i drugog osoblja

šta. U odnosu na sličnu anketu provedenu u srpnju 2020. godine, ova najnovija anketa pokazala je da su predsjednici visokih učilišta **najviše zabrinuti za mentalno zdravlje studenata** (porast sa 39% u srpnju na 53% u rujnu 2020.), kao i da im **raste zabrinutost za mentalno zdravlje nastavnika i drugog osoblja** (porast sa 33% u srpnju na 42% u rujnu 2020.). Moguće je zaključiti da potencijalni problemi vezani uz mentalno zdravlje studenata i nastavnika na visokim učilištima, na koje je pokazala anketa AZVO provedena u Hrvatskoj, nisu samo lokalni problem vezan uz visoko obrazovanje u našoj zemlji, nego i znatno šira pojava koja stoga zahtijeva odgovarajuću pozornost.

U vrijeme pisanja ovog teksta za Universitas nije moguće davati točne prognoze o uvjetima na visokim učilištima u nastavku 2020./2021. akademske godine. Vjerujem da su mnoge studentice i studenti, kao i nastavnice i nastavnici na visokim učilištima **u lipnju i srpnju 2020. godine** priželjkivali obuzdavanje pandemije u Hrvatskoj,

brz pronalazak i početak primjene cjepiva, normalizaciju gospodarskih problema, poboljšanje zdravstvenih usluga, normalizaciju rada vrtića, osnovnih i srednjih škola, veću sigurnost u javnom prometu, i druge stvari. Istina, uz bolje poznavanje epidemijskih valova i procedura vezanih uz razvoj cjepiva, navedena poboljšanja vjerojatno ne bi s toliko nađe bila priželjkivana. Sad spoznajemo da je drugačije. Neke nastavnice i nastavnici vjerojatno su još uvijek pomalo iscrpljeni zbog izazovnog i zamornog ljetnog semestra prošle akademske godine, pa im izgledno pogoršanje situacije u gospodarstvu i zdravstvu, kao i prelazak na u većoj mjeri (ili u potpunosti) online nastavu djeluju kao veliki izazov.

Izazovi u novoj akademskoj godini

Mali je broj nepovoljnih uvjeta za nastavnice i nastavnike visokih učilišta u 2020./2021. akademskoj godini, koje je, prema mojem mišljenju, **ipak moguće predvidjeti**. U ljetnom semestru 2019./2020. akademske godine znalo se da će za tri mjeseca (od sredine ožujka do sredine lipnja) prestati nastava te da će doći do smanjenja nastavnog opterećenja. U ovoj akademskoj godini povećano opterećenje za nastavnice i nastavnike može potrajati sve do svibnja ili lipnja 2021. godine, tj. čak 7-8 mjeseci.

Za vrijeme tzv. „lockdowna“, zbog prelaska na nastavu na daljinu, na visokim učilištima nisu boravili studenti, a nastavnici su upućeni da što više rade od kuće,

pa je mogućnost zaraze virusom SARS-CoV-2 na visokim učilištima bila minimalna. Nažalost, unatoč epidemiološkim mjerama (nošenje maski, socijalno distanciranje, dezinfekcija prostora itd.), u uvjetima kad je broj dnevno novozastraženih u Hrvatskoj u troznamenkastim brojkama rizici zaraze za studentice i studente, te nastavnice i nastavnike na visokim učilištima su veći nego u ljetnom semestru prošle akademske godine.

Nastavnici na visokim učilištima koji imaju djecu vrtićke i školske dobi pod povećanim su rizicima zaraze od SARS-CoV-2 od svoje djece, a u slučaju prelaska škola na online nastavu roditelji te djece vjerojatno će imati dodatnu brigu o djeci koja će cijeli dan boraviti kod kuće.

One nastavnice i nastavnici na visokim učilištima koji žive u domaćinstvu s roditeljima starije dobi ili skrbe o njima, vjerojatno osjećaju rizik da u slučaju vlastitog oboljevanja od SARS-Cov-2 na njih prenesu bolest i tako ozbiljno ugroze njihovo zdravlje.

Neki nastavnici na visokim učilištima možda žive u kućanstvu s osobom koja je trudna ili tek rodila, možda imaju malo dijete u dobi do godinu dana ili planiraju imati dijete pa zbog toga osjećaju poseban strah i percipiraju veći rizik u slučaju oboljevanja od SARS-CoV-2.

Na visokim učilištima ima nastavnica i nastavnika koji su zbog dobi, kroničnih bolesti, preboljelih teških bolesti i drugih razloga pod povećanim zdravstvenim rizikom u slučaju oboljevanja od SARS-CoV-2, pa im je aktualni epidemijski val mogući izvor anksioznosti i strepnje.

“
Na Sveučilištu u Zagrebu, zbog kombinacije potresa i pandemije, situacija u vezi znanstvenih istraživanja vjerojatno je lošija nego u drugim gradovima

Među akademskim nastavnicima ima i onih koji se slabije koriste ili osjećaju nesigurnost kod uporabe sustava za nastavu na daljinu, odnosno kod kojih priroda nastavnog predmeta ne omogućuje djelotvorno online poučavanje, pa to za njih može biti izvor frustracije i stresa.

Mnoge nastavnice i nastavnici na visokim učilištima, zbog pandemijskih uvjeta, dio provjera stečenih znanja i vještina studenata (uporabom kolokvija, testiranja znanja, usmenih ispita, zadaća za studente i drugih načina vrednovanja) trebali su i trebat će provoditi online, iako su bili svjesni (i nezadovoljni) jer su mogućnosti za prepisivanje i druge oblike varanja na tim provjerama bile puno veće nego kad se provode u prostorima visokih učilišta.

Mnoge nastavnice i nastavnici na visokim učilištima zbog povećanih nastavnih obveza i prateće administracije, kao i pandemijom izazvanih problema u provođenju znanstvenih istraživanja, kao i slabije mogućnosti suradnje

i sudjelovanja na znanstvenim konferencijama, osjećaju da im trpi ili im je ugrožena znanstvena produktivnost te napredovanje na tom području (jedno međunarodno istraživanje pokazalo je da je, u prosjeku, veći pad znanstvene produkcije kod u vrijeme „lockdowna“ bio istraživača ženskog spola).

Na Sveučilištu u Zagrebu, zbog kombinacije posljedica potresa i pandemije SARS-CoV-2, znanstvenicima na nekim sastavnicama situacija u vezi provođenja znanstvenih istraživanja vjerojatno je lošija nego li na visokim učilištima u drugim hrvatskim gradovima.

Međunarodna iskustva pokazuju da je zbog pandemijskih uvjeta posebno ugrožena skupina mladih znanstvenica i znanstvenika na početku karijere, odnosno doktorskih studentica i studenata uzvanjima asistenta ili istraživača.

Na kraju, zbog aktualne gospodarske situacije i poremećaja u radu mnogih djelatnosti, moguće je da su bračni partneri i članovi zajedničkih domaćinstava nekih nastavnica i nastavnika na visokim učilištima ostali bez zaposlenja i izvora prihoda, ili im takva mogućnost ozbiljno prijeti, što je mogući izvor dugotrajnije anksioznosti i tjeskobe. Kako promatrati nastavu na daljinu u uvjetima pandemije?

Promatrati e-učenje u takvim izvanrednim okolnostima na isti način kao i u redovitim situacijama visokoškolske nastave nije za sve nastavnike ispravno. Za djelotvorno e-učenje potrebne su (a) odgovarajuće kompetencije nastavnika i iskustvo u e-učenju ili nastavi na daljinu, (b) institucijska podrška, (c) primjerenost nastavnih sadržaja i planiranih ishoda učenja za primjenu tehnologija i metoda e-učenja, (d) spremnost i dovoljno raspoloživog vremena studentica i studenata da iskoriste za njih pripremljene online obrazovne materijale i aktivnosti te, prije svega, (e) da nastavnice i nastavnici imaju dovoljno vremena i motivacije za planiranje, dizajniranje, testiranje i implementiranje pojedinih lekcija za e-učenje u sklopu nastavnih predmeta koje predaju na visokom učilištu.

A u uvjetima pandemije i prelaska na nastavu na daljinu upravo ove posljednje dvije komponente mogu biti kritične, što je pokazalo i nedavno objavljeno istraživanje Agencije za znanost i visoko obrazovanje. Zato se i prelazak na nastavu na daljinu u uvjetima aktualne pandemije u novijim radovima iz tog područja naziva „hitno udaljeno poučavanje“ ili *Emergency Remote Teaching*. U ovom pristupu nije cilj koristiti sve raspoložive pedagoške i tehnološke mogućnosti za e-učenje, nego oblikovati djelotvornu zamjenu kojom se nastava provodi na daljinu, umjesto „uživo“ u prostorijama (predavaonicama, seminarima i laboratorijima) visokog učilišta. Primjenom „hitnog udaljenog poučavanja“ treba, koliko je to moguće, sačuvati resurse (vrijeme, energiju, motivaciju) sveučilišnih nastavnika za istraživački rad, a posebno njihovo psihofizičko zdravlje. Ne treba zanemariti da višemjesečno sjedenje uz računalo nekoliko sati dnevno više nego u uvjetima prije pande-

“
Promatrati e-učenje u izvanrednim okolnostima na isti način kao u redovitim situacijama nije za sve nastavnike ispravno

mije kod nekih nastavnika na visokim učilištima može proizvesti negativne posljedice imajući u vidu njihovu tjelesnu i mentalnu kondiciju. Tome treba pridodati efekte manje mogućnosti bavljenja rekreacijom zbog reduciranog pristupa sportskim objektima i nadolaska hladnijeg zimskog vremena u predstojećim mjesecima.

Umjesto zaključka

U najnovijem izvještaju Državnog zavoda za statistiku RH od 23. ožujka 2020. piše: „U akademskoj godini 2019./2020. na visokim učilištima zaposleno je 18.167 nastavnika i suradnika u nastavi na temelju ugovora o radu ili angažirano na temelju ugovora o djelu.“ Tih 18 tisuća vrhunskih stručnjaka trebamo smatrati posebno vrijednim ljudskim resursom kojim Hrvatska raspolaže. Ne ulazeći u to što i kako trebaju činiti, mišljenja sam da uprave visokih učilišta, kao i voditelji odsjeka, katedri, zavoda i drugih organizacijskih jedinica, u ovim zahtjevnim i izazovnim mjesecima koji su pred visokim obrazovanjem u našoj zemlji, trebaju ponajprije povesti računa o svim svojim nastavnicima i suradnicima.

Završio bih citatom iz jednog bloga koji je 4. svibnja 2020. objavljen na mrežnim stranicama Kraljevskog društva (Royal Society) pod naslovom: „Science in Lockdown: the effects of COVID-19 on research and researchers“. Između ostalih znanstvenika, na tom blogu sljedeće je napisao profesor Steve Carlip sa Ocjela za fiziku, Sveučilište u Kaliforniji u Daviesu: „Kao i većina američkih profesora, imam tri vrste obveza: istraživanje, nastava i „služba“ (sve od upisa na poslijediplomske studije do recenzije članaka za časopise). Za napredovanje i financiranje projekata najvažniji je istraživački rad. Ali, uz manje od tjeđan dana najave da trebam prebaciti svoju nastavu na online poučavanje, nisam imao vremena za bilo što drugo. Predajem studentima iz svoje blagovaonice, putem relativno spore internetske veze koju dijelim sa svojom obitelji. Moji su se studenti rasprišili u različite vremenske zone, a neki od njih nemaju pouzdanu vezu s internetom ili miran kutak za gledanje predavanja, pa zato ja sve snimam: dodatan sat treba mi za „upload“ svake lekcije, a još jedan danju prikladno pohranim na medij. Objavljujem opširne bilješke, pokušavam se domisliti kako da napravim prikladne online ispite, demonstracije „iskuham“ iz predmeta koje imam u domaćinstvu, suočavam se s nejasnim greškama u softveru za izvođenje online tečajeva, pokušavam sačuvati zdrav razum kod sebe i svojih studenata. Kad ću se moći vratiti istraživanjima koja toliko volim? Nemam pojma!“

VODIČ ZA SAMOPOMOĆ I OSNAŽIVANJE STUDENATA

Kako se nositi s ispitima, osamom i depresijom?

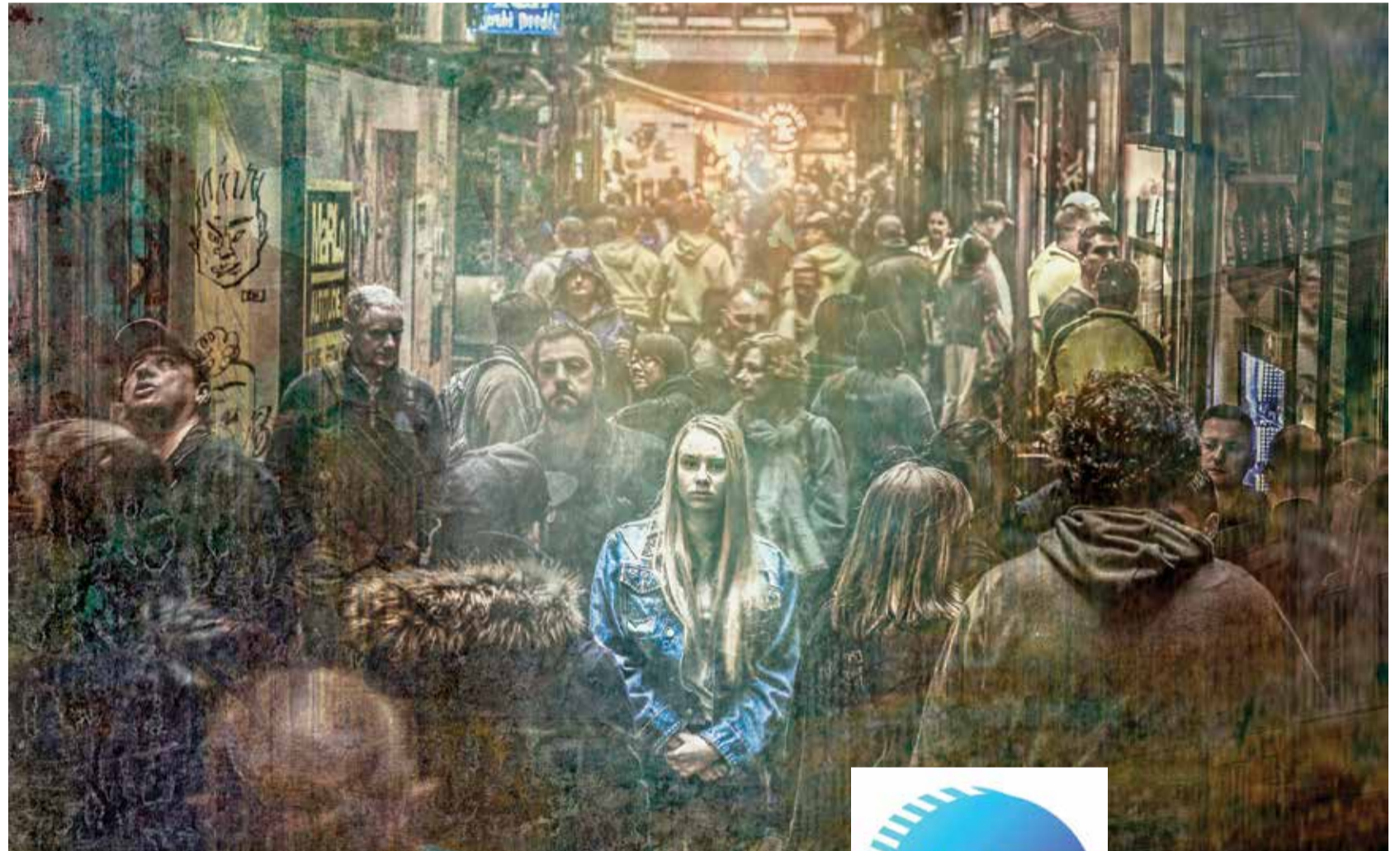
Priručnik 'Radim na sebi' donosi savjete i smjernice u slučaju brojnih tegoba mentalnog zdravlja. Od uputa za prilagodbu na studentski život i obveze, preko savjeta kako se nositi s ispitnim stresom, usamljenošću i teškoćama sa spavanjem, do uputa što činiti u slučaju depresije i poremećaja u prehrani

PIŠE
BRANKO NAD

Vodeni geslom "Stvaramo zdraviju budućnost", tim stručnjakinja zagrebačkog Nastavnog zavoda za javno zdravstvo "Dr. Andrija Štampar" osmislilo je i napisao priručnik "Radim na sebi", za samopomoć i osnaživanje studenata. Priručnik obuhvaća mnoge relevantne teme vezane uz studentski život i akademske obveze, ali i mentalno zdravlje mladih te nudi niz praktičnih savjeta i smjernica, napisanih na podržavajući i studentima blizak način.

Motivacije za pisanje priručnika nije nedostajalo. Štoviše, potreba je bila nasušna, jer su u populaciji mladih sve češće smetnje iz kruga anksioznih i depresivnih poremećaja. Od tjeskobe, paničnih napadaja, ispitne i socijalne anksioznosti do tuge, bezvoljnosti, pada motivacije i gubitka interesa za aktivnosti koje su ih prije veselile, rekla nam je dr. med. Mirjana Orban, spec. psihijatar, članica Povjerenstva za zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih grada Zagreba, odnosno voditeljica Službe za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti u "Štamparu".

Tim su činile i psihijatricе, odnosno psihologinje dr. sc. Marija Kušan Jukić, spec. psihijatar, Andreja Gobac, mag. psych., Katarina Vatavek, mag. psych., Jelena Žunić, mag. psych., Lea Maričić, mag. psych., dr. med. Andreja Boro-

večki, spec. psihijatar, te Anita Alegić Karin, klinički psiholog.

Prepušteni sami sebi

Osim spomenutih tegoba mentalnog zdravlja, dio mladih s kojima stručnjakinje u

"Štamparu" rade, dolazi i zbog teškoća nastalih kao posljedica konzumacije psihoaktivnih supstancija. Najčešće kanabinoide (marihuane), jer unutar Službe za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti postoji i Odjel za prevenciju ovisnosti,

Stoga je jasno da je mladima, poglavito srednjoškolicima i studentima, važno da im odrasli budu na raspolaganju, kako bi im mogli pomoći. Važno je da odrasle osobe iz okoline, ali i vršnjaci, motre mentalno zdravlje mladih, prate eventualne promjene u ponašanju, ističe dr. Orban.

– Poželjno je pitati događa li se nešto ili izraziti svoju zabrinutost, ako primijetimo neke promjene u ponašanju. Bitno je reagirati, odnosno pokazati da smo primijetili da se nešto promijenilo te ponuditi podršku. Svakako, ako ponudimo podršku, vrlo je važno da to nisu prazne riječi već da smo stvarno spremni poduzeti sve što je potrebno – samo porazgovarati s njim/njom, uputiti gdje da potraži stručnu pomoć, biti podrška u tom procesu.

Zadnjih godina sve je više tegoba mentalnog zdravlja djece i mladih, ali ni roditelji ni nastavnici nisu dovoljno kompetentni, niti, pak, imaju vremena detektirati svaki problem i riješiti ga. Briga o mentalnom zdravlju zato treba dobiti više

“

Briga o mentalnom zdravlju svakako treba dobiti veće značenje u sustavu školovanja jer je pogrešno da se svi skupa bavimo samo znanjem, ocjenjivanjem i vrednovanjem

na značenju u sustavu školovanja, jer je pogrešno da se svi skupa bavimo samo znanjem, ocjenjivanjem i vrednovanjem. Educiranjem i osvještavanjem ove teme činimo određenu prevenciju različitih teškoća tijekom kasnijeg djetetova života, potičemo razvoj otpornosti i strategija suočavanja sa stresnim situacijama, navodi naša sugovornica.

– Osnovne i srednje škole imaju stručne suradnike, koji u suradnji s roditeljima i nastavnicima prate razvoj i promjene kod djece te reagiraju u skladu s mogućnostima i potrebama. No pri polasku na fakultet od mladih se očekuje određena zrelost i pred njih je stavljena veća odgovornost za brigu o sebi i organizaciju vlastitog vremena. A literatura ističe kako se u tom razdoblju, od 18 do 24 godine, počinju razvijati mnoge psihičke teškoće i poremećaji. Mnogo studenata promijeni prebivalište, pa većinu vremena nisu u kontaktu s osobama koje su ih dotad pratile i dobro poznavale. Ideja o priručniku za studente se rodila jer smo

Suradnice na priručniku – Jelena Žunić, Lea Maričić, Anita Alegić Karin i Andreja Gobac

Veća odgovornost

Osnovne i srednje škole imaju stručne suradnike koji u suradnji s roditeljima i nastavnicima prate razvoj i promjene kod djece te reagiraju u skladu s mogućnostima i potrebama. No pri polasku na fakultet od mladih se očekuje određena zrelost i pred njih je stavljena veća odgovornost za brigu o sebi i organizaciju vlastitog vremena. A literatura ističe kako se u tom razdoblju, od 18 do 24 godine, počinju razvijati mnoge psihičke teškoće i poremećaji.

Dr. med. Mirjana Orban,
voditeljica Službe za mentalno
zdravlje i prevenciju ovisnosti
NZJZ "Dr. Andrija Štampar", Zagreb

smatrali da studenti, ali i generalno mladi i mlađe generacije, nemaju na jednom mjestu informacije o mentalnom zdravlju koje su provjerene, stručne, edukativne i dostupne na hrvatskom jeziku, objašnjava dr. Orban.

Svakodnevno (ne) funkcioniranje

Važno je istaknuti kako mnogo fakulteta u sklopu Sveučilišta u Zagrebu ima svoja savjetovaništa na kojima studenti mogu besplatno zatražiti pomoć kada im je potrebna, a njihovi su kontakti navedeni i u priručniku. Naravno, i dr. Orban i njezine suradnice svjesne su da mladi ljudi danas prvo sve "googlaju", odnosno da je internetska pretraga najčešće prvi korak koji poduzimaju. Zbog toga su zaključili da bi online priručnik bio koristan u tome pogledu.

Ipak, onima kojima samopomoć uz priručnik neće biti dovoljna, preporučuje se osobni dolazak u "Štampara". Za to nije potrebna uputnica, dovoljno je telefonski se naručiti te sa sobom ponijeti osobnu i zdravstvenu iskaznicu. U Službi za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti NZJZ "Dr. Andrija Štampar" radi ukupno devet liječnika specijalista psihijatra, pet psihologa, dvije socijalne radnice, socijalna pedagoginja te osam medicinskih sestara i tehničara. Prvi dolazak podrazumijeva razgovor s psihijatrom, a ako se radi o maloljetnoj osobi, obvezna je pratnja roditelja ili skrbnika. Tijekom prvog razgovora, dogovara se plan tretmana, procjenjuje potreba za eventualnim psihofarmakološkim liječenjem te se dogovara psihološka obrada. Tretman može biti individualan ili grupni, a provode ga psihijatri, psiholozi, socijalni pedagogi i socijalni radnici.

Što se tiče klijenata koji su u tretmanu zbog zlorabe psihoaktivnih supstancija, njihovi dolasci dodatno uključuju testiranje urina na prisustvo psihoaktivnih supstancija te psihosocijalni tretman.

Zanimalo nas je koji su najčešći simptomi problema s mentalnim zdravljem. Promjene u raspoloženju i ponašanju su ono što je vidljivo i što okolina može prepoznati, objašnjava dr. Orban.

– Povlačenje iz okoline, osamljivanje, plačljivost, neuspjeh u izvršavanju školskih i

akademske obveze, razdražljivost, dugo spavanje ili premalo spavanja, promjene u apetitu, poteškoće u koncentraciji i pamćenju često upućuju na probleme s mentalnim zdravljem. Važni simptom su i osobna patnja, izrazito nezadovoljstvo te teškoće u svakodnevnom funkcioniranju. Neki simptomi mogu biti manje uočljivi okolini, poput socijalne anksioznosti, perfekcionizma, odlaganja izvršavanja obveza (prokrastinacija), simptoma paničnih napada, poteškoća u interpersonalnim odnosima, ali, nažalost, i simptoma koji su posljedica teških traumatskih iskustava i gubitaka.

Ozbiljno shvatiti suicidalne misli

Velik broj mladih ljudi obraća se samoinicijativno Službi u "Štamparu". Mnoge pak upute prijatelji, kolege, škola, savjetovaništa, fakultet, centar za socijalnu skrb i slično. Dr. Orban smatra da

treba imati povjerenja u mlade ljude koji raspolažu brojnim resursima, a kojih možda nisu svjesni. Prilagodljivi su, snalažljivi, vični novim tehnologijama, otvoreniji potražiti stručnu pomoć nego starije generacije, informiraniji su o mentalnom zdravlju. Važno je mlade ljude osnažiti, pružiti im psihološku pomoć, ali i kontinuirano raditi na jačanju psihološke otpornosti (engl. resilience).

Ključno je, dodaje, naglasiti i ozbiljnost suicidalnih misli kada je potrebno razgovarati s mladom osobom i svakako potražiti stručnu pomoć jer izlaz uvijek postoji. Za pomoć se može obratiti Centru za krizna stanja i prevenciju suicida, telefonski broj 01 2376 470 ili pak udruzi "Životna linija", telefonski broj 0800 123 123.

Priručnik "Radim na sebi" može se besplatno preuzeti na sljedećoj poveznici <https://www.zagreb.hr/en/prirucnik-radim-na-sebi/158932>

Veći strah od potresa nego od korone

Od ožujka su aktivirani telefoni za psihološku pomoć u sklopu Službe za mentalno zdravlje i prevenciju ovisnosti, a linije su otvorene i dalje. Iako su telefone ispočetka aktivirali kao psihološku pomoć osobama u samoizolaciji i karanteni, ubrzo su uvidjeli da ih ljudi zovu s različitim teškoćama i problemima.

– Nakon potresa koji je pogodio grad Zagreb i okolicu, bilježili smo povećan broj poziva. Mladi su nas najčešće zvali zbog teškoća povezanih s anksioznošću i prilagodbom na novonastalu situaciju – uznemirenosti zbog mogućnosti zaraze koronavirusom, straha i nelagode zbog mogućnosti prenošenja virusa na svoje bližnje, uznemirenosti vezane uz potres, njegovo moguće ponavljanje i moguće posljedice, uznemirenosti i nezadovoljstva zbog promjena u načinu školovanja, mogućnosti odgode maturalca ili su im nedostajali prijatelji i izlasci. Imali smo na pameti

da im se tada dogodilo više različitih stresnih događaja: uznemirenost zbog mogućnosti zaraze, škole i fakulteti prebacili su se na online nastavu, bio je "lockdown" i preporuke su bile da ostanemo kod kuće, nisu se mogli vidjeti s prijateljima uživo, dogodio se potres... Promjene su bile brojne, a sve velike promjene zahtijevaju i prilagodbu, individualan proces koji kod nekih može trajati kraće, a kod nekih duže – rekla nam je dr. Mirjana Orban, voditeljica Službe.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Otvorena prva suvremena virtualna učionica

Studenti Kineziološkog fakulteta imali su čast prvi testirati punu funkcionalnost suvremeno opremljene virtualne učionice u Sinjskoj ulici na online predavanju kolegija Motoričko učenje. Samom predavanju je prisustvovalo pet studenata uživo, dok ih je 50 nastavu pratilo na daljinu

Piše: **IVANA JADRIĆ**

Sveučilište u Splitu je postalo bogatije za virtualnu učionicu koju je opremilo u sklopu The European University of the Seas (SEA-EU) projekta. Projektom je predviđen niz aktivnosti koje imaju za cilj povećavanje virtualne mobilnosti i podučavanja na daljinu te umrežavanje nastavnika, djelatnika i studenata šest sveučilišta alijanse. Jedna od planiranih aktivnosti je SEA-EU Projekt bilateralnih učionica, koji podrazumijeva povezivanje dvaju profesora SEA-EU alijanse iz sličnih područja na području nastave. Oni će već od ovog semestra održavati predavanja na engleskom jeziku u interakciji sa studentima putem sustava videokonferencije u realnom vremenu. Na taj način se nastavnici međusobno povezuju te studentima pružaju međunarodno iskustvo studiranja kao poticaj povećanja kvalitete studiranja. U U projektu bilateralnih učionica samo u prvom pozivu, priključilo se 19 nastavnika sa Sveučilišta u Splitu. Sa sastavnica Ekonomski fakultet, Filozofski fakultet, Odjel za stručne studije, Pomorski fakultet, Prirodoslovno-matematički fakultet te Kemijsko-tehnološki fakultet, prijavili su se nastavnici koji su spremni dijeliti svoju nastavu SEA-EU studentima. Također, nastavnici sa Kineziološkog fakulteta, Ekonomskog fakulteta te Pravnog fakulteta, naši nastavnici su spremni „ugostiti“ SEA-EU nastavnike iz alijanse kroz svoju regularnu nastavu. Provedbu ovog izazovnog projekta, zasigurno

će olakšati suvremena virtualna učionica koja stoji na raspolaganju svim uključenima. SEA-EU virtualna učionica je opremljena modernim CTOUCH RIVA interaktivnim monitorom koji je osjetljiv na dodir i ima sve funkcije računala. Monitor u veličini od 75 inča se nalazi na podešivom stalku koji se u potpunosti prilagođava visini predavača. Virtualna učionica je opremljena LOGITEC MEE-TUP konferencijskim uređajem s dvije moderne kamere (Lumens VC-AP i LOGITECH), zvučnicima i trima mikrofona. Osim fiksnih mikrofona, predavačima je na raspolaganju i bežični mikrofon koji im omogućava da se

nesmetano kreću po prostoriji za vrijeme predavanja. Učionica udovoljava svim prohtjevima suvremenih virtualnih učionica za dijeljenje nastave, ali i za potrebe videokonferencija jer ima mogućnost snimanja predavanja pomoću LUMENS VS-LC 200 uređaj za prihvata, uređivanje i distribuciju audio i video signala, ugrađen 1 TB hard disk, mogućnost upravljanja kamerama i streaming.

Studenti Kineziološkog fakulteta su imali čast prvi testirati punu funkcionalnost suvremeno opremljene virtualne učionice u Sinjskoj ulici na online predavanju kolegija Motoričko učenje. Samom predavanju je prisustvovalo pet studenata uživo, dok ih je 50 nastavu pratilo na daljinu. "Riječ je o prvoj učionici ovakve vrste na našem Sveučilištu, ali i šire. Njeno opremanje je financirano sredstvima SEA-EU projekta. Zsigurno će služiti podizanju kvalitete nastavnih procesa koji se budu morali održavati na daljinu uzevši u obzir situacije uzrokovane pandemijom Covid-19", kazala je prof. dr. sc. Đurđica Miletić, prorektorica Sveučilišta za međunarodnu suradnju, koja je i održala nastavu kolegija Motoričko učenje na svom matičnom Kineziološkom fakultetu. Istaknula je kako je riječ o prvoj od tri virtualne učionice na našem Sveučilištu. Druga virtualna učionica bi trebala biti nabavljena već početkom nove godine i trebala bi biti smještena u multifunkcionalnu dvoran sjevernog tornja Sveučilišne knjižnice. Važno je za naglasiti da će sve virtualne učionice biti na dispoziciji sastavnica Sveučilišta u Splitu.

“

SEA-EU virtualna učionica je opremljena modernim interaktivnim monitorom koji je osjetljiv na dodir i ima sve funkcije računala. Monitor u veličini od 75 inča se prilagođava visini predavača

DOC. MARIN STRMOTA, KATEDRA ZA DEMOGRAFIJU EKONOMSKOG FAKULTETA U ZAGREBU

Hrvatska izumire - nikada nas nije bilo manje i sve smo stariji!

Fali generalna svijest o posljedicama koje nosi politička nezainteresiranost i pasivnost na sve sustave u državi. Najveći je problem što se demografska pitanja rješavaju na dugi rok, puno duži od trajanja mandata jedne Vlade, i otud velikim dijelom takav neodgovoran pristup. Nažalost, problema je mnogo, pa je vatrogasna politika trenutno najveći doseg naših vladajućih struktura

Piše:

BRANKO NAD

Demografi godina na to da Hrvatska izumire, da nas je – doslovno – sve manje, da smo sve stariji. Pojednostavljeno, da nam se crno piše. Jedan od njih je i doc. Marin Strmota s Katedre za demografiju Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Šira je javnost za docenta Strmotu saznala kada je na presici tadašnje ministricice demografije, obitelji, mladih i socijalne skrbi Nade Murganić neočekivano i uživo, pred televizijskim kamerama, dao ostavku na poziciju državnog tajnika za demografiju. Tada je – u veljači 2018. godine – Strmota rekao da su mjere Vijeća za demografsku revitalizaciju “jedan veliki folklor” te je upozorio na to da država izumire. Tadašnju demografsku sliku nacije ovaj mladi stručnjak okarakterizirao je kao “najgore stanje u Hrvatskoj otkad postoji država”. A sada, dvije godine kasnije, demografi procjenjuju da nas je manje od četiri milijuna. Je li vrijeme da nam se konačno upali crvena lampica?

– Hrvatski demografi već desetljećima upozoravaju na negativne demografske trendove i svaka se projekcija obistinila, pa čak i u gorem scenariju od očekivanog. Svakom ozbiljnom nositelju, državniku i strategu ne bi bilo potrebno “crtati” što za jednu državu i njezine sustave znači kontinuirani gubitak i starenje stanovništva. Bez ljudi nema države, nema održivog gospodarstva, nema održivih sustava. “Lampice” svijetle već odavno. No, nekome tko razmišlja na kratki rok ili uopće ne

razmišlja, demografski razvoj je nedokučiv – jasan je Marin Strmota u razgovoru za Universitas.

Kada je zadnji put broj stanovnika Hrvatske bio manji od četiri milijuna i koliko je taj podatak zabrinjavajući? Koliko vas to brine kao demografa, a koliko kao “običnog” stanovnika RH?

– Nikada Hrvatska nije imala manje stanovništva nego danas. Gubitak stanovništva nema ni jedan pozitivan aspekt za jednu državu i njezine sustave. Siromašenje tržišta rada, sve nepovoljniji omjeri radno aktivnog i neaktivnog stanovništva. Pa ako hoćete, slabi nam i politička i pregovaračka pozicija u europskim krugovima. Osim pada ukupnog broja, tu je sve lošija dobna struktura populacije – sve smo stariji, a sve ovisniji o sustavima socijalne zaštite. O demografskom stanju ovisi kompletno funkcioniranje društva, svih sustava, mirovinskog, zdravstvenog i obrazovnog, funkcioniranje tržišta rada. Demografski razvoj odražava

“

Sve smo stariji, sve ovisniji o sustavima socijalne zaštite. A o demografskom stanju ovisi kompletno funkcioniranje društva, svih sustava, mirovinskog, zdravstvenog i obrazovnog, funkcioniranje tržišta rada

va se na gotovo sva područja ukupnog razvoja i života određene zemlje – radni potencijal, ponudu radne snage, strukturu tržišta rada, migracijske sastavnice, sustav zdravstvene zaštite, sustav mirovinskog osiguranja, socijalne skrbi, obrazovni sustav, stambenu izgradnju, razvoj pojedinih gospodarskih sektora, opseg i strukturu ukupne i osobne potrošnje, itd. Zabrinutost je najslabija reakcija koja bi trebala postojati u svijesti građana, ali ponajprije nositelja vlasti.

VATROGASNA POLITIKA

Svaka Vlada u posljednjih 20 godina govori o demografskim mjerama, u ovom ili onom opsegu, ali čini se da ništa od toga nije zaživjelo.... Kako to komentirate?

– Fali generalna svijest o posljedicama koje nosi politička nezainteresiranost i pasivnost na sve sustave u državi. Najveći je problem što se demografska pitanja rješavaju na dugi rok, puno duži od trajanja mandata jedne Vlade, i otud velikim dijelom takav neodgovoran pristup. Nažalost, problema je mnogo, pa je vatrogasna politika trenutno najveći doseg naših vladajućih struktura. Gdje počne gorjeti, na što ukažu mediji ili nekolicina glasnih, ili gdje ima partikularnih interesa, toga se hvatamo i time se bavimo, kratkoročno. Kronično izostaje strateški pristup vođenju zemlje, kronično, na svim razinama upravljanja.

Što je veći problem, mali natalitet ili sve veće iseljavanje? – I jedno i drugo. Pad nati-

liteta osjetimo s odmakom, dok iseljavanje osjetimo odmah. Brojčano gledajući, u našem slučaju, pad nataliteta znači sve veći prirodni pad, odnosno sve veću razliku između broja rođenih i umrlih. Hrvatska posljednjih godina obara rekorde najmanje rođenih ikad (2019. godine – 36 tisuća), a pad se nastavlja. Iseljavanje je problem jer smo mi imali valove iseljavanja, a osobe koje odlaze su one u radno sposobnoj i reproduktivnoj dobi. Mislim da negativne posljedice tih procesa nije potrebno previše obrazlagati.

Jeste li na takve trendove upozorili premijera Plenkovića ili njegove prethodnike? Ako jeste, zašto vas onda premijer ne sluša, zašto se barem ne pokuša zaustaviti depopulacija Hrvatske?

Nezadovoljan demografskim mjerama, Marin Strmota uživo je, pred TV kamerama, dao ostavku na mjesto državnog tajnika za demografiju
PRIVATNA ARHIVA

U društvu kolega s Katedre za demografiju

– Naravno, to mi je bio posao. U funkciji državnog tajnika za demografska pitanja, u više navrata okupljao sam vodeće ljude svih resora, kao što sam i redovito informirao predsjednika Vlade, uspješno ili manje uspješno. No, ne mogu reći da je urodilo nekim plodom. Ponavljam, mjere demografske politike su dugoročne i rezultati se ne mogu vidjeti u mandatu jedne Vlade. Vjerujem da je to jedan od razloga nedovoljne političke nemotiviranosti za ozbiljniji iskorak u demografskoj politici. Rekao bih da čak postoji neki oblik animoziteta spram te tematike, što na kraju krajeva potvrđuje nastavak marginalizacije demografije posljednjom rekonstrukcijom tijela državne uprave. Moguće da predsjednici Vlada znaju nešto što mi ne znamo o agendi demografskog razvoja Hrvatske.

Koje biste mjere vi i vaši kolege konkretno predložili? Ono što se najčešće vrti po naslovnicama, uoči izbora poglavito – veće roditeljske naknade – čini mi se da neće riješiti problem...

– Naravno da neće. Obiteljske naknade samo su jedna od mjera populacijske politike. Potrebno je uložiti puno političke volje, ali i financijskih sredstva, ot-

“
Hrvatski demografi već desetljećima upozoravaju na negativne demografske trendove i svaka se projekcija obistinila, pa čak i u gorem scenariju od očekivanog. Svakom ozbiljnom nositelju, državniku i strategu ne bi bilo potrebno ‘crtati’ što za jednu državu i njezine sustave znači kontinuirani gubitak i starenje stanovništva. Bez ljudi nema države, nema održivog gospodarstva, nema održivih sustava. ‘Crvene lampice’ svijetle već odavno

kloniti politikantstvo, sve uklopiti u dugoročnu strategiju i viziju razvoja Hrvatske i od nje ne odustajati. Treba činiti sve što je u ovlastima jedne države. Treba provoditi sustavnu stimulativnu pronatalitetnu populacijsku politiku, te dobro promišljenu imigracijsku politiku, koja u svojoj prvoj fazi mora imati našu veliku i brojnu dijasporu. Država treba stvoriti infrastrukturu za pomoć zaposlenim roditeljima, odnosno stvoriti sve preduvjete da obitelji koje odluče imati djecu ne osjećaju pritisak tržišta rada. Posebno je potrebno voditi računa o nefleksibilnom tržištu rada i atipičnim oblicima zapošljavanja koji ugrožavaju materijalnu i psihološku stabilnost ljudi. Tu je vrlo bitna i stambena politika. Kreatori EU politika trebali bi stvoriti temelje za dugoročnu strategiju simbioze odgovorne gospodarske i socijalne politike, naročito onih spram mladih, djece i obitelji. Demografski oporavak ključan je za daljnji društveno-gospodarski razvoj cijele Europe.

LUTAMO, BEZ VIZIJE RAZVOJA

Može li se zaustaviti iseljavanje, naročito uspješnih studenata, te najobrazovnije “budućnosti” našeg društva?

– Problem nije samo u iseljavanju uspješnih studenata, rekao bi da je takvih još najmanje. U posljednjem valu iselila nam se struka, majstori, zanatlije, što vidimo sad po vapajima naših poslodavaca. Iseljavanje se ne može zaustaviti postavljanjem barikada na granice. Dovoljno je upitati iseljenike zašto su se iselili iz Hrvatske. Prema nekim anketama koje sam provodio i sa studentima, svi navode sljedeće razloge: niske plaće, osjećaj nepravde, nezadovoljstvo na radnom mjestu, korupcija itd. Jasno je da je prvi i osnovni uvjet za zadržavanje stanovništva u zemlji siguran i dobro plaćen posao. Napredak ostalih dimenzija društvenog života trebao bi postupno dolaziti sam od sebe (uz nužan uvjet funkcioniranja pravne države).

Jesmo li među najstarijim nacijama u Europi? Kakve su projekcije sa starenjem stanovništva?

– Prema pokazateljima starosti stanovništva, u prvom redu udjelu 65+ u ukupnom stanovništvu te prosječnoj starosti stanovništva, u samom smo europskom, ali i svjetskom vrhu, među 10 najstarijih nacija. Projekcije su vrlo jasne, s obzirom na to da je proces starenja determiniran fertilitetom, tra-

Izostanak vizije u obrazovanju mladih

Što mislite o hrvatskom obrazovnom sustavu? Stvaramo li mislioce i kreatore ili interprete, sklone pukoj reprodukciji naučenog, bez kritičkog mišljenja i vlastitog stava? Koja je, po vašem mišljenju, najslabija karika cijele obrazovne vertikale?

– Pa ne bih bio tako grub, no zabrinjava me nekoliko stvari koje dugoročno vode u katastrofu. Izostanak vizije. Potplaćeni nastavnici. Danas je postalo gotovo nemoguće zadržati kvalitetan kadar u sustavu obrazovanja (prvenstveno u školama), naročito onih iz prirodnih znanosti. U zadnje vrijeme govorili smo o STEM obrazovanju, a koliko je matematičara koji žele u nastavu na (ispod) prosječnu plaću? Ništa se ne radi na podizanju atraktivnosti i privlačenju u sustav obrazovanja i znanosti. Naprotiv, puno češće imamo priliku slušati o nastavnicima i profesorima u negativnom kontekstu. Znači, kadar postaje izazovna varijabla u obrazovnoj vertikali. Ukoliko imamo trend pada kvalitetnih kadrova u sustavu obrazovanja, sve slabije motivirane i slabo plaćene kadrove, utoliko je očekivano da imamo i pad razine znanja i kvalitete među učenicima i studentima.

janjem života i migracijama. U slučaju koji imamo – pad fertiliteta, povećanje očekivanog trajanja života i iseljavanje mladog stanovništva – daljnji proces starenja stanovništva je neizbježan.

Problem iseljavanja leži u premalim plaćama, nesigurnim radnim mjestima, općenito lošem stanju u gospodarstvu. Jesu li takozvani vječni kadrovi razlog što nam se gospodarstvo ne miče s mjesta?

– Poticajno tržište rada svakako nam nedostaje. Meritokratski sustav često je nepoznanica. Naročito u javnom sektoru, u kojem gotovo da i nemate instrumenata nagrađivanja ili kažnjavanja. Javni sektor, onaj koji bi trebao biti produžena ruka javnih politika, upravljan i vođen političkom vizijom razvoja, ne funkcionira kako bi trebao funkcionirati. Državna uprava treba temeljitu rekonstrukciju. I to bi trebao biti jedan od temeljnih preduvjeta za provedenje bilo koje javne politike, tako i one ekonomske. Bez funkcionalne i stručne državne uprave to je nemoguća misija.

Već nam sada ponestaje radne snage. No, radna snaga se stvara i poticajnom populacijskom politikom, zar ne?
– Tržište rada direktno je

Po prosječnoj starosti stanovništva u samom smo europskom, ali i svjetskom vrhu, među 10 najstarijih nacija **BRANKO NAB**

povezano s demografskim procesima. Ulazak i izlazak s tržišta rada definiran je prirodnim i mehaničkim kretanjem. U dugom roku pad fertiliteta jasno smanjuje kontingent radno sposobnog stanovništva. Isto tako, naš gorući problem je iseljavanje radno sposobnog dijela stanovništva. Rezultat imamo, manjak radne snage. Pronatalitetna i imigracijska politika su rješenja za koja treba političke volje i konsenzusa. Svi znamo da nemamo jasno definiranu populacijsku politiku, pa po tom pitanju pritisak logično stvaraju poslodavci. Ukidanje kvota ne vidim ni kao trajno ni kao strateško rješenje. To je ponovno već spomenuta vatrogasna politika. Kod takvog pristupa, postavlja se mnogo pitanja. Zašto istovremeno imamo velika iseljavanja i manjak radne snage? Tko želi doći raditi u Hrvatsku, umjesto u neku bolje plaćenu susjednu zemlju EU-a? Tko snosi troškove integracije inozemne radne snage? Koji sektor želimo poticati? Možemo li i želimo li pokušati vratiti jedan dio posljednjeg iseljenog vala? I tako dalje... Sva ta pitanja ukazuju na to da nemamo smjer ni viziju razvoja.

NEGATIVNA SELEKCIJA I OSJEĆAJ NEMOĆI

Znamo li koliko je Hrvata trenutno u statusu “gastarbajtera”? Koji se postotak njih vraća u zemlju?

– Ne znamo točno, ali postoje procjene na osnovi inozemnih registara. Republika Hrvatska ne može pouzdano i provjereno komentirati iseljavanje stanovništva, prvenstveno zbog nedostatne i netočne statistike mehaničkog kretanja. Naime, RH nema registar stanovništva (iako se desetljećima upozorava na potrebu za njim), a trenutna statistika Državnog zavoda za statistiku temelji se na odjavama i prijavama Ministarstva unutarnjih poslova. Prema Zakonu o prebivalištu, građani koji se iseljavaju iz zemlje moraju odjaviti svoje prebivalište Ministarstvu unutarnjih poslova, tj. policijskoj postaji, no s obzirom na to da se prekršajna odredba pod člankom 16. istoimenog zakona u praksi ne provodi, velika većina građana to ne čini. Otud velika disproporcija izme-

đu stvarnog stanja odse-
ljenih i službene statistike objavljene u priopćenjima Državnog zavoda za statistiku. Procjene posljednjeg vala su oko 250.000.

Što zapravo neko društvo, sustav najviše razara?

– Negativna selekcija. I korupcija, koja rezultira negativnom selekcijom u vladajućim strukturama. Apsolutno svi iseljenici iz Hrvatske, ali i oni koji žele otići, osim životnog standarda navode osjećaj nepravde, razrušen sustav meritokracije kao razlog bijega iz svoje domovine.

Rada se sve manje djece, škole ostaju bez učenika, neke su već zatvorene. Je li zatvaranje škole u nekom mjestu najgore što im se može dogoditi? Vaš kolega Stjepan Šterc jednom mi je prilikom rekao da je to gore od prirodnih katastrofa i kataklizmi.

– Proces deagrarizacije tijekom 20. stoljeća, koji se u nekim novim formama nastavio i do danas, snažno je utjecao na razvoj ruralnih krajeva Hrvatske. Ako nemate gospodarskog razvoja, nemate ni demografskog. Očekuje se da će se ti krajevi prazniti i da će postupno izumirati. Danas je naročito teško mladog čovjeka i mladu obitelj zadržati u područjima bez radnih mjesta i infrastrukture. Negativni demografski trendovi samo su rezultat društveno-ekonomskih procesa posljednjih nekoliko desetljeća u Hrvatskoj.

“
U posljednjem valu iselila nam se struka, majstori, zanatlije, što vidimo sada po vapajima naših poslodavaca. Iseljavanje se ne može zaustaviti postavljanjem barikada na granice. Jasno je da je prvi i osnovni uvjet za zadržavanje stanovništva u zemlji siguran i dobro plaćen posao

PROF. STIPAN JANKOVIĆ, PROČELNIK ODJELA ZDRAVSTVENIH STUDIJA SVEUČILIŠTA U SPLITU

Uskoro pokrećemo sveučilišni studij RADNA TERAPIJA

Postoji velika potreba na tržištu rada za takvim kadrom, a uz to planiramo još nekoliko stručnih studija koji su trenutno deficitarni i potrebni zdravstvenom sustavu Republike Hrvatske

PIŠE: MILA PULJIZ

Započeo je prvi semestar preddiplomskog izvanrednog sveučilišnog studija sestrinstva na Sveučilišnom odjelu zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu, a tim povodom popričali smo s pročelnikom Odjela, prof. Stipanom Jankovićem. Ovaj studij prvi je takav sveučilišni studij na ovim prostorima, a rodio se kao zajednička ideja Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija i Uprave KBC-a Split. **Kako je došlo do osnivanja studija, koliko se dugo radilo na ovom projektu?**

- Nakon razgovora s glavnom sestrom Marijom Grančić i ravnateljem, prof. Julijem Meštrovićem, došli smo jednoglasno do zaključka da je potrebno dignuti na veći nivo stupanj obrazovanja sestara koje se skrbe o bolesnicima u KBC-u Split. Iako se radi o vrlo vještini, iskusnim sestrama, slijedom razvoja modernih tehnologija u biomedicini i zdravstvu te novih dijagnostičkih i terapijskih postupaka, odlučili smo pokrenuti taj studij kako bismo znanja, kliničke vještine, stavove i suvremene pristupe njezi bolesnika digli na veći nivo kod naših sestara koje se svakodnevno skrbe za bolesnike Splitsko-dalmatinske županije, ljeti za dodatnih 500.000 turista i oko 200.000 gravitirajućih pacijenata koji dolaze iz zapadne BiH, odnosno Herce-

govine. Moram napomenuti da je ovu ideju snažno podržalo Sveučilište, osobito rektor Sveučilišta u Splitu koji jako puno energije ulaže u pokretanje novih studijskih programa na našem Sveučilištu, što je za svaku pohvalu jer će naše društvo biti bogatije i spremnije na izazove različitih zdravstvenih kriza. To se najbolje pokazalo u ovoj pandemijskoj krizi koja nažalost uzima sve više maha. Svi smo svjedoci iznimno velikog, iscrpljujućeg i kvalitetnog angažmana medicinskih sestara, epidemiologa, laboratorijskih tehničara i drugih zdravstvenih radnika.

Objasnite nam strukturu novog studija? Je li koncipiran kao i redovni preddiplomski sveučilišni studij sestrinstva?

- Studij je koncipiran sasvim jednako kao i redovni preddiplomski sveučilišni studij Sestrinstva po čijoj dopusnici smo legitimno i pokrenuli izvanredni studij Sestrinstva. Sestre tu neće imati nikakva „popusta“ u edukaciji, proći će svu edukaciju, eventualno će imati određeni popust samo vezano za one kliničke vještine koje su one svladale tijekom svog rada kroz pet, sedam, deset godina u sustavu zdravstva pa bi ponovno ponavljanje istih vještina bilo suvišno. Radi toga će im Stručno povjerenstvo priznati određene dijelove kliničke edukacije i u knjižicu kliničkih vještina

upisati razmjerni broj ECTS bodova. Bit će to strogo individualizirano za svaku pojedinu sestru, ovisno o tome na kojim je radnim mjestima boravila odnosno radila tijekom svoje dosadašnje prakse. Primjerice, je li pretežno bila kirurška, pulmološka, onkološka, internistička sestra, sestra u CIT-u itd. Dakle, to će biti strogo individualno i bit će provjere znanja tih vještina. Neće biti apriornog priznavanja tih vještina, nego će biti individualizirano. Za svaku pojedinu studenticu ili studenta, prije početka edukacije određenih kliničkih vještina, bit će formirano tročlano Stručno povjerenstvo koje će napraviti

“

U našem zdravstvenom sustavu nedostaje liječnika, ali još i više medicinskih sestara. Lakše je prebroditi iznenadne zdravstvene krize – kao što je pandemija – s manjim brojem liječnika, nego s manjim brojem medicinskih sestara

intervju i procijeniti stupanj kliničkih znanja i vještina te razmjerno tome priznati odgovarajući broj ECTS bodova koliko god je to moguće i opravdano. To je inače definirano priznavanjem tzv. neformalnog i informalnog obrazovanja, a dopušteno je po hrvatskom i europskom kvalifikacijskom okviru. Kao i u svim zemljama EU-a.

Izvršni dojmovi

Krenuli ste s prvim semestrom, kakvi su dojmovi? Koliko je upisano sestara?

- Dojmovi su za početak izvršni. Ove je godine upisano 76 studenata/ica Sestrinstva. Naime, prije pokretanja Studija napravili smo Elabo-

rat društvene opravdanosti i isplativosti jednoga takvog izvanrednog studija. Kako je Elaborat na temelju stanja na tržištu rada pokazao društvenu opravdanost i isplativost (u smislu pokrivanja troškova edukacije), raspisali smo kvotu za ovu prvu generaciju od 60 studenata. Međutim, na raspisani javni natječaj javila su se 143 potencijalna kandidata, pa smo za sve one koje su nakon rednog broja 60 imali isti ili bliški broj bodova upisali sve te, na kraju smo došli do 76 upisanih kandidata. To je naša prva generacija, no ne povećava nam bitno broj seminarskih grupa jer bi i s upisnom kvotom od 60 studenata bile dvije. Zahvaljujući naporima Sveučilišta dobili smo veliku multimedijalnu dvoranu u Klerikatu koja ima poseban ulaz, krasnu informatičku opremu, tako da se bez ikakvih problema, poštujući sve epidemiološke mjere (osigurana fizički razmak između studenata od 2 metra!), može provoditi nastava zajedničkih predmeta. Vježbe i seminari će se raditi u drugim prostorima. Studij će se pored multimedijalne dvorane na Klerikatu odvijati na višoj lokaciji. Na Sveučilišnom odjelu zdravstvenih studija u zgradi „Tri fakulteta“ imamo četiri dobro opremljena laboratorija kliničkih vještina koji su objedinjeni u Centar kliničkih vještina, dvije predavaonice na KBC-u Split te nekoliko seminarskih dvorana. Inače ove prostore planiramo sa Studentskom referatom Medicinskog fakulteta te ih koristimo u vrijeme kada ih ne koriste studenti Medicinskog fakulteta tako da je to sve lijepo uplanirano, uvedeno u naš plan edukacije u evidenciju za cijelu godinu dana unaprijed i nema nikakvih problema. Naravno, koristimo i primjerene postojeće prostore u drugim našim nastavnim bazama kao što su Nastavni zavod za javno zdravstvo, Dom zdravlja Split, Zavod za hitnu medicinu te privatne poliklinike s kojima imamo potpisane sporazume o suradnji.

Spomenuli ste tzv. specijalizacije u sestrinstvu, objasnite nam malo?

- U razvijenim zemljama EU-a kao i svijeta, medicinske sestre imaju vrlo različite dodatne stupnjeve edukacije nakon temeljne edukacije po načelu tri plus dvije

godine edukacije. Naime, razina 6 po HKO-u (viša medicinska sestra) je razina nekadašnje više medicinske škole ili koledža u Americi, Engleskoj i sl. Razina 7 po HKO-u je diplomirana medicinska sestra (visoka stručna sprema). Između ove dvije razine ima čitavi niz podrazreda kao npr. razina 6a, 6b, itd. gdje se radi o uskim specijalizacijama medicinskih sestara. Primjerice: sestra koja radi samo u CIT-u (centralna intenzivna terapija), sestra koja radi samo u nekoj od kirurških grana, sestra koja radi na kardiokirurgiji, sestra koja radi na onkologiji, itd. jer su za rad na takvim odjelima (klinikama) nužna nova dodatna, specifična znanja i vještine. Tako npr. svjedoci smo COVID-19 pandemije kojom je zahvaćeno sve više pučanstva kako u svijetu tako i kod nas. Terapija, ali i svekolika sestrinska skrb srednje teških i teških bolesnika u mnogočemu je drukčija nego kod klasičnih bolesnika pa i onih koji boluju od različitih pulmoloških bolesti. Radi toga ćemo u skorij budućnosti našim sestrama (ali i drugim zdravstvenim radnicima Zakonom definiranih profesija) pružiti i tu mogućnost dodatne specijalističke edukacije. To bismo već bili i do sada počeli i imamo u svom planu rada, ali smo jako limitirani prostorom. Dakle, pored još nedostajućih znanstveno-nastavnih kadrova, glavni problem je prostorni smještaj na čemu jako puno radi Uprava Sveučilišta u Splitu, a poseb-

'ZA SADA IMAMO TRI DIPLOMSKA STUDIJA: DIPLOMSKI STUDIJ SESTRINSTVA, PRIMALJSTVA I RADIOLOŠKE TEHNOLOGIJE, A ZA IDUĆU AKADEMSKU GODINU PLANIRAMO POKRENUTI I DIPLOMSKI STUDIJ MEDICINSKO-LABORATORIJSKE DIJAGNOSTIKE'

VLADIMIR DUGANDŽIĆ/CROPIX

no njihov čelnik prof. Dragan Ljutić koji kao dugogodišnji kliničar jako dobro poznaje ulogu i važnost medicinskih sestara u svakodnevnoj medicinskoj skrbi bolesnika.

Znamo da u sustavu nedostaje mnogo sestara i da je potražnja za ovom strukom velika?

- U sustavu nedostaje najmanje 5000 sestara, a možda i 10.000 računajući prema standardima razvijene Europske unije. Mi nismo ni blizu mogućnosti educirati toliko sestara koliko je potrebno, a prosjek godina sestara koje rade u najvećoj zdravstvenoj ustanovi KBC-a Split je oko 57 godina. Prema tome, moramo puno više pažnje posvetiti i sada i u najskorijoj budućnosti povećanju upisne kvote kako bismo donekle ispravili silni nedostatak sestara. Dakle, u našem zdravstvenom sustavu ne nedostaje samo liječnika, nego još i više medicinskih sestara jer su one temelj zdravstvene skrbi bolesnika. Lakše je prebroditi

određene iznenadne zdravstvene krize (kao što je trenutna COVID-19 pandemija) s manjim brojem liječnika, nego s manjim brojem medicinskih sestara. Sve naravno vrijedi i za redovni rad medicinskih sestara (i drugih zdravstvenih radnika) u cjelovitom sustavu zdravstvene skrbi stanovništva.

Sjajan prosjek

Na nedavnoj promociji diplomiranih studenata Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija nekoliko njih sam intervjuirala, nitko od njih se ne boji kako će pronaći posao jer svi već rade i imaju planove za budućnost?

- Za taj podatak nisam ni znao, ali mi je jako drago. To je lijepa priča i govori o tome koliko nam zapravo trebaju dobro obrazovane medicinske sestre. Sve naše medicinske sestre su odlične i vrlo brzo nalaze svoje mjesto na tržištu rada, kako u javnom zdravstvenom sektoru tako i privatnom. Njihove ulazne ocjene na preddiplomski sveučilišni studij svih prethodnih godina bile su izvrsne, a ove godine ponajbolje na Sveučilištu u Splitu (na tri naestom mjestu u RH), s prosječnom ocjenom 4,5. Prosjek studiranja naših medicinskih sestara (40 redovno upisanih svake akademske godine), ali i druga četiri smjera koja obrazujemo: Radiološka tehnologija (15 upisanih), Primaljstvo (15 upisanih), Medicinsko-laboratorijska dijagnostika (15 upisanih) i Fizioterapija (15 upisanih)

je tri godine i tri mjeseca. To je sjajno. Osipanje je kod nas vrlo malo, od jedan do tri posto, kako koje godine. To su čvrsto opredijeljeni studenti, to su studentice i studenti koji imaju empatiju prema ljudima, prema svom pozivu, jer taj poziv je, ja bih rekao, i više od poziva, ne može ga svatko raditi. To je težak poziv, relativno slabo plaćen i tu većina ne radi zbog novca, nego je tu jedna nevjerovatno važna ljudska selekcija. Možemo biti sretni da imamo takvih ljudi koji se opredjeljuju za jedan mukotrpan rad, neupadljiv, nema tu ni slave ni novca, a rade svakog dana, svake noći i blagdanima.

I za kraj, s obzirom na to da ste relativno nov studij, pojasnite nam malo samu organizaciju SOZS-a?

- Studiranje na SOZS-u je u cijelosti organizirano po postulatima bolonjskog procesa kao što je studij Ekonomije, FESB-a, Filozofskog fakulteta itd. Dakle, studij traje tri plus dvije godine odnosno 180 + 120 ECTS bodova. Prvi dio je trogodišnji preddiplomski sveučilišni studij jednog od ovih pet studijskih smjerova. Nakon toga naši studenti su obvezni raditi najmanje jednu godinu, bez obveze stažiranja (staž im nije potreban po ustroju studija) kako ne bi bilo gomilanja na Zavodu za zapošljavanje. Nakon toga mogu upisati jedan od tri diplomatska studija na SOZS-u. Za sada imamo tri diplomatska studija: diplomski studij Sestrinstva, Primalj-

stva i Radiološke tehnologije, a razmišljamo i o četvrtom. Naime, za iduću akademsku godinu planiramo pokrenuti i diplomski studij Medicinsko-laboratorijske dijagnostike u dogovor s Hrvatskom komorom zdravstvenih radnika. Nakon završenih diplomatskih studija, diplomirani studenti mogu kao i na svim drugim fakultetima upisati doktorski studij bilo na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Splitu (trenutno ga pohađa šest naših djelatnika, a dva su već doktorirala) ili na nekom od drugih fakulteta Sveučilišta u Splitu ili na Sveučilištima s kojima imamo ugovore o međusobnoj suradnji (Fakulteta za zdravstvene vede, Maribor; NTNU Sveučilište iz Trondheima). Dakle, osigurali smo cijelu vertikalu obrazovanja zdravstvenih radnika: preddiplomski sveučilišni studij, diplomski sveučilišni studij i poslijediplomski studij. Naravno, predmnijeva se da za sve ove studije imamo važeće dopunske Ministarstva znanosti i obrazovanja potpuno usklađene s Hrvatskim i Europskim kvalifikacijskim okvirom.

Pored navedenoga planiramo pokrenuti, možda već od sljedeće akademske godine, sveučilišni preddiplomski i diplomski studij Radna terapija za koji postoji velika potreba na tržištu rada te nekoliko stručnih studija koji su trenutno deficitarni i potrebni zdravstvenom sustavu Republike Hrvatske.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
ZAGREB, ILICA 85
KLASA: 640-03/20-01/16
URBROJ: 251-77-01/6-20-2**

U Zagrebu, 21. listopada 2020. godine
Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti, Ilica 85,
Zagreb raspisuje:

NATJEČAJ

Ad 1.

- za izbor 1 izvršitelja (m/ž) na radno mjesto u znanstveno-nastavnom zvanju: redoviti profesor, u znanstvenom području: humanističke znanosti, znanstveno polje: etnologija i antropologija, znanstvena grana: etnologija, na neodređeno vrijeme, u punom radnom vremenu

Ad 2.

- za izbor 1 izvršitelja (m/ž) u znanstveno-nastavno zvanje i na radno mjesto: izvanredni profesor, u znanstvenom području: Tehničke znanosti, znanstveno polje: likovne umjetnosti, znanstvenoj grani: materijali, na neodređeno vrijeme, u punom radnom vremenu

Ad 3.

- za izbor 1 izvršitelja (m/ž) u nastavno zvanje i na radno mjesto: viši predavač, u znanstvenom području: Humanističke znanosti, znanstveno polje: povijest umjetnosti, znanstvena grana: povijest i teorija likovnih umjetnosti, arhitekture, urbanizma i vizualnih komunikacija, na neodređeno vrijeme, u punom radnom vremenu

Ad 4.

- za izbor 2 izvršitelja (m/ž) u umjetničko-nastavno zvanje i na radno mjesto: redoviti profesor, u umjetničkom području, polje: likovne umjetnosti, grana: slikarstvo, na neodređeno vrijeme, u punom radnom vremenu

Ad 5.

- za izbor 1 izvršitelja (m/ž) u umjetničko-nastavno zvanje i na radno mjesto: redoviti profesor, u umjetničkom području, polje: likovne umjetnosti, grana: animirani film i novi mediji, na neodređeno vrijeme, u punom radnom vremenu

Ad 6.

- za izbor 1 izvršitelja (m/ž) u umjetničko-nastavno zvanje i na radno mjesto: izvanredni profesor, u umjetničkom području, polje: likovne umjetnosti, grana: slikarstvo, na neodređeno vrijeme, u punom radnom vremenu

Ad 7.

- za izbor 1 izvršitelja (m/ž) u umjetničko-nastavno zvanje i na radno mjesto: izvanredni profesor, u umjetničkom području, polje: likovne umjetnosti, grana: likovna pedagogija, na neodređeno vrijeme, u punom radnom vremenu

Ad 8.

- za izbor 1 izvršitelja (m/ž) u umjetničko-nastavno zvanje i na radno mjesto: izvanredni profesor, u umjetničkom području, polje: likovne umjetnosti, na neodređeno vrijeme, u punom radnom vremenu

Ad 9.

- za izbor 1 izvršitelja (m/ž) u stručno zvanje i na radno mjesto: viši stručni suradnik u sustavu znanosti i visokom obrazovanju, u umjetničkom području, polje: likovne umjetnosti, grana: kiparstvo, na neodređeno vrijeme, u punom radnom vremenu

Sve informacije o uvjetima natječaja i načinu podnošenja prijave na natječaj objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu na poveznici http://www.alu.unizg.hr/alu/cms/front_content.php?idcat=55&lang=1 (naslovnica/informacije/natječaji).

Rok za podnošenje prijave je 30 dana od dana posljednje objave.

DEKAN

Izv.prof.art. Tomislav Buntak

“

Sve naše medicinske sestre su odlične i vrlo brzo nalaze svoje mjesto na tržištu rada, kako u javnom zdravstvenom sektoru tako i privatnom

PROJEKT SPLITSKOG SVEUČILIŠTA

ST-OPEN novi tip probirnoga znanstvenog časopisa

Časopis je multidisciplinarni i interdisciplinarni, a usmjeren je na pretvaranje studentskih diplomskih i završnih radova u znanstvene članke, pri čemu urednici intenzivno surađuju sa studentima i njihovim mentorima

Piše: **DANIJELO GUDELJ**

ST-OPEN projekt je Sveučilišta u Splitu, a nakon dvije godine pripreme, rada i učenja prvi znanstveni članci objavljeni su na službenim stranicama časopisa ST-OPEN:

<http://st-open.unist.hr/index.php/st-open/issue/view/1ce>.

Radi se o tri uvodnika i šest istraživačkih članaka na engleskom jeziku koji su prošli dvije domaće i dvije inozemne recenzije.

ST Open novi je tip probirnog znanstvenog časopisa koji svoj sadržaj objavljuje na internetu. Časopis je multidisciplinarni i

interdisciplinarni, a usmjeren je na pretvaranje studentskih diplomskih i završnih radova u znanstvene članke, pri čemu urednici intenzivno surađuju sa studentima i njihovim mentorima. Članci se na mrežnu stranicu časopisa postavljaju nakon što ih recenzirane uredništvo prihvati. Uskoro očekujemo objavljivanje još 20-ak znanstvenih članaka koji se trenutno nalaze u različitim fazama izrade.

Dugotrajan proces pretvorbe diplomskih radova u znanstvene članke bio je prepun zapreka i problema i ne bi bio moguć bez pomoći Uredničkog odbora koji čine po jedan

član sa svake sastavnice Sveučilišta u Splitu, Savjetničkog odbora sastavljenog od internacionalnih stručnjaka, Studentskog odbora časopisa kao i kolegica knjižničarki sa svih sastavnica. Posebnu zahvalnost dugujemo profesorici Ani Marušić s Medicinskog fakulteta za nebrojene savjete koje nam je dala za ustrojavanje časopisa i članaka te kolegi Anriju Parčini-Rešiću s Pomorskog fakulteta koji nam je ljubazno pomogao u svakoj fazi postavljanja elektroničkog sustava časopisa.

Ispunjavanjem svih kriterija časopis je ušao u bazu podataka Portala hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa – Hrčak, a potpisanim sporazumom sa Hrvatskim uredom za DOI dobili smo taj važan i jedinstven identifikator. Time smo zaokružili priču o St-Open, ozbiljnom znanstvenom časopisu jedinstvenom u svijetu po svojoj okrenutosti na sveučilišni repozitorij i studentske diplomske radove – koje kad je to moguće, pretvara u znanstvene članke na engleskom jeziku. Zahvaljujemo studentima koji su pristali na suradnju s časopisom. Nadamo se da će im objavljivanje znanstvenoistraživačkih članaka biti poticaj na suradnju i njihovim kolegama.

Sve informacije o kontaktima, suradnji i radu nalaze se na mrežnoj stranici časopisa.

Scena iz filma 'Dan poslije sutra' (2004.), koji predviđa ledeno doba zbog klimatskih promjena

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Dan dobrodošlice za strane studente

Welcome day se prvi put održao na otvorenom, u predvorju zgrade Tri fakulteta, uz pridržavanje epidemioloških mjera

Piše: **ANA ČOŠIĆ**

Dan dobrodošlice (*Welcome day*) za strane studente koji će zimski semestar 2020./2021. akademske godine provesti na razmjeni na Sveučilištu u Splitu održan je u četvrtak, 1. listopada 2020. u organizaciji Odjela za međunarodnu i međusveučilišnu suradnju Sveučilišta u Splitu, SEA-EU ureda te student-

ske udruge ESN Split. Welcome day se prvi put održao na otvorenom, u predvorju zgrade Tri fakulteta, uz pridržavanje epidemioloških mjera. Nakon uvodnoga govora voditeljice Odjela za međunarodnu i međusveučilišnu suradnju, Ane Čosić, detaljne upute o zdravstvenom ponašanju te potpori za vrijeme boravka u Splitu, studentima je uputila doc. prim. dr. sc. Anamarija Jurčev Savičević, epidemi-

ologinja iz Nastavnog zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije. Detaljne informacije o Sveučilištu i aktivnostima za strane studente predstavila je stručna suradnica Odjela, Marina Matković, dok je stručna suradnica za mobilnost pri sveučilišnom SEA-EU uredu, Nina Dujmović, studentima predstavila aktivnosti u okviru „SEA-EU” projekta. Predstavnici udruge ESN

Split, koja u suradnji s Odjelom za međunarodnu i međusveučilišnu suradnju Sveučilišta u Splitu dugi niz godina pruža potporu dolaznim studentima, prikazala je sve aktivnosti koje će se organizirati za strane studente kao što su izleti, tematska događanja, zajednička druženja s ciljem njihova boljeg povezivanja i potpune integracije u studentski život i akademsku zajednicu.

Zagrebu hitno trebaju nove zelene površine

Voditeljica Centra za klimatološka istraživanja prof. Ivana Herceg Bulić navodi i kako je primjetno znatnije zagrijavanje Zagreba. Na lokalitetu sljemenske Puntijarke, gdje obavljaju mjerenja, primijetili su da dosad najhladniji mjesec u godini više nije onako hladan kao što je bio prije. Klima u Zagrebu postaje sve sličnija klimi u mediteranskim krajevima, a najtopliji mjesec u godini postaje još topliji.

Grad upija toplinu tijekom dana pa je isijava tijekom noći. Zbog velike izgrađenosti, betona, asfalta, gradske sredine su još toplije nego ruralna područja i čine tzv. urbane toplinske otoke. To je primjetno za sve naše gradove, ne samo Zagreb. Time nije poremećen samo komfor građana zbog velikih vrućina u gradovima, nego to utječe i na gospodarstvo i na zdravlje građana, govori Herceg Bulić:

– Pokušavamo se hladiti bezbrojnim klima-uređajima, zbog čega trošimo struju, zagađujemo i dodatno zagrijavamo okoliš. Povećava se i stopa smrtnosti zbog sve većeg toplinskog opterećenja u gradovima, što je posebno izraženo u uvjetima dugotrajnih toplinskih valova. Sve to čini jedan začarani krug iz kojeg je vrlo teško izići.

Kako to ublažiti? Vani se gradovi sve više ozelenjuju, pušta se prirodno zelenilo ponovno u urbane sredine, dok se Zagreb sve više izgrađuje i betonira. Stoga bi gradske vlasti trebale razmisliti o ozelenjivanju naše metropole, jer je to jedan od načina da ublažimo klimatski problem u Zagrebu.

Održivi pristup, gdje će se više brinuti o načinima gradnje, naseljavanju, korištenju prirodnih resursa, treba unijeti u zakonodavstvo. I potom voditi računa da se ti zakoni, te mjere zaista i poštuju.

Nažalost, zaključuje naša sugovornica, ne možemo vratiti klimu, ni u gradu, ni globalno, na ono što je bila prije 30, 50 ili 100 godina:

– Sva predviđanja pokazuju da će klima postajati sve toplija i čudljivija. Zbog toga prilikom izgradnje urbanih sredina treba voditi računa o toplinskim otocima, o tome da će se pojaviti određene epizode vrlo intenzivnih oborina za koje je potrebno prilagoditi sustav odvodnje. Rješenja postoje, nije Zagreb usamljen u tome. Brojni se gradovi s tom problematikom bore na relativno uspješan način. Treba se okrenuti oko sebe, uočiti uspješne primjere, te ih primijeniti kod nas.

ZAGREBAČKI PMF OSNOVAO
PRVI CENTAR ZA KLIMATOLOŠKA
ISTRAŽIVANJA U HRVATSKOJ

Krajnje je vrijeme da se počnemo brinuti o tome što nas čeka sutra

Naravno da postoje načini, i znanstvenici rade na tome da se klimatske promjene shvate, da se pronađu načini kako promjene ublažiti i kako predvidjeti budućnost, te se prilagoditi novim klimatskim uvjetima – kaže prof. Ivana Herceg Bulić, voditeljica Centra za klimatološka istraživanja

Piše: **BRANKO NAĐ**

Klimatske promjene ne možemo zaustaviti preko noći, ali moramo početi odmah, vođeni znanstvenim istraživanjima i uz političku volju vladajućih struktura, da bismo svojoj djeci ostavili što zdraviji planet. Poruka je to prof. **Ivane Herceg Bulić**, voditeljice prvog hrvatskog Centra za klimatološka istraživanja, koji je osnovao Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu. PMF je vodeća istraživačka i obrazovna institucija s dugogodišnjom tradicijom izobrazbe studenata i istraživanja u različitim područjima klimatologije, a novoosnovani Centar bit će središnja institucija za interdisciplinarna istraživanja klime i klimatskih promjena. U današnje su vrijeme klimatske promjene predmet brojnih znanstvenih istraživanja, a zbog njihova utjecaja na okoliš i životne uvjete na Zemlji, one privlače i sve veću pažnju javnosti. Centar će stoga, osim razvoja i provođenja suvremenih istraživanja, umrežiti i spojiti sve vrhunske znanstvenike PMF-a u području klimatologije. – Zbog iznimne složenosti klimatskog sustava Zemlje te brojnih kompleksnih procesa i međudjelovanja, nužan je multidisciplinarni pristup proučavanju. Upravo zbog toga PMF, koji okuplja znanstvenike iz

različitih područja prirodoslovja i matematike, ima iznimnu snagu i kompetencije za interdisciplinarna znanstvena istraživanja – ističe profesorica Herceg Bulić.

Meteo-ekstremi

Iako je Centar tek osnovan, istraživanja u području klimatskih promjena se već dugo vremena provode na ovome fakultetu. Kakva je, dakle, situacija s klimom u Hrvatskoj? Ne treba biti stručnjak kako bismo primijetili da pravih prijelaza između godišnjih doba više nema, nema ni snijega, a ljeta su sve “paklenija”... Subjektivno, svatko od nas primjećuje da se klima posljednjih godina promijenila, a to potvrđuju i znanstvena mjerenja.

– Hrvatska je, logično, također zahvaćena globalnim zagrijavanjem. Ne samo da dolazi do promjene temperature, nego se događaju promjene i u režimu oborine, pojavnosti ekstremna, poput suša, tuče, obilnih kiša... Sve to za sobom povlači i nepovoljne socioekonomske, gospodarske i zdravstvene posljedice – govori nam prof. Herceg Bulić.

Zanima nas jesmo li prošli “point of no return”, je li prekasno da povučemo ručnu kočnicu i pokušamo vratiti klimu gdje je bila. Naša sugovornica se boji da to nije moguće. Naime, kada bismo još danas, objašnjava, stabilizirali emisije stakleničkih plinova, tada bi nam za sta-

Ivana Herceg Bulić

Skupljanje uzoraka

Neki od aktivnih projekata PMF-a

- **Klimatske promjene i varijabilnost u Hrvatskoj – od globalnih utjecaja do lokalnih zelenih rješenja (CroClimGoGreen).** Voditeljica: prof. Ivana Herceg Bulić, Geofizički odsjek PMF-a
- **Klimatska ranjivost Hrvatske i mogućnosti prilagodbe urbanih i prirodnih okoliša (Klima-4HR).** Voditeljica: prof. Ivana Herceg Bulić, Geofizički odsjek PMF-a
- **Hidrodinamičko modeliranje sustava Plitvičkih jezera.** Voditeljica projekta: prof. Zvezdana Bencetić Klaić, Geofizički odsjek PMF-a
- **Klimatske promjene i invazivne vrste – utvrđivanje utjecaja na bioraznolikost nativnih slatkovodnih rakova i pastrva i njihova konzervacija.** Voditeljica: prof. Ivana Maguire, Biološki odsjek PMF-a.
- **Utjecaj klimatskih promjena na bioraznolikost koralja – istraživanje slučaja masovnih uginjanja u Jadranskom moru.** Voditelj: prof. Petar Kružić, Biološki odsjek PMF-a
- **Relativna promjena morske razine i klimatske promjene duž istočne obale Jadrana.** Voditeljica: prof. Sanja Faivre, Geografski odsjek PMF-a

bilizaciju temperature trebalo nekoliko stoljeća.

– Moramo računati da klimatski sustav čine i tzv. trome komponente koje sporo reagiraju, bilo na pobudu, bilo na vraćanje u izvorno stanje. To su prvenstveno svjetski oceani, za koje znamo da su spremnici topline. Ako su oceani akumulirali određenu toplinu, ne mogu je izgubiti brzo. Također, podizanje morske razine je uvjetovano toplinskim širenjem morske vode, ali i otapanjem leda. Upravo je otapanje morskog leda i ledenjaka značajan problem. Znamo da led kao svijetla površina reflektira sunčevo zračenje i zbog toga je vrlo važan za radijacijsku ravnotežu na Zemlji. Istraživanja pokazuju da se arktički led ubrzano topi. Otapanjem leda naš klimatski sustav prima i zadržava više energije koja je došla sa Sunca. A kada se jednom ledenjaci počnu topiti, to je dugotrajan proces. Čak i kada bismo sada stabilizirali temperaturu, ledenjaci bi se nastavili topiti i uzrokovali bi podizanje morske razine na tisućljetnoj vremenskoj skali – jasna je voditeljica Centra.

Edukacija od malih nogu

Osnivanje Centra za klimatološka istraživanja prvi je korak u ublažavanju stanja i pokušaju prilagodbe. Nažalost, već sada živimo u vrijeme meteoroloških ekstrema. Čeka li nas novo ledeno doba, kao u hollywoodskom filmu otprije nekoliko godina “Dan posljednje sutra”, gdje su upravo klimatske promjene i globalno zagrijavanje gotovo uništili čovječanstvo? Profesorica Bulić kaže – u nekoj udaljenoj budućnosti možemo očekivati novo ledeno doba. Pitanje je samo o kojim vremenskim relacijama govorimo. Sada nas prvenstveno zaokuplja što će se dogoditi za trajanja našeg života, još više za života naše djece i unuka. Laički rečeno, kakav ćemo im planet ostaviti u nasljedstvo. – Činjenica jest da ćemo djeci i unucima sigurno ostaviti klimatski poremećenu Zemlju. Ali ne možemo se prepustiti očaju i prestati se truditi jer nam se čini da smo otišli predaleko, u crveno. Naravno da postoje načini, i znanstvenici rade na tome da se klimatske promjene shvate, da se pronađu načini kako promjene ublažiti, kako predvidjeti klimatske uvjete koji nas čekaju u budućnosti i pokušati im se što uspješnije prilagoditi. Rješenje je u tome da znanstvenici daju znanstveno utemeljene informacije i podatke, a političari počnu djelovati.

“

Istraživački tim Centra sastoji se od stručnjaka s PMF-a koji pokrivaju različita područja istraživanja klime, s Biološkog, Geofizičkog, Geografskog, Geološkog, Kemijskog, Matematičkog i Fizičkog odsjeka

PROF. JADRANKA ŠEPIĆ, DOCENTICA NA PMF-U SVEUČILIŠTA U SPLITU

Promjene u moru donose nam mnoge opasnosti

Čini se da nas u budućnosti čekaju mnoge opasnosti povezane s aktualnim promjenama u moru. Jedna je porast razine mora, što će dovesti do toga da će mnoga plitka priobalna područja biti trajno poplavljena. No, osim porasta razine mora, tu su i druge važne promjene, primjerice povećanje temperature mora, što izaziva velike promjene u ekosustavima

NIKOLA VILUĆ/CROPIX

PIŠE: MILA PULJIZ

Prof. Jadranka Šepić rođena je Splitska. Nakon diplome na Zagrebačkom sveučilištu, gdje je upisala studij fizike, vraća se u Split, gdje se zapošljava na Institutu za oceanografiju i ribarstvo kao znanstvena novakinja. Doktorirala je na Geofizičkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu s temom meteoroloških tsunamija – iznenadnih kratkotrajnih poplava koje često pogađaju jadranske primorske gradiće. Dobitnica je ERC financiranja “teškog” čak šest milijuna kuna. Radi se o najprestižnijoj potpori za istraživanje u Europi, a sama nagrada se kolokvijalno naziva i “znanstvenim Oscarom”.

Željna promjene i novih izazova, u ožujku ove godine zaposlila se kao docentica na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Splitu. Sada drži nastavu na smjeru Fizika okoliša, a uza sve to je supruga i majka trojice dječaka, u dobi od jedne do osam godina.

Meteorološki tsunamiji

Radite na problemima poplava. Gdje se po uspješnosti i broju objavljenih radova nalazi RH?

– Tako je, fokus mog istraživanja su poplave, i to one koje se mogu okarakterizirati kao olujni uspori (primjerice poplave Venecije poznate kao acqua alta), i one koje se mogu okarakterizirati kao meteorološki tsunamiji, a koje su česte, primjerice, u Stari Gradu i Vrboskoj na Hvaru, Veloj Luci na Korčulu, Malom Lošinju i nekim drugim priobalnim mjestima. I jedan i drugi tip poplava izazivaju procese u atmosferi. Ali dok se olujni uspori javljaju prvenstveno za jakih epizoda juga, dakle za “ružnog” vremena, najsnažniji meteorološki tsunamiji javljaju se ljeti, za lijepih sunčanih dana, i to iznenada, zbog čega mogu biti još opasniji. Olujne uspore stoga je mnogo lakše prognozirati nego meteorološke tsunamije. Hrvatski znanstvenici i znanstvenice koji se bave fizičkom oceanografijom (a ta-

kvih nije mnogo, do 30-ak) dosta su uspješni kada je riječ o objavljivanju radova na temu ovih dviju vrsta poplava, te ih često objavljuju u vodećim međunarodnim znanstvenim časopisima. Predvodnici su svakako znanstvenici i znanstvenice s Geofizičkog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te s Instituta za oceanografiju i ribarstvo u Splitu. No, treba napomenuti da je na Odjelu za fiziku PMF-a našeg Splitskog sveučilišta tijekom posljednjih nekoliko godina značajno ojačan nastavno-znanstveni tim Fizike okoliša, te je okupljena grupa s jakim istraživačkim kompetencijama u oceanografiji i meteorologiji. Tu su još prof.

Darko Koračin, kao iskusni znanstvenik sa znanjem iz klimatologije i meteorologije, dr. sc. Žarko Kovač, naš voditelj smjera i stručnjak za optiku mora, te nekolicina mladih kolega, tj. doktoranada.

Kako se zaštititi od poplava?

– To je zanimljivo pitanje. Najbolja zaštita bilo bi usporavanje porasta razine mora, ali čini se da do toga u dogledno vrijeme neće doći i da će samo do kraja ovog stoljeća razina mora narasti za 40 – 100 centimetara. Venecija je izgradila pomične brane (i uz pomoć splitskog brodogradilišta) koje se nalaze u moru pred ulazom u Venecijansku lagunu i koje se zatvore kada razina mora prijeđe kritičnu granicu. Ove brane su prije

koji tjedan prvi put uspješno testirane, te je grad pošteđen još jedne poplave. Ali to je, naravno, preskupo i prekomplirano tehničko rješenje da bi ga se primjenjivalo na sve potencijalno ugrožene lokacije. Najbolje bi bilo sve buduće aktivnosti, gradnje i razvoje priobalja planirati sa sviješću o izvjesnom porastu razine mora.

Kakva je budućnost mora i što nam predstavlja najveću opasnost?

– Čini se da nas u budućnosti čekaju mnoge opasnosti povezane s aktualnim promjenama u moru. Jedna očigledna opasnost je porast razine mora, što će dovesti do toga da će mnoga plitka priobalna područja biti trajno poplavljena,

odnosno trajno ispod razine mora. Dugoročno (u razdobljima duljim od 100 godina), moguće je da će doći do otapanja kopnenog leda na Antarktiku i Grenlandu, zbog čega bi razina mora mogla dramatično porasti. No, osim porasta razine mora, tu su i druge važne promjene, primjerice povećanje temperature mora, što izaziva velike promjene u ekosustavima. Pa se tako već događa da u Mediteran i Jadran dolaze ribe iz toplijih južnijih mora, a broj riba koje su se ovdje tradicionalno nastanjivale se smanjuje.

Suradujete li i dalje s Institutom za oceanografiju i ribarstvo? Čime se trenutno bavite, projekti?

– Više nisam na Institutu za oceanografiju i ribarstvo, ali s kolegama i dalje aktivno suradujem, trenutno najviše na projektu Hrvatske zaklade za znanost StVar-Adri, koji za cilj ima proučavanje ekstremnih razina Jadranskog mora te nadogradnju hrvatske meteorološko-oceanografske mreže mjernih postaja. U taj projekt uključeni su i kolege i kolegice s Hrvatskoga hidrografskog instituta (također u Splitu) te s Geofizičkog odsjeka PMF-a u Zagrebu.

Veliki poticaj

Dobili ste od Europskog istraživačkog vijeća veliku financijsku potporu od šest milijuna kuna za projekt istraživanja ekstremne razine mora uz obale europskih zemalja. Recite nam nešto o tome.

– Dobivanje ovog projekta predstavlja veliki kompliment mom dosadašnjem radu, kao i veliki poticaj za budućnost. Naziv projekta je SHExtreme, a glavni cilj projekta je procijeniti doprinos kratko-periodičkih oscilacija razine mora (npr. meteoroloških tsunamija) poplavama koje pogađaju sve europske obale. Projekt je započeo 1. rujna ove godine, a trajat će do 31. kolovoza 2025. Na projektu, uz mene, radi niz kolega s PMF-ST-a. Također ćemo surađivati, ili već surađujemo, sa znanstvenicima s nekolicine domaćih i međunarodnih znanstvenih institucija. Na projektu je trenutno zaposlen jedan doktorand, a usko-

“

Olujni uspori javljaju se prvenstveno za jakih epizoda juga, dakle za ‘ružnog’ vremena, a najsnažniji meteorološki tsunamiji javljaju se ljeti, za lijepih sunčanih dana, i to iznenada, zbog čega mogu biti još opasniji

ro se nadamo zapošljavanju još jednog doktoranda ili doktorandice. Cilj nam je svakako što više mladih ljudi uključiti u istraživanje.

Kako gledate na odlazak velikog broja mladih znanstvenika u inozemstvo?

– Dvojako. Žao mi je kad mladi znanstvenici odlaze zbog toga što u Hrvatskoj nemaju priliku dobiti poziciju, bilo za doktorat, bilo za stalno radno mjesto nakon doktorata, ili zbog toga što im radni uvjeti nisu adekvatni. No, ako odlaze jer ih privlači istraživanje kojim će se baviti u inozemstvu, jer su željni novih iskustava, pustolovina, putovanja, promjena – to svakako podržavam. Mladi pojedinci trebaju slijediti svoje snove, a državi bih poručila da nastavi s naporima da mlade znanstvenike dugoročno zadrži u Hrvatskoj, odnosno da nastavi raditi na razvoju sustava znanosti u kojem će mladi rado ostaniti.

I za kraj, poruka mladima koji se žele baviti istraživanjem mora?

– Jedna poruka za (jako) mlade: ako su zainteresirani za istraživanje vezana uz more (vezana bilo uz biologiju, bilo uz kemiju, bilo uz fiziku mora), više je studija na Splitu na kojima mogu dobiti potrebna znanja, primjerice, uz već spomenutu Fiziku okoliša, i drugi smjerovi na PMF-ST-u, te Sveučilišni odjel za studije mora.

PAUIN PAUNOVIĆ/CROPIX

ZNANSTVENI CENTAR IZVRSNOSTI STIM NA SVEUČILIŠTU U SPLITU

Povezujemo istraživanja s inovacijom i edukacijom

Piše: **VLASTA BONAČIĆ-KOUTECKY**
Snimio: **JOŠKO ŠUPIĆ/CROPIX**

Veliko mi je zadovoljstvo i radost predstaviti ciljeve, dosadašnja postignuća i budući razvoj Znanstvenog centra izvrsnosti STIM te njegovu ulogu i značenje za Splitsko sveučilište. Centar STIM (www.stim.unist.hr) povezuje istraživanja s inovacijom i edukacijom kroz tri područja: napredna tehnologija na nanoskali, fokusira se na obnovljive izvore energije i nanotehnologiju za medicinsku dijagnostiku razvojem novih materijala za solarne ćelije i gorivne članke te dizajnom novih nanostrukturiranih biosenzorskih materijala za ranu dijagnostiku. Unutar područja vode i okoliša istražuje se zaštita kvalitete i kvantitete vode, utjecaj klimatskih promjena te plava biotehnologija, odnosno morski bioresursi za bioekonomiju. Edukacija uključuje poticanje kreativnosti mladih istraživača upotrebom moderne opreme te uspostavu novih programa za poduzetništvo u području prirodnih znanosti. Dodatno je pokrenut projekt za proizvodnju mikroalgi u svrhu proizvodnje vodika za razvoj zelenog transporta, što povezuje tehnologiju na nanoskali s vodom i okolišem. Korist STIM-a vrlo je velika zbog izbora područja istraživanja, znanstvene izvrsnosti i povezanosti istraživanja s inovacijom i edukacijom, a nije nevažno da je internacionalna evaluacija centar izvrsnosti STIM ocijenila jednim od najboljih, pa je i produljen za pet godina.

Znanstvenici i profesorica Vlasta Bonačić Koutecky

Korist STIM-a vrlo je velika zbog izbora područja istraživanja, znanstvene izvrsnosti i povezanosti istraživanja s inovacijom i edukacijom, a nije nevažno da je internacionalna evaluacija centar izvrsnosti STIM ocijenila jednim od najboljih, pa je i produljen za pet godina

Koračina (PMF), Vlaste Bonačić Koutecky – VBK (ICAST) na Sveučilištu u Splitu te profesora Radmana i dr. sc. Trajković (MedILS) te dr. sc. Smitala i dr. sc. Orlića (Institut “Ruđer Bošković”).

Projektom STIM-REI, vrijednim oko 37 milijuna kuna osiguranih iz nepovratnih sredstava EU-a, financira se zapošljavanje oko 20 mladih istraživača, kao i nabava moderne istraživačke opreme koju koristi 11 znanstvenih timova.

Znanstveni ciljevi tima koji vodi Vlasta Bonačić Koutecky usmjereni su k dizajnu novih metalo-organskih materijala za katalizatore u svrhu proizvodnje vodika za

primjenu u transportu, te organskih boja za učinkovite transparentne luminiscentne koncentratore koji bi omogućili pretvaranje sunčeve energije u toplinu u kućanstvima. U ostvarenju ciljeva uključena je i primjena malih metalnih nanoklastera za detekciju karbnilacije na proteinima in-vivo i in-vitro uvjetima, u kontekstu pronalazanja mjesta odgovornih za razna oboljenja.

Dokaz su primjeri novih istraživačkih rezultata mladih istraživača (doktoranada) koji su objavljeni u visoko rangiranim znanstvenim časopisima značajnog faktora odjeka i predstavljeni na njihovim naslovnim stranicama.

Temeljem VBK otkrića metalnih nanočestica od samo nekoliko atoma, s jedinstvenim strukturnim, optičkim i reaktivnim svojstvima koja povezuju metalne i molekularne osobine, čime je otvorena nova neočekivana dimenzija tradicionalne nanoznanosti. Time je omogućena primjena malih metalnih nanočestica na skali u kojoj se “svaki atom broji” u dva

područja: nanokataliza za obnovljive izvore energije i nano-bio sensorika za medicinsku dijagnostiku.

Novi metalo-organski katalizatori za selektivno odvajanje vodika od mravlje kiseline: U svrhu proizvodnje vodika za potrebe transporta, selektivno odvajanje mravlje kiseline je ključan proces. Predložena je nova klasa poroznih materijala metalno-organske mreže MOF unutar koje je to moguće putem katalitičkih metalnih centara. Istraživanja su pridonijeli mladi istraživači Antonija Mravak i dr. sc. Marijan Krstić te suradnja s eksperimentalnom grupom prof. R. O’Haira sa Sveučilišta u Melbourneu, gdje se odvija sinteza tog materijala.

Selektivna metanacija ugljikova monoksida za unaprjeđenje vodikovih gorivnih članaka: U svrhu minimizacije zasićenja gorivnih članaka ugljikovim monoksidom potrebna je selektivna metanacija ugljikova monoksida, što je ključno za njihovu primjenu u decentraliziranom sustavu

grijanja, kao i u transportu. Dobiveni rezultati su pokrenuli sintezu novih katalizatora otvarajući put za dizajniranje novih materijala za razvoj “zelenih” obnovljive energije u budućnosti. Rezultati su dobiveni u suradnji s mladim istraživačima Antonijom Mravak i dr. sc. Marijanom Krstićem, te eksperimentalnom grupom prof. T. M. Bernhardta i dr. S. Lang sa Sveučilišta u Ulmu (Njemačka).

Razvoj dijagnostike

Dizajn novih nanostrukturnih materijala za biosenzoriku i njihova primjena u medicinskoj dijagnostici: U svrhu razvoja medicinske dijagnostike u ranim fazama razvoja bolesti pronađeni su metalni kvantni nanoklasteri zlata i srebra s veličinom od nekoliko atoma kao jedinstvene građevne jedinice novih materijala s primjenom u bioslikavanju. Kvantni klasteri srebra i zlata stabilizirani kroz biomolekularne ligande pokazuju višefotonsku apsorpciju svjetla nekoliko redova veličine jaču od komercijalno

Iskustva mladih znanstvenika

Antonija Mravak: “Zaposlena sam kao doktorandica u Znanstvenom centru izvrsnosti STIM, radim na projektu STIM-REI u području dizajna novih materijala za katalizu koji se temelje na metalorganskim mrežama, prije svega u svrhu proizvodnje kao i pohrane vodika, što danas predstavlja jedno od gorućih pitanja u području zelene tehnologije. Jako smo zadovoljni, objavljujemo članke i imamo međunarodne suradnje s vršnim istraživačima iz cijeloga svijeta, koji nadopunjuju naša istraživanja baš kao što mi nadopunjujemo njihova, što je izvrsna prilika za buduće usavršavanje.”

dostupnih organskih boja. Dizajniranje nove klase nanoklastera sa željenim osobinama, čija se sinteza uspješno eksperimentalno ostvarila u grupi dr. R. Antoineta na Sveučilištu u Lyonu (Francuska), omogućilo je primjenu u oslikavanju stanica “in vitro” i “in vivo”.

Supramolekularni sklopovi nano-bio hibridnih sistema od zlata dopiranih sa srebrom pokazuju znatno pojačana optička nelinearna svojstva, što je ključno za njihovu primjenu u bioslikavanju. To je doprinos mladih istraživača Martine Perić Bakulić i Husseina Fakhourija u suradnji s eksperimentalnom grupom dr. R. Antoineta sa Sveučilišta u Lyonu.

Isto tako se razvila Racionalna strategija za podešavanje optičkih svojstava zlatnih nanoklastera dopiranih srebrom, opet kroz doprinos mladih istraživača Martine Perić Bakulić i Husseina Fakhourija i u suradnji s eksperimentalnom grupom dr. R. Antoineta.

Rezultati oba članka su od ključne važnosti za odabir nanoklastera u svrhu detekcije mjesta kabilacije na proteinima za ranu medicinsku dijagnostiku.

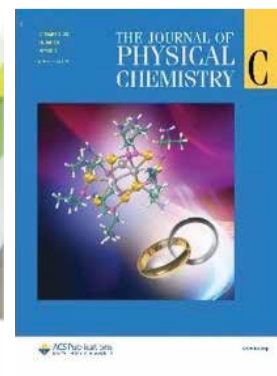
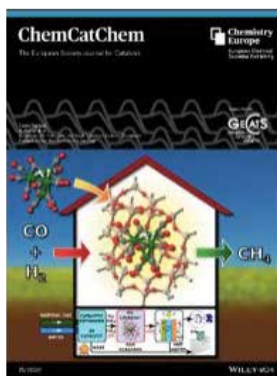
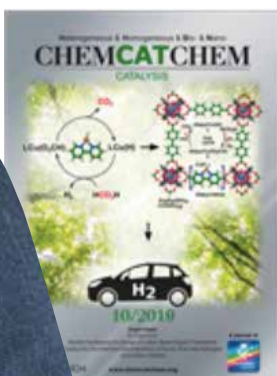
Ova postignuća pokazuju da je unutar Splitskog sveučilišta, na Centru izvrsnosti STIM, moguće postići znanstveno-istraživačke rezultate na svjetskoj razini unutar međunarodnog umreženja. To dokazuje da mladi istraživači razvoj svoga znanstvenog puta mogu ostvariti u Splitu. Centar STIM je puno više od financiranog projekta. Njegova održivost na postignutim ciljevima kao i znanstvenom razvitku mladih istraživača od ključne je važnosti za razvoj znanosti na Sveučilištu u Splitu, njegovu međunarodnu vidljivost i konkurentnost.

Povezivanje područja

Cilj Centra izvrsnosti STIM je povezivanje različitih područja istraživanja što pridonosi otvaranju novih područja, stvarajući tako prenosnicu između fizike, kemije i biologije te između teorijskog i eksperimentalnog istraživačkog rada. Time se ujedinjuju aktivnosti istraživačkih timova profesora: Barbira (FESB), Andričevića (FGAG), Bilušića, Kovačića i

Prof. Vlasta Bonačić Koutecky

Teorijski i eksperimentalni rezultati znanstvenog tima prof. Vlaste Bonačić Koutecky ostvareni u internacionalnoj suradnji

MEĐUNARODNA ISKUSTVA MLADOG ZNANSTVENIKA DR. SC. ZORANA KOKANA U VARŠAVI I BRNU

Stečena znanja donosim NATRAG U HRVATSKU

Nakon desetljeća rada i napredovanja na zagrebačkom Institutu 'Ruđer Bošković', mladi doktor kemije već je tri godine na postdoktorskom usavršavanju na sveučilištima u Varšavi i Brnu. Dobro je upoznao tamošnje metode rada, svjedočio boljoj opremljenosti istraživačkih laboratorija i izdašnjem državnim financiranjem znanosti. Ipak, odlučan je vratiti se u Hrvatsku

Piše: **BRANKO NAD**

Odljev mozгова jedan je od najozbiljnijih problema s kojima se Hrvatska danas suočava. Godinama smo slušali o tome fenomenu, iseljavanju naših studenata i znanstvenika u „bijeli svijet“. No, otvaranjem granica Europske unije i ulaskom Hrvatske u europsko društvo najednom smo, osim poljoprivrednika, učitelja, inženjera, konobara i kuhara počeli u većoj mjeri gubiti i mlade znanstvenike. Nadalje, čak dvije trećine iseljenih ima diplomu nekog od hrvatskih fakulteta. Razlozi za odlazak znanstvenika su prilično jasni: premla plaća, nezadovoljstvo statusom, materijalnim i društvenim, nedovoljno ulaganje u infrastrukturu. Svi oni traže bolje uvjete i sreću negdje vani. Nažalost, rijetki se namjeravaju vratiti u domovinu, „na staro“, jer su upoznali vani bolje opremljene laboratorije i počeli primati veće plaće.

Ipak, ima i mladih Hrvata koji žude za povratkom u svoju zemlju, svoj grad, svoj institut. Jedan od njih je i dr. Zoran Kokan, mladi doktor kemije, rodom iz Splita, koji je doktorirao u Zagrebu i zanat ispekao na Institutu "Ruđer Bošković". Cijeli se život borio ne bi li uspio, pa je od upisivanja na zagrebački PMF (generacija 2001./02.) radio i svakakve fizičke poslove. Inije to bilo tek za džeparac, nego za preživljavanje, iskren je Kokan. Bilo je tu svega: selidbe, bojanja zidova, izrada štandova za izlagače po cijeloj HR, postavljanje krovnih crjepova, stvarno nema čega nije bilo.

Nakon obrane diplome iz anorganske kemije, 2008. godine zapošljava se na IRB-u kao suradnik na projektu. Pri tom je veliku ulogu igrala preporuka njegove mentorice prof. **Marine Cindrić**, ali i činjenica da se Kokanov mentor, dr. **Srećko Kirin** netom bio vratio u Hrvatsku nakon dugog niza godina istraživanja u inozemstvu, donoseći nova znanja i projekte u zemlju. Kokan je imao sreće da je baš u to vrijeme završavao sa studijem.

- Kad sam se zaposlio na IRB-u, upisao sam i doktorski studij kemije na PMF-u u Zagrebu. Bavio sam se enantioselektivnom katalizom. "Kuhao" sam organske spojeve prirodnih aminokiselina i fosfina te njihove spojeve s rodijem koristio

“*Znanstvenici su isti svugdje, nisu vani ništa „pametniji“.*

Jednostavno imaju više izvora financiranja, bolju opremu za istraživanja. Definitivno bih rekao da je to najveća razlika u odnosu na znanost u Hrvatskoj

kao katalizatore u modelnim reakcijama hidrogeniranja organskih spojeva koji sadrže dvostruke kemijske veze. Takve vrste katalitičkih reakcija od iznimne su važnosti u industriji, gdje se koriste, primjerice, u pripravi farmaceutski značajnih spojeva. Doktorirao sam 2014. godine, te sam još koju godinu nakon toga nastavio raditi na IRB-u, dovršavajući ostatke kemije i pišući projektne prijedloge - prisjeća se naš sugovornik.

Vraćamo se još koju godinu unatrag - Kokan priznaje da je kemija bila „njegov put“ od djetinjstva. Naznake interesa za epruvete, pipete i kemikalije pojavile su se još kada je bio čak splitske OŠ "Spinut", a kasnije su ojačale u srednjoj Školi za dizajn, grafiku i održivu gradnju (tada Graditeljske, obrtničke i grafičke škole u Splitu).

- Ogroman utjecaj na mene je imala profesorica kemije **Snježana Kovač**. Ona je prepoznala u meni taj interes i nagovorila me da promijenim usmjerenje iz Tehničkog urednika u Općeg grafičkog tehničara jer je taj smjer imao četiri godine kemije. Kada bih trebao izdvojiti jednu osobu koja je zaslužna za ovo što jesam, kemičar kao takav, to bi bila ona. Radoznalost i želja za stjecanjem novih kompetencija kod dr. Kokana radaju želju za odlaskom u inozemstvo. Postaje je svjestan da odlazak u neki strani laboratorij, sudjelovanje u njegovu radu, širenje znanja, može biti samo pozitivno iskustvo. Pogotovo uz hrvatske skromne izdatke za znanstvena istraživanja. Također, boravak u inozemstvu znanstveni-

ka čini konkurentnijim za potencijalna stalna radna mjesta na nekom sveučilištu ili istraživačkom institutu. Zapravo, sve se više mladih znanstvenika odlučuje za poslijedoktorsko usavršavanje izvan države, rekao nam je Kokan.

- Destinacije sam birao po principu koja mi je kemija zanimljiva te koliko je natječaja za posao u tom trenutku bilo aktualno. Većinom sam gledao po Europi, da ne budem baš daleko od materine spize. Opcija financiranja je, dakako, bila javljati se na razne stipendije, međutim, to je dosta dug proces pisanja, prijave i čekanja rezultata. Otprilike godina dana, s upitnim ishodom. Zbog toga sam se radije odlučio prijavljivati na otvorene natječaje za posao i pisanje otvorenih pisama voditeljima istraživačkih grupa.

Bolji uvjeti i financiranje

Između ostalog, napisao je otvoreno pismo budućem šefu u Varšavu, dr. **Michalu Chmielewskom**, iako taj znanstvenik tada nije imao opciju financiranja preko koje bi mogao platiti Kokanov rad u njegovu laboratoriju. No, srećom, IRB dozvoljava poslijedoktorandima zaposlenima na Institutu jednu godinu plaćenog dopusta u svrhu poslijedoktorskog usavršavanja. U to vrijeme, osobno sam imao još godinu i sitno ugovora s IRB-om pa sam iskoristio tu opciju za odlazak u Varšavu s plaćom od IRB-a. Nisu to neki novci, al' bilo je dovoljno za unajmiti mali stan na godinu dana i imati ponešto za svakodnevne potrebe.

- Na Sveučilištu u Varšavi boravio sam godinu dana, u Laboratoriju za supramolekulsku kemiju. Grupa se bavi metal-organskim mrežama i prepoznavanjem aniona. S obzirom na to da sam se za vrijeme izrade doktorata bavio enantioselektivnom katalizom, rad u Varšavi mi je dosta proširio horizontu u smislu područja istraživanja. Konkretnije, bavio sam se sintezom fotoosjetljivih receptora, koji bi prepoznavali različite ione. Imao sam sreće da su spojevi koje sam pripremio bili prvi primjer fotoosjetljivih receptora koji istovremeno prepoznavaju i anione i katione. Nitko do tada nije uspio pripremiti slične spojeve s funkcijom prepoznavanja aniona i kationa koji bi se istovremeno otpustili nakon ozračivanja svjetlom. Istraživanjem smo objavili u vr-

Istraživanje, pokusi i objavljivanje radova: Vrag je u detaljima

Kada je otišao u Varšavu, dr. sc. Zoran Kokan radio je na fotoosjetljivim receptorima za ione. Početna ideja je bila da radi na anionskim receptorima, no igrom slučaja je ispalo da je pripremio fotoosjetljivi receptor za parove iona (katione i anione). Takav sustav je bio prvi dotad te je istraživanje objavio u vrhunskom časopisu *Journal of the American Chemical Society* s čimbenikom odjeka 14.6. To je do danas njegov najbolji objavljeni rad.

- Kemija je uvijek nepredvidiva. Čovjek može raditi planove, prijedloge, hipoteze, ali ako nema eksperimenta kao podrške, sve ostaje samo na papiru i u glavama suludih kemičara. Važno je imati otvorene oči i slušati što nam kemija govori. Vrag je u detaljima. Tužno bi bilo da neka izuzetno značajna i zanimljiva kemija prođe ispod radara zbog toga što nije bila primarni cilj istraživanja - ističe Kokan.

U Brnu radi na supramolekulskim hidrogelovima. I ovdje je, opet, imao sreće jer je umjesto supramolekulskih oligomera/polimera koje je zamislio na početku dobio supramolekulske hidrogelove koji se selektivno tvore u prisustvu jodidnih ili perkloratnih aniona nakon što se anioni vežu za receptor, bambusuril (makrociklički anionski receptori kojima se bavi grupa u kojoj radi). Time se bavi već dvije godine, no još nisu publicirali rad jer je sustav netrivialan. Međutim, čini se da će mu to biti novi najbolji rad jer ga pokušavaju objaviti u časopisu s faktorom odjeka skoro 20!

U međuvremenu je Kokan u istoj istraživačkoj grupi bio uključen u dodatni projekt koji se bavi molekulskim strojevima, te su objavili rezultate istraživanja u časopisu *Angewandte Chemie* (čimbenik odjeka oko 12).

Život, posao i putovanja u vrijeme korone

Otkako je otišao na postdoc usavršavanja, Kokan Hrvatsku posjećuje dva puta godišnje. Za ljetne i zimske praznike. To je u principu isti ritam koji je i ranije imao na relaciji Zagreb - Split dok je studirao i radio u hrvatskoj metropoli. Sada „razlomio“ svoj posjet domovini otprilike pola-pola na Zagreb i Split. Ove godine, doduše, nije uopće išao u Hrvatsku zbog COVID-19 pandemije:

- Na početku mjera u Brnu sam oko 2 tjedna radio od kuće; kasnije u laboratoriju, uz minimalan kontakt s kolegama i nošenje zaštitne na licu. Javni prijevoz je bio pojačan da bi se što više „razrijedili“ putnici u tramvajima i autobusima, a da ritam grada ne posustaje. U Hrvatskoj, koliko sam čuo, bilo je obratno. Nakon prestanka prvih mjera, drugi val je započeo u Češkoj, kao i u Hrvatskoj, puno gore sudeći po priloženim podacima u javnim medijima. Uskoro se čini da će opet biti proglašeno izvanredno stanje u Češkoj. Neminovno je da će svatko u nekom trenutku dobiti COVID, isto kao i gripu ili drugu zaraznu bolest.

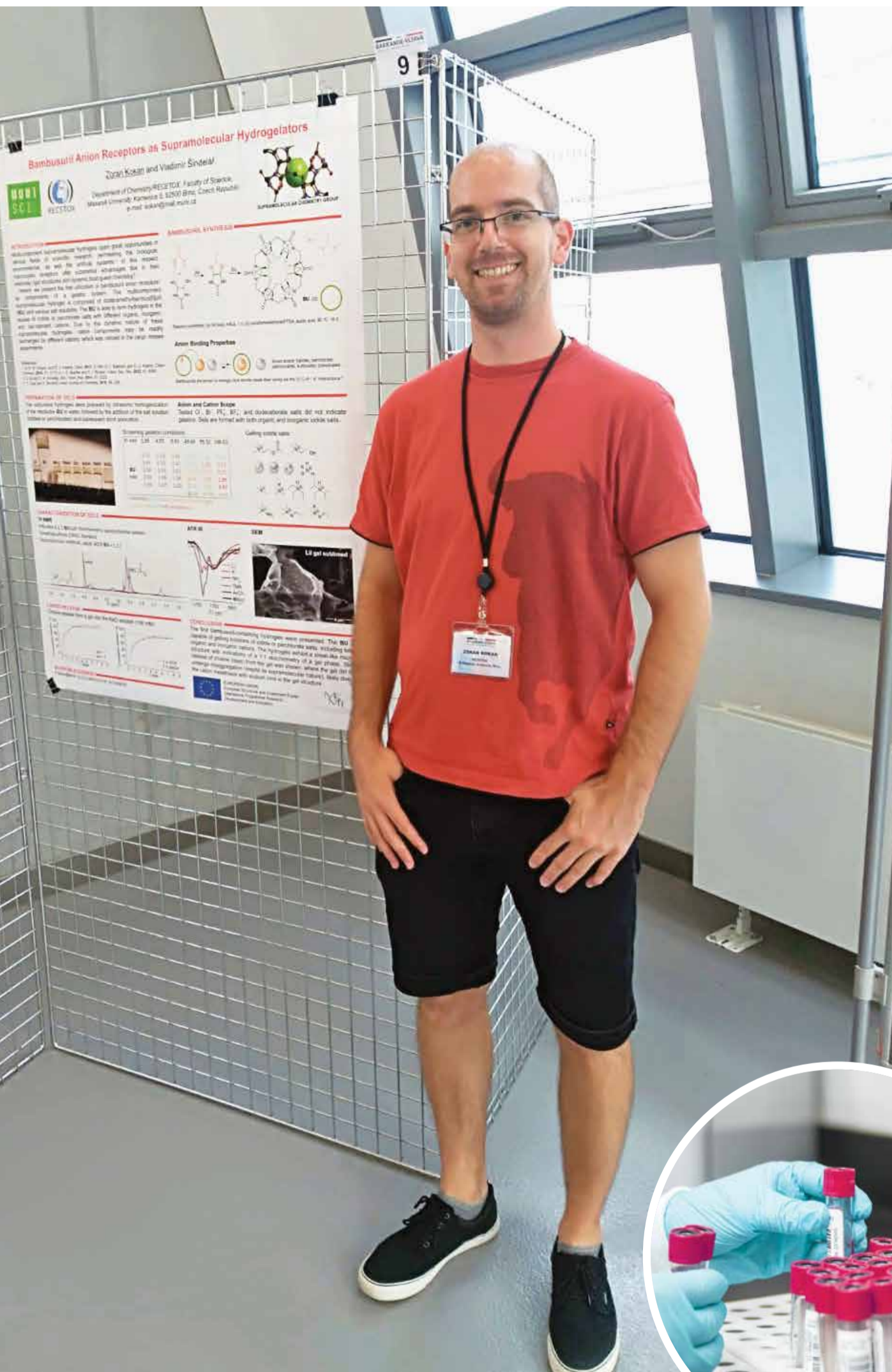
hunskom časopisu iz kemije. Ugovor na zagrebačkom "Ruđeru" isticao mu je taman nakon povratka iz Varšave. Međutim, budući da u to vrijeme nije bilo opcije za zapošljavanje na Institutu, dr. Kokan se odlučuje na odlazak na drugi postdoc još koju godinu. Barem dok se ne pojave opcije za vratiti se na "Ruđer". Tako se javio na oglas za posao u češkome Brnu na Sveučilištu Masaryk, u laboratorij

za supramolekulsku kemiju koju vodi prof. **Vladimír Šindelár**. Primaju ga i postaje dio grupe koja se bavi makrocikličkim molekulama koje prepoznaju anione s visokom selektivnošću i afinitetom. Što se tiče znanstvenog rada, Kokan je oduševljen uvjetima. Puno bolja opremljenost laboratorija, jednostavan i centraliziran pristup raznim uređajima koji su potrebni za istraživa-

Francusko-češka konferencija kemičara
PRIVATNA ARHIVA

“*Znanost jedina gura svijet naprijed, i jedna država ne može sebi dopustiti ne sudjelovati u tome. Turizam umire dok se COVID-19 pojavi, no jaka znanost briljira u prisustvu istog. Pa neka to bude i znanost u Hrvata*

vanja, organizacija na visokom nivou. Atmosfera je multikulturalna.

- Znanstvenici su isti svugdje, nisu vani ništa „pametniji“. Jednostavno imaju više izvora financiranja, bolju opremu za istraživanja. Definitivno bih rekao da je to najveća razlika u odnosu na znanost u Hrvatskoj. Sigurno da ćete više doprinijeti znanstvenoj i akademskoj zajednici ako imate više opcija za svoja istraživanja. Što se tiče plaća, teško je raditi zaključke, jer ljudi oklijevaju pričati o plaćama. Ali ni u Češkoj doktorandi nisu zadovoljni plaćama.

Usporedbe radi, u Varšavi, posljedoktorand koji je radio u istoj grupi kao i dr. Kokan imao je plaću od oko 800 eura, dok je Kokan praktički imao 1000 eura hrvatske posljedok-

torandske plaće s plaćenog dopusta. Najam garsonijere od 18 m² u Varšavi je plaćao 450 eura mjesečno. U Brnu je situacija nešto bolja, doktorandi imaju oko 900 eura, posljedoktorandi oko 1500.

Česi se jako drže epidemioloških mjera

Unatoč svemu, Kokan nije žalio zbog odlaska. Iskustvo je, kaže, apsolutno i samo pozitivno te svim kolegama preporučuje da odu u inozemstvo barem na godinu dana, vidjeti kako se kemija (ili bilo koje drugo znanstveno područje) radi tamo, koje su mogućnosti i opcije, koje su stvari iste, koje drukčije:

- Boravak u Varšavi i Brnu mi je definitivno ojačao kompetencije i omogućio objavljivanje pu-

blikacija u časopisima koji su puno bolji od onih u kojima sam objavljivao za vrijeme boravka u Hrvatskoj. Naravno, u Hrvatskoj nisam objavljivao u lošim časopisima, naprotiv... Ali za iznimno dobre časopise bi se u Hrvatskoj trebao puno više pomučiti, a pitanje je bih li na kraju uspio i koliko bi sve skupa to istraživanje trajalo, uz postojeće modele financiranja i dostupnost opreme.

Trenutno je u Češkoj, objašnjava nam naš sugovornik, problem korone dosta ozbiljan, uz skoro najavljeni izvanredno stanje u državi. Kolegica iz grupe u kojoj radi je bila testirana, pozitivna na COVID, pa je skoro cijela grupa bila u kućnoj karanteni. No, ljudi su i tamo (kao i kod nas) više-manje ležerni, nema panike, iako se pridrža-

nešto sigurno pozitivno doprinosi njegovom radu jer je priroda znanstvenog istraživanja ipak takva da zahtijeva opušten i odmoren mozak.

- Kad se čovjek malo riješi stresa udaranjem reketom o lopticu onda i produktivnost poraste, a nove ideje se formiraju. Mislim da je to odličan potez Sveučilišta Masaryk - rekao nam je Kokan.

Ostaje u zraku, dakako, pitanje o povratku u Hrvatsku. Naš je sugovornik odlučan u tome i jasno želi stečena znanja donijeti natrag u Hrvatsku, na "njegov" "Ruder", gdje je proveo cijelo desetljeće tijekom izrade doktora-ta i koju godinu nakon obrane. Međutim, pitanje je kada će biti natječaj i koliko će se poklopiti s istekom radnog ugovora u Brnu. Na njemu je, napominje, samo da maksimalno ojača znanstvene kompetencije koliko može objavljivanjem radova u dobrim časopisima tako da bude konkurentan kada se pojavi nekakav natječaj za posao na "Ruderu".

- Za sada jako solidno stojim s radovima, tako da mislim da imam realne šanse. Osim, naravno, ako se na natječaj ne javi recimo nekakav Nijemac koji ima radove objavljene u časopisima Nature i Science pa me izgura kao slon žabu na lopoču. U tom slučaju ću razmisliti o svojim pogreškama u životu. Ugovor u Brnu mi ističe za nekih pola godine, tako da planiram tada biti u Hrvatskoj. U najgorem slučaju, možda i koji mjesec bez posla na materinoj spizi, da se odmetni sin odmori od pustog izbivanja iz domovine.

Država bez (vlastite) znanosti

Naravno, nije Kokan jedini hrvatski mladi znanstvenik u inozemstvu. Ima ih svugdje, poglavito njegove struke, od Švicarske i Njemačke do Norveške i SAD-a. Redovito se čuje s njima, pa zna da se (za razliku od njega) ti mladi kemičari nemaju namjeru vratiti u Hrvatsku. Već neko vrijeme guraju karijere izvan Hrvatske, neki u znanosti, a neki u kemijskoj industriji. I svi su mahom zadovoljni i plaćama i uvjetima rada.

Zato Kokan priznanje:

- Tko zna, da sam koju godinu ranije otišao iz Hrvatske vrlo je vjerojatno da bih i ja odlučio ostati u inozemstvu. Bolji je vani životni standard, više izvora financiranja znanosti koji garantiraju visoku razinu organizacije. Jednostavno i nažalost, za mladog čovjeka, znanstvenika - ako želi kvalitetno raditi, a istovremeno štedjeti novce i ne spajati kraj s krajem svaki mjesec, izbor je jasan.

Jesu li, dakle, mladi hrvatski znanstvenici zapravo osuđeni na odlazak u inozemstvo ako žele koliko-toliko poštene karijere? Što bi Hrvatska kao država trebala napraviti da im osigura kvalitetan ostanak u domovini? Iako priznaje da se kvalitetna znanstvena istraživanja mogu raditi i u Hrvatskoj, naš sugovornik ističe da vani istraživanja idu puno brže i u neku ruku kvalitetnije zbog suvremene opreme i pristupa. Odgovor na naše pitanje stoga Kokan daje temeljito i iskreno, kako to samo pravi kemičar zna i umije:

Boravak u Varšavi i Brnu mi je definitivno ojačao kompetencije i omogućio objavljivanje publikacija u časopisima koji su puno bolji od onih u kojima sam objavljivao za vrijeme boravka u Hrvatskoj. Naravno, u Hrvatskoj nisam objavljivao u lošim časopisima, naprotiv...

- U konačnici to znači da, u prosjeku, znanstvenik u Hrvatskoj sporije objavljuje radove u vrhunskim časopisima, što ga čini manje konkurentnim za prijavljivanje na veće projekte koji donose više novca, a koji jedini značajnije u Hrvatskoj guraju znanost naprijed. Tako se tvori začarani krug gdje mladi hrvatski znanstvenik jednostavno mora otići izvan države u potrazi za boljim uvjetima rada kako bi si izgradio temelje putem kojih će se prijavljivati na natječaje za istraživačke projekte i dobiti ih. Konkretna rješenja ovom problemu je teško dati, međutim, prvi je korak za sigurno povećati državna ulaganja u znanstveni sustav. Alternativa je privući znanstvenike koji su otišli vani da se vrate u Hrvatsku. Znam da kod nas postoji strategija prema kojoj se za znanstvenika, koji je bio zaposlen minimalno četiri godine izvan Hrvatske na istraživanjima, može na zahtjev države otvoriti potpuno novo stalno radno mjesto na instituciji njegova izbora. S druge strane, postavlja se pitanje zašto bi se mlad čovjek nakon skoro pola desetljeća građenja karijere u boljim uvjetima vraćao u domovinu. Djelomičan odgovor se može naći u činjenici da su u svakoj državi stalna radna mjesta „rezervirana“ za znanstvenike koji imaju nacionalnost te države. U Češkoj - za Čehe, u Poljskoj - za Poljake... Osim ako niste toliko dobri da im se ne isplati uzeti vlastitog čovjeka. To bi značilo da vani ostaje *creme de la creme* hrvatske znanosti, a oni malo manje „kremasti“ se vraćaju u Hrvatsku. Naravno, preuveličavam, no suština svega je jasna - država koja ne ulaže dovoljno u vlastitu znanost je država bez vlastite znanosti. Znanost jedina gura svijet naprijed, i jedna država si ne može dopustiti ne sudjelovati u tome. Turizam umire kad se pojavi COVID-19, no jaka znanost briljira i u njegovu prisustvu. Pa neka takva bude i znanost u Hrvata! Nadam se da će trenutna situacija posložiti prioritete u Hrvatskoj što se tiče strateških ulaganja i državnih izdataka za znanost, zaključuje dr. sc. Zoran Kokan.

Prije nekog vremena i prof. Miljenko Šimpraga, prorektor zagrebačkog sveučilišta za inovacije, transfer tehnologije i komunikacije, u jednom je intervjuu ustvrdio: "Ono što vrijedi u ovoj zemlji trebalo bi ovdje i ostati jer bez perspektivnih mladih umova nema ni razvoja. Možemo koliko hoćemo ulagati u zgrade i opremu, ali u konačnici od toga nećemo imati ništa. Iza projekata stoje ljudi, a ne zidovi i oprema". Nemoguće je ne složiti se s time.

Polaznice i voditelji Komunikološke škole u obilasku Korčule. S Fakulteta hrvatskih studija (FHS): Valentina Kiseljak, Ana Kukulja, Tajana Pavlović, Elizabeta Pinter i Ivana Vukša, s Hrvatskog katoličkog sveučilišta (HKS): Lucija Dorotić, Lea Markovinović, Dunja Nekić i Zrinka Planinčić, s Fakulteta političkih znanosti (FPZG): Tereza Buconić

DANIJELO CRNEK

U KORČULI ODRŽANA JUBILARNA DESETA KOMUNIKOLOŠKA ŠKOLA MATICE HRVATSKE

Budući medijski djelatnici učili o vrednotama u medijima i društvu

Tema jubilarne Komunikološke škole Matice hrvatske bila je „Vrednote u medijima i hrvatskom društvu“, a kroz četiri dana na Korčuli je o tome slušalo deset ponajboljih studenata komunikologije i novinarstva. Održavanje Komunikološke škole podržali su grad Korčula i gradonačelnik Andrija Fabris te Gradski ured za sport i mlade Grada Zagreba, a o samom projektu razgovaramo s Jelenom Gazivodom, Igorom Kanižajem i Danijelom Labašem.

Piše: **DRAŽEN MALES**

U organizaciji Odjela za medije Matice hrvatske u Korčuli je od 15. do 18. listopada održano jubilarno, deseto izdanje Komunikološke škole, koje je okupilo deset ponajboljih studenata komunikologije i novinarstva s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, Fakulteta hrvatskih studija te Hrvatskog katoličkog sveučilišta. Središnja tema ovogodišnjeg izdanja tog jedinstvenog interdisciplinarnog stručnog usavršavanja bila je „Vrednote u medijima i hrvatskom društvu“, a današnji studenti i budući medijski djelatnici, o tome su učili od uglednih predavača iz struke i znanosti. „Ovogodišnja je škola Odje-

lu za medije Matice hrvatske bila izazov u svakom pogledu jer je organizacijski bila zahtjevnija od prethodnih. Nakon otkazivanja u ožujku, od Predsjedništva Matice dobili smo zeleno svjetlo da u skladu sa svim preporukama i epidemiološkim mjerama, po uzoru na održavanje nastave uživo na Sveučilištu u Zagrebu i Hrvatskom katoličkom sveučilištu, održimo i Komunikološku školu u Korčuli. I predavačima i studenticama mjere su postale novo normalno jer već nekoliko tjedana pohađaju i redovnu nastavu na svojim fakultetima tako da s te strane nije bilo nikakvih iznenađenja. Predavanjima su se *online* mogli priključiti i srednjoškolci iz Korčule. Velik posao odradili su voditelji škole – pročelnik Odjela za Medije

Matice hrvatske Igor Kanižaj (FPZG) i Danijel Labaš (FHS) koji školu vode od 2008. godine.“ – o organizacijskim aspektima u vremenu „novog normalnog“ govori nam Jelena Gazivoda, tajnica Komunikološke škole Matice hrvatske i izvršna urednica dvotjednika „Vijenac“. Predavanja su se održavala u gradskoj vijećnici Grada Korčule, a organiziran je i posjet najvažnijim znamenitostima grada i otoka, kao i praktična nastava. Polaznici su imali priliku usavršiti svoj javni nastup te se upoznati s radom lokalnih medija, a neki su znanje stečeno na praktičnim radionicama i medijskom treningu mogli pokazati prilikom gostovanja na Radio Korčuli. „Zahvaljujući podršci gra-

da Korčule i gradonačelnika Andrije Fabrisa, koji značajno podupiru Školu, drugu godinu zaredom boravili smo u Korčuli, a iznimno nam je drago da je njezinu važnost prepoznao i Grad Zagreb te je ove godine podržao kroz Gradski ured za sport i mlade.“ – poručuje Gazivoda. Do sada je, inače, održano ukupno deset Komunikoloških škola Matice hrvatske. Prva je započela 2008. godine u Dubrovniku, a nakon toga Škola se održavala u Tomislavovu domu na Sljemenu te zatim nekoliko godina i u Zagrebu, dok se posljednje dvije godine održava u Korčuli. Ističući kako im je Korčula dobar domaćin i partner, iz Matice poručuju kako i sljedeće godine planiraju održavanje Škole na istoj lokaciji, dok će u or-

ganizaciji kulturnog programa svoj doprinos dati ogranak Matice hrvatske u Blatu na Korčuli. O Komunikološkoj školi Matice hrvatske u općenitom smislu, kao i o organizaciji njezinog ovogodišnjeg izdanja, za Universitas smo razgovarali i s njezinim voditeljima – profesorom Igorom Kanižajem s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, ujedno i pročelnikom Odjela za medije Matice hrvatske te profesorom Danijelom Labašem, predstojnikom Odsjeka za komunikologiju Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu i članom Odjela za medije Matice. **Pročelnik ste Odjela za medije Matice hrvatske i u projektu ste od samog početka. Kako je došlo do ideje za po-**

kretanjem Komunikološke škole Matice hrvatske i koji su glavni ciljevi ovoga projekta? KANIŽAJ - Na poticaj našeg bivšeg pročelnika Branka Lovrića i glavnog tajnika Zorislava Lukića osmislili smo i pripremili jedinstveni program za perspektivne studente kojima smo htjeli ponuditi dodatna znanja i vještine, a koje inače ne mogu steći za vrijeme fakultetskog obrazovanja. Prva Škola koja je održana u Dubrovniku trajala je deset dana i imala je osam tematskih cjelina, dakle pružala je sveobuhvatni pregled osam ključnih područja. Bio je to inovativni edukativni program koji je donio brojne plodove koje prepoznajemo i danas. Danas smo zbog drugih okolnosti smanjili pro-

gram na četiri dana i svaki put se bavimo jednom odabranom temom kao glavnom. Interesantno je kako smo i kroz tematski pristup uspjeli predvidjeti neke događaje u društvu poput npr. Škole o elektroničkom nasilju 2013. godine. Interesantno je i kako smo na prošloj Školi 2018. kao temu imali Medijski odgoj za odgovorni javni govor, a upravo ovih dana vidimo koliko izazova imamo u javnom govoru političara.

Kroz Komunikološku školu Matice hrvatske je do sada prošlo deset generacija - ističu li se među njima i neka poznata imena, koja su možda i zahvaljujući Školi stekla neka znanja koja su im pomogla u budućem stručnom ili akademskom razvoju?

KANIŽAJ - Teško je od 110 polaznika nekoga izdvojiti, ali reći ću samo kako gotovo svi polaznici danas u našem društvu sudjeluju u donošenju važnih odluka, na raznim mjestima, pronose vrijednosti koje su nas okupile i ističu se po profesionalnom i angažiranom pristupu u javnosti. Uostalom, sve polaznike možete pronaći na mrežnim stranicama Matice hrvatske pa se i sami uvjeriti tko je svoje prve medijske i javne korake napravio upravo unutar naše Škole. Kao organizatori i voditelji škole sretni smo kada naše bivše polaznike vidimo kako se ne boje ući u medijski prostor, javno zastupati svoje ideje, promovirati vrednote i njegovati naše kulturno nasljeđe.

Škola je namijenjena studentima Fakulteta političkih znanosti, Fakulteta hrvatskih studija i Hrvatskog katoličkog sveučilišta, a broj mjesta je ograničen. Kakav interes vlada među studentima svake godine u kontekstu prijave, po kojem ključu se vrši selekcija studenata te koji su razlozi ograničavanja broja sudionika?

KANIŽAJ - Možda je najvažniji razlog uspjeha ovoga programa način odabira polaznika. Znamo otprije kako je dvanaest idealan broj za rad u odgojno-obrazovnom sustavu. To vam uostalom mogu posvjedočiti i svi bivši polaznici. Uspjeli smo potaknuti i one koji su po svojoj prirodi introvertirani i možda ni sami nisu vjerovali kako će se početi otvarati prema drugima. Sve više nam se čini kako novi polaznici dolaze po preporuci, nakon službene prijave na natječaj, a i način selekcije se s vremenom promijenio pa više nije potrebno provoditi detaljne analize npr. komunikacijskih potencijala, što smo radili u prvim generacijama. **Među predavačima na Komunikološkoj školi su i istaknuti pojedinci u struci i znanosti, što dodatno oslikava prestiž ove škole. Koje biste predavače i institucije s kojima surađujete istaknuli kroz godine i možete li objasniti koncepciju edukacijskog procesa na KŠMH?**

KANIŽAJ - Ne postoji sličan program koji je u deset generacija kao predavače okupio više od 100 intelektualaca, profesora, akademika, novinara, urednika, stručnjaka iz raznih područja i veći dio njih je zapravo izdvojio svoje slobodno vrijeme za naše polaznike. Ne možemo im nikada do kraja zahvaliti. Program je osmišljen kao kombinacija teorijskog i praktičnog dijela u kojem se praktično

Ovogodišnje izdanje Komunikološke škole Matice hrvatske otvorio je gradonačelnik Grada Korčule, Andrija Fabris KŠMH

“

Odabirom teme htjeli smo još jednom biti aktualni i pratiti relevantnu temu te o njoj raspraviti s polaznicima Škole želeći ih potaknuti na kritičko promišljanje o sadržajima

Jelena Gazivoda i Danijel Labaš IVANA VUKŠA

Igor Kanižaj i polaznica Komunikološke škole Zrinka Planinčić tijekom gostovanja na Radio Korčuli

Komunikološka škola Matice hrvatske u Korčuli KŠMH

Predavanja su se održavala u prostorijama Gradske vijećnice Grada Korčule

KŠMH

ne bavimo jednom okvirnom temom o kojoj promišljamo iz nekoliko perspektiva, a onda temeljem tih poticaja konkretiziramo u radionicama. Suradivali smo s više od 70 institucija i pet sveučilišta. Posebno su dragocjeni bili trenuci provedeni s našim akademcima koji su polaznicima otkrivali dragocjene crtice iz svojih života na tako jednostavan način. Neke od izlaganja poput onih od Josipa Bratulića ili naših pokojnih profesora Ante Stamaća i Tonka Maroevića pamtit će godinama. **Zašto ste za temu ovogodišnje Komunikološke škole odabrali središnju temu „Vrednote u medijima i hrvatskom društvu“? Koje biste teme iz proteklih izdanja Škole istaknuli, a da su posebno aktualne i danas?**

LABAŠ - Kao što je vidljivo i iz same najave naše ovogodišnje KŠMH, odabirom teme „Vrednote u medijima i hrvatskom društvu“ htjeli smo još jednom, kao i svih deset godina do sada, biti aktualni i pratiti relevantnu temu, te o njoj raspraviti s polaznicima Škole, koje smo željeli potaknuti na kritičko promišljanje o sadržajima s kojima se susreću u javnosti i u medijskom prostoru te ih osposobiti za (raz) otkrivanje nepoželjnih i prijetećih sadržaja općim ljudskim vrednotama, te njihovo ublažavanje u svojoj okolini. Zajedno s ovogodišnjim polaznicima kroz tri smo dana prije svega otkrivali, a potom analizirali vrednote koje postoje u hrvatskom i drugim društvima i na koji su način prisutne u medijima ili ih u

medijima, iz nekoga razloga, na žalost, nema. **Studenti su o vrednotama u medijima i hrvatskom društvu intenzivno slušali kroz četiri dana odvijanja škole. Koje biste zaključke i predavanja istaknuli iz ovogodišnjeg programa škole u kontekstu ove teme?** LABAŠ - Ono što je bio jedan od specifičnih ciljeva ne samo ove, desete po redu Komunikološke škole, bilo je ukazati na današnji utjecaj medija na odnose i na vrednote u javnom prostoru, te polaznike osposobiti da – koristeći stečena znanja - i sami u budućnosti budu sposobni razumjeti važnost i ulogu vrednota u društvu i naučiti ih zastupati u medijima i u javnosti. K tome su vodili i svi naši zaključci u svjetlu suvremenoga medijskoga

izvještavanja, posebno u kontekstu hrvatskih medija, pa smo tako na prvo mjesto stavili vrednotu poštivanja ljudske dostojanstva, a onda i sve ostale koje proizlaze iz toga dostojanstva: slobodu i odgovornost, kako medija, tako i publike koja je danas sukreator mnogih (pa i medijskih) sadržaja, pravednost prema svim dionicima javnoga diskursa, solidarnost i supsidijarnost. S polaznicima smo se u raspravama često vraćali na temu i obvezu poštivanja istine i činjenica kao vrednota na kojima počiva medijska i novinarska etika, kao i na pravo na dobar glas, ugled i čast, pravo na intimu, na poštivanje izvora informacija i sve one teme koje definiraju kodeksi časti novinarske profesije kod nas i u svijetu.

“

Ne postoji sličan program koji je u deset generacija, kao predavače, okupio više od 100 stručnjaka iz raznih područja od kojih je veći dio njih zapravo izdvojio svoje slobodno vrijeme za naše polaznike

Danijel Labaš u kontekstu teme ovogodišnje Komunikološke škole: jesu li i koje su vrednote u medijima i društvu (posebno) ugrožene u današnjem vremenu „novog normalnog“?

Bit ću općenit, ali opet vrlo konkretan: nedostaje promicanja vrednota koje su istisnule senzacionalističke vijesti, skandali, dezinformacije i laži, neobjektivnost i pristranost, partikularni interesi i trka za profitom. No, nismo se ovom temom željeli baviti na taj način, nego smo išli do samih temelja, do ključnih pitanja vezanih uz one koji su odgovorni za sve što se pojavljuje u medijima – a to su novinari, urednici, vlasnici medija. Zato smo s polaznicima Komunikološke škole zaključili da vrednote u medijima i društvu može prenositi samo onaj tko je svjestan tih istih vrednota i svoga identiteta, kako osobnoga tako i profesionalnog, pa smo u tom kontekstu razmišljali i o važnosti pozitivnoga gledanja na svoj i tuđi identitet, iz čega onda i proizlazi s jedne strane svijest o svojoj vrijednosti, a s druge nas ona upućuje na potrebu poštivanja drugoga i drugačijega u našim društvima. Upravo smo u tom kontekstu govorili o pravu svakoga čovjeka da govori u javnosti, jer to pridonosi demokratizaciji našega društva, pri čemu smo naglasak stavili na „demokratsko ponašanje“ – na ponašanje u kojemu nema mjesta za govor mržnje i netoleranciju, nego takvo ponašanje znači naučiti upoznati i priznati drugoga, pretpostavljati razgovor suprotstavljenih, razvijati dijalog i smisao za kompromis, dati prevagu razumu nad strašću, odstraniti nasilje i laž iz javnosti i medija. Svega toga nedostaje i to upravo zato što ni novinari, a onda ni njihovi urednici i vlasnici, u mnogim slučajevima ne cijene svoj profesionalni identitet, nego postaju nečije „poluge“, da ne kažem podanici i sluga koji, da bi se opravdali, kažu: Svi tako čine, svi tako piše, nema više poštenja, pa zašto bih ja bio pošten? Pogrešno! A upravo su nam pravi profesionalci potrebni danas – u svijetu brzih medija i još bržih (dez)informacija. Jer, svi znamo koliko su nam danas važni „pravi ljudi“ i prave teme, jer su – posebno kada je o lažnim vijestima i dezinformacijama riječ – potrebni kreposni ljudi, kreposni novinari koji će naučiti, ako to još nisu, kako prenositi i promicati istinu usprkos sveprisutnoj propagandi i manipulacijama. Gotovo da bih mogao parafrazirati onu staru antičku mudrost koja kaže: Samo moralan čovjek može biti dobar govornik, pa reći: Samo moralan čovjek može biti dobar novinar. Ljudi su nekad, kao i danas, odmah prepoznavali onoga tko to nije i onoga tko je čista suprotnost moralnom čovjeku – a to je manipulator. A novinari ne žele da ih javnost smatra ili da ih prepozna kao manipulatore, nego kao slobodne, odgovorne i kreposne ljude i profesionalce.

RIJEČ RADOSLAVA BUŽANČIĆA POVODOM OTVORENJA RIZNICE SPLITSKE KATEDRALE

Muzej izgubljenih nadahnuća koja smo pokušali vratiti svijetu

“

Je li ovdje, na ovom mjestu, u sjeni kupole ovog hrama, naš sunarodnjak Jerolim potražio mir i nadahnuće to nikada nećemo saznati, ali da je kao Dalmatinac morao biti upoznat sa čudesnom arhitekturom svoje zemaljske domovine, potpuno je izvjesno

Na ovom mjestu gdje su vladari i biskupi na sinodima splitske crkve uvijek bili upozoreni kako je Splitska crkva naslijedila vjeru iz ruku svetog Pavla, Kristova učenika, ja s ponosom mogu reći kako je muzej splitske katedrale, kojeg otvaramo, Splitskoj crkvi, Hrvatima i svim narodima svijeta, predan iz ruku svetog Ivana Pavla II.

PIŠE: RADOSLAV BUŽANČIĆ
SNIMIO: PAUN PAUNOVIĆ
/CROPIX

“

Nećemo nikada saznati je li nadahnuće sveti Ivan Pavao II. za poticaj gradnje crkvenih muzeja našao u ovoj crkvi. Znamo da je nakon molitve rekao: „Ovdje povijest ne šuti“

Na dan svetog Jere, zaštitnika Dalmacije, ali i kreativne inteligencije, otvaramo Riznicu splitske katedrale, muzej u pravom smislu riječi, jer u ovom trokutu pojmova: Jeronim, inteligencija i riznica, zatvaraju se zapravo sve misli i smisao ovog današnjeg događaja.

Kreativna misao, riznica svih bogatstava od kojih je najveće Božje nadahnuće i muzej koji je isti pojam, upravo poganska riječ za isto, mjesto gdje božanske muze čovjeku objavljuju istinu i donose prosvjećenje duha.

Je li ovdje, na ovom mjestu, u sjeni kupole ovog hrama, naš sunarodnjak Jerolim potražio mir i nadahnuće to nikada nećemo saznati, ali da je kao Dalmatinac morao biti upo-

znat sa čudesnom arhitekturom svoje zemaljske domovine, potpuno je izvjesno. Isto tako bi mogli zapitati je li njegova suvremenica Galla Placidia, koja je boravila u splitskoj carskoj palači, molila, u ovom tada već konvertiranom hramu, svega nekoliko godina nakon Jeronimove smrti? Posve je izvjesno da jest, da je već onda, neposredno nakon Milanskog edikta, hram konvertiran.

Genijalni projekt

Tome u prilog idu dvije stvari: pronađeni *opus sectile* ravenatskog tipa pod današnjim pločnikom 13. stoljeća, ali i mauzolej Galle Placidie u Raveni koji po mnogo čemu ima u sebi elemenata upravo Dioklecijanove arhitekture: mračnu ponutricu, mozaike, nasuprotne niše, svodove, kupolu u središtu gradnje i tako dalje.

Isto tako ovaj je genijalni projekt najboljih svjetskih arhitekata konca 3. i početka 4.

stoljeća, zapravo muzej ideja u kojima je spremjeno iskustvo gradnje antičke Sirije i Antiohije, koja je u srcu carske palače na rijeci Orontos, imala identičan graditeljski pothvat istih graditelja, sačuvan na žalost samo u opisima Libanusa i Malalasa, pisaca koji su opisali ljepote novog Rima, Antiohije - centra kršćanstva kasnoantičkog svijeta. Od oktogonalnog mauzoleja Kleopatre III. u Efezu, preko Antiohije, do obala Jadrana, dalek je put kojim se božansko nadahnuće kretalo prema tamnom zapadu u osvit Srednjeg vijeka. I doista, ova katedrala na istočnoj obali Jadrana postat će most civilizacija, nadahnuće najvećim arhitektima zapadnog kršćanstva, graditeljima Santa Costanze u Rimu, rotonde San Vitale u Raveni, palatinskoj kapeli Karla Velikog u Aachenu, Antelamijevog oktogona krstionice u Parmu i brojnim velikim arhitektima Novog vijeka od L. B. Albertija, preko Palladija, Robería Adama, do graditelja El Escoriala na dalekim Pirinejima.

Rijetki ostaci

Blago je katedrala čuvala u svojim zidovima, u ormaru 13. stoljeća kraj južnih vrata, u uspomenu na umjetničke predmete najbiranijih ukusa, koji su dolazili i nestajali pretopljeni u druge, još vrijednije i ljepše. Stoga je muzej koji danas otvaramo zapravo muzej izgubljenih nadahnuća koja smo pokušali vratiti svijetu. Znamo da je u 11. stoljeću nadbiskup Lovro poslao svoje ljude u Antiohiju da izuče zlatarski zanat, znamo da su oni u Splitu izradili brojne relikvijare, križeve i liturgijsko posuđe, znamo da je od toga gotovo sve nestalo pretopljeno u nove ideje. Među tim dragocjenostima zacijelo su morali biti relikvijari s glavama Svetoga Dujma i Svetoga Staša, patrona nadbiskupije. Staš je bio, sigurni smo, pretopljen već 1209. kada je nadbiskup Bernard dao izraditi novi i postaviti ga na obnovljeni oltar kapele koje više nema. Tako kažu dokumenti. Kapela je nestala i zamijenila ju je nova, genijalan rad Jurja Matejeva Dalmatinca, suradnika Leon Battista Albertija, koju ovdje vidite.

Pitam se samo koliko je remek djela zlatarstva pretopljeno u poprsju sv. Staša, izloženo među relikvijarima svetaca u novoj postavi Riznice. Ono što mi znamo, više od četiri. Toliko smo naime slojeva preciozne svile našli, za vrijeme obnove relikvijara, u kojem su bile umotane kosti glave sveca, mladog tek-

stilnog radnika iz Salone. Ti izloženi fragmenti teksta iznimno su rijetki ostaci tkalačkog umijeća, od kojih su po starosti neki vršnjaci Splitske metropolije. U relikvijaru sa zubom svetog Dujma nađena je kapsula s pergamenom i natpisom iz 1698. godine koji govori daje zub sveca bio u velikom procesionalnom križu koji je za potrebe obnove crkve pretopio nadbiskup Cosmi. I moglo bi se nabrajati pojedinačne primjere, ali umjesto toga napominjem kako je ovaj dragocjeni muzej kršćanske umjetnosti i kulture, zapravo prije muzej onog čega više nema, mada je u nekim dalekim nadahnućima prisutno u našoj svijesti i povezuje nas izravno sa Svetom zemljom i Kristovim vremenom, sa Spasiteljem koji je poslao svoje učenike da prenesu svjetlost vjere. Apostol Pavao poslao je uputio svog učenika Tita u tadašnjoj rimsku provinciju Dalmaciju, a on je, u središtu pokrajine, osnovao Salonitansku crkvu. Ne možemo znati šta je Tit materijalnog dobio iz ruku apostola, što je sobom ponio u novu domovinu, ali znamo daje Splitska crkva nasljednica Salonitanske i daje iz ruku apostola Pavla preko Tita primila križ. U nevelikoj zbirci dragocjenosti pronaći ćete, ako uđete u riznicu, u najbiračnijim umjetničkim djelima, duh te prastare biskupije, njene sačuvane ali i nesačuvane uspomene, blago u kojem je najveće blago vjere, toliko duboka i stara da došije do Spasitelja.

Relikvije i tradicija

U zbirci uspomena splitske prvostolnice zauvijek će sjati onaj dan, kada je sveti Ivan Pavao II. molio u katedrali pred oltarom. Zbilo se to 1999. za njegovog posljednjeg posjeta Splitu.

Dvije godine kasnije na Veliku Gospu, Papinska komisija za kulturna dobra crkve odaslala je cirkulamo pismo kojeg su potpisali predsjednik i tajnik komisije Francesco Marchisano i Carlo Chenis.

Pismo citira riječi svetog Ivana Pavla II.: „U dobu smo u kojem se vrednuju relikvije i tradicija kako bi se oporavio

izvorni duh svakog naroda. Zašto se to ne bi moglo učiniti na vjerskom polju, kako bi se iz umjetničkih djela svakog doba izvukli dragocjeni podaci o *sensus fidei* kršćanskog naroda? Dakle, i vi idete u dubinu kako biste detektirali poruku isporučenu u artefaktu kreativnim otiskom umjetnika prošlosti. Bezbroy čuda iziđi će na vidjelo kad god je religija kamen temeljac.“

U tom smislu, zaključuje Papinska komisija: „Crkveni muzej postaje mjesto čovječanstva i religiozno mjesto. U mjeri u kojoj suvremeni čovjek ima koristi od prošlosti, on predviđa budućnost. U mjeri u kojoj vjernik pronalazi vlastitu povijest, uživa u umjetnosti, živi sveto, najavljuje *Deus omnia in omnibus*.“ Nećemo nikada saznati je li nadahnuće sveti Ivan Pavao II. za poticaj gradnje crkvenih muzeja našao u ovoj crkvi. Znamo da je nakon molitve rekao: „Ovdje povijest ne šuti“. Što mu je to povijest splitske crkve rekla i je li ga dovela do izvora, ostat će među ovim zidovima, ali njegove riječi koje sam maloprije pročitao potakle su Papinsku komisiju za kulturna dobra da se 2001. godine obrati cirkularnim pismom. Samo dvije godine kasnije pokrenuta je inicijativa za stvaranje splitskog crkvenog muzeja. Zato ću na ovom mjestu gdje su vladari i biskupi na sinodima splitske crkve uvijek bili upozoreni kako je Splitska crkva naslijedila vjeru iz ruku svetog Pavla, Kristova učenika, ja s ponosom reći kako je muzej splitske katedrale, kojeg danas otvaramo, Splitskoj crkvi, Hrvatima i svim narodima svijeta, predan iz ruku svetog Ivana Pavla II., pa mi stoga dopustite da parafrazirajući moto cirkulama pisma *Deus omnia in omnibus* posvetim ovo djelo riječima renesansnog pjesnika Petra Hektorovića, *Omnium conditori*, te zahvalim svima koji su doprinijeli dovršetku djela riječima psalma: *Non nobis domine, sed nomini tuo da Gloriam*.

S nadom da će u novom muzeju „bezbroy čuda izaći na vidjelo“ jer „vjera je naš kamen temeljac“.

SASA BURIC/CROPIX

JUBILEJ 1600. OBLJETNICE SMRTI ZAŠTITNIKA DALMACIJE

Sveti Jeronim, najveći naučitelj Svetog pisma

Njegovo djelo duboko je i trajno obilježilo europsku kulturu i civilizaciju, a njegov prijevod Biblije na latinski jezik leži u samom njezinu temelju. Taj jezik, jezik je zapadne Crkve, njezine liturgije i njezine teologije

Piše: PROF. MARKO TROGRLIĆ

Jerolime, veliki i čudnovati naučitelju Svete Crkve, diko i kruno naše Dalmacije, i sve Hrvatske zemlje.

Tako glasi molitva u kojoj se biranim riječima časti sv. Jeronima, duhovnog autoriteta životom i djelom, primjerom i riječju, napose napisanom, gorljivog polemičara, ali i poniznog askete, neumrlog radnika i isposničkog molitelja. Kršćansku misao je snažno prožeo, poput mosta koji je svojom naobrazbom, a još više porukom svega svoga života, povezoao klasičnu antičku misao i kršćansku poruku koja je oplodila i omogućila joj snažan proboj iz starog svijeta i njegovih ruševina u novu civilizaciju koja se nad njima polagano radala i rasla. Za zapadnu Crkvu je sv. Jeronim najvećim naučiteljem svetoga Pisma. Njegovo djelo duboko je i trajno obilježilo europsku kulturu i civilizaciju, a njegov prijevod Biblije na latinski jezik leži u samom njezinu temelju. Taj jezik, jezik je zapadne Crkve, njezine liturgije i njezine teologije.

I naš hrvatski narod s njime je narazdruživo povezan: Sv. Jeronim je dio našeg kulturnog, vjerskog, ukoliko, našeg civilizacijskog habitusa. Jeronim je naš, kod nas je on doma, tu je on kod svoje kuće. Hrvat, gdje god to bilo, uočava njegov lik, prepoznaje ga kao svoga, ponosi se njime, ističe ga... Povrh svega, taj lik i njegovo ime krase naše Crkve i kapele, spomenike, ulice i trgove. Iako Jeronim nije naš narodni izdanak, baš zato što je rođen i potječe s naših strana

Marko Trogrlić
DUJE KLARIĆ/CROPIX

oduvijek je nekako prirodno doživljavan i ponosno istican našim: našim po zavijaču, našim po vjeri, našim po trudu i našim po karakteru, snažnom i jakom, našim po svojem mjestu u našoj pisanoj riječi, latinskoj i glagoljskoj, našim po imenu koje su nosile i naše drevne ustanove u Vječnom gradu Rimu... Sv. Jeronim je i na našem Sveučilištu u Splitu kod svoje kuće. Tu je on doma po našem temeljnom usmjerenju i određenju da na našim humanističkim fakultetima - Katoličkom bogoslovnom fakultetu u

Splitu i Filozofskom fakultetu u Splitu - istražujemo i poučavamo našu baštinu i kulturu, razvijamo ljubav prema napisanoj i izrečenoj riječi - kako prema onoj objavljenoj i nadahnutoj Riječi, tako i prema onoj našoj ljudskoj riječi koja izriče znanje i prenosi ga mladim naraštajima. Drukčije ne može ni biti na Sveučilištu koje je stasalo i raste u gradu velikih i učenih (da samo neke od njih ovdje istaknemo!) Tome Arhidakona i Marka Marulića, Ivana Meštrovića i don Frane Bulića, i tolikih brojnih drugih...

Sveučilište u Splitu stasalo je na njihovim plećima, izrasta na bogatom duhovnom humusu i s ponosom ga želi prezentirati našem suvremenom svijetu. Taj je naša baština sva prožeta Biblijom - Božjom riječju u Jeronimovu latinskom prijevodu kojim je on taj jezik „krsnio“, a duhovnoj misli na Zapadu, napose onoj teološkoj, udario temelj da i misli i piše i govori latinskim jezikom.

Pred nama i večeras izranja taj gigant misli, riječi i duha, lik učena čovjeka, vrsna filologa i književnika, no ne manje od toga i sveca, svega obuzeta svetopisamskim tekstom i njegovom spasonosnom porukom.

Jeronim nam je uzor, Jeronim nam je ponos - uvijek, pa i onda kad možda sami, u svojoj ljudskoj slabosti, nismo na visini svega onoga što je sv. Jeronim bio, a što bismo i mi, svatko na svoj način, trebali biti... Jer i tada, zajedno s njime, možemo jednostavno, iskreno i otvoreno reći: „Parce mihi Domini, quia Dalmata sum - Oprosti mi, Gospodine, jer sam Dalmatinac“.

“
Sveučilište u Splitu stasalo je i na njegovim plećima, izrasta na bogatom duhovnom humusu i s ponosom ga želi prezentirati našem suvremenom svijetu

Radoslav Bužančić i nadbiskup mons. Marin Barišić

U BIBLIOTECI 'BIOETIKA' OBJAVLJEN ZBORNİK RADOVA

Nova paradigma znanja za novu epohu

Ovaj zbornik ima posebnu važnost jer svojim sadržajem sumira završnu dionicu izgrađivanja koncepta integrativne bioetike u kojoj su elaborirane metodološke pretpostavke za novu paradigmu znanja

Piše: LIDIJA KNORR

U biblioteci „Bioetika“ nakladnika Pergamene, kao 41. knjiga u nizu, objavljen je zbornik radova *Integrativno mišljenje i nova paradigma znanja*. Suizdavači su ovog izdanja Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku i Hrvatsko filozofsko društvo. Biblioteka je pokrenuta 1997. godine, na samom početku razvijanja bioetičkog projekta integrativne bioetike i postala je konstitutivnim dijelom projekta. U tom kontekstu ovaj zbornik ima posebnu važnost jer svojim sadržajem sumira završnu dionicu izgrađivanja koncepta integrativne bioetike u kojoj su, u protuteži prema vladajućem „opasnom znanju“, elaborirane metodološke pretpostavke za novu paradigmu znanja. Zbornik je objavljen 2019. godine, u kojoj je na valu virusne pandemije počelo planetarno osvještavanje prijelomnosti vremena u kojem živimo. Urednici (Ante Čović i Hrvoje Jurić) nastoje u predgovoru upravo epohalni prijelom, koji se u našem vremenu odvija „na svim razinama individualne i kolektivne egzistencije“, ponuditi kao ključ za razumijevanje i tumačenje cjeline zbornika. Pritom se ograđuju od banaliziranoga govora o krizi razlikovanjem pojmova prijelomnosti i krize: „Dakle, nije riječ o kriznom, nego o prijelomnom vremenu. Prijelomnost, za razliku od krize, znači gubitak temelja egzistencije, njezinu neutemeljenost i traganje za novim osloncima“ (str. 8-9). Prijelomnost stvara potrebu za promjenom načina mišljenja kao individualnog čina, čime se posljedično mijenja znanje kao univerzalni fenomen, istaknuto je u predgovoru. Da bi se omogućile spomenuete promjene u načinu mišljenja

i paradigmi stvaranja znanja, u sklopu projekta integrativne bioetike razvijene je metodološki obrazac pluriperspektivizma koji znanstvenu interdisciplinarnost, u svrhu postizanja orijentacijskog znanja, nadograđuje kulturnim perspektivama. Takva nova metodološka podloga kontinuirano je razvijana u nizu domaćih i međunarodnih projekata i znanstvenih zbivanja od 1997. godine, da bi završnu elaboraciju i konceptualnu zaokruženost postigla u sklopu znanstvenog programa Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta „Bioetika – od pluralizma perspektiva do integrativnog znanja“ (2006.-2013.). Krajem 2013. održan je simpozij pod naslovom *Integrativno mišljenje i nova paradigma znanja* koji je bio zamišljen kao „završni interakcijski i verifikacijski postupak“, odnosno kao „svojevrsna završna rasprava“ o istraživanjima koja su provedena u sklopu spomenutog programa. Zbornik, uz jedan izuzetak, donosi uži izbor radova koji su izlagani na simpoziju, od kojih su neki u međuvremenu znatno doradani i prošireni. Radovi su u zborniku raspoređeni u pet skupina. U poglavlju „Perspektive znanja“ nalaze se radovi Ante Čovića, Milene Žic Fuchs, Mislava Ježića, te Ive Lučića; po-

glavlje „Uporišta integrativnog mišljenja“ sadrži članke Igora Eterovića, Tomislava Krznara, Vanje Borša, Damira Smiljanića, Aleksandra Fatića, Darije Rupčić Kelam, Boruta Oslaja, te Ivana Supićića; u poglavlju pod naslovom „Integrativno mišljenje u kontekstu“ obuhvaćeni su radovi Slobodana Sadžakova, Saše Blagusa, Fulvija Šurana, Ivana Cifrića i Tijane Trako Poljak, Ivice Kelama, te Marka Trajkovića; dok završno poglavlje „Integrativno mišljenje i integrativna bioetika, sadrži priloge Luke Perušića, Marka Kosa, Valerija Vrčeka, Luke Tomaševića, Ane Jeličić, Amira Muzura i Ive Rinčić, te Željka Pavića. U sadržaju zbornika razvidno je prepletanje nekoliko generacija znanstvenika raznih struka, što je sasvim u skladu s metodološkim zasadama integrativne bioetike. Oni nam u trenutku kada je prijelomnost vremena postala planetarno evidentnom šalju zajedničku poruku i u ruke predaju štivo krucijalno za naše doba, štivo koje upućuje na potrebu preispitivanja uloge i konstitucije postojeće znanosti i znanja kao takvog. U definicijama integrativne bioetike, koje su opširno razrađene u člancima, nalazimo podudarni zaključak kako je njezina glavna zadaća – stvaranje orijentacijskog znanja. Orijetacijsko znanje nastaje u metodološkom obrascu pluriperspektivizma koji se temelji na integrativnome mišljenju. Integrativnost omogućuje pogled na odnos i interakciju dijelova pod vidom cjeline. Pretpranost informacijama ne može nadomjestiti gubitak orijentacije koja istovremeno znači i gubitak smisla života nesamo na individualno-egzistencijalnom planu, nego i u punini značenja grčkog pojma *bios* kao središnje kategorije integrativne bioetike.

ISPRAVAK

U 131. broju Universitas, u tekstu „Filozofski fakultet proslavio svoj petnaesti rodendan“, slučajno nam se omakla pogreška i nije objavljen dio teksta o prof. Josipu Milatu, dobitniku nagrade za životno djelo koja se dodjeljuje za izniman doprinos ustrojavanju, razvo-

ju i djelovanju Fakulteta te promicanju njegova položaja i ugleda u Republici Hrvatskoj i inozemstvu. „Riječ je o našem prvom dekanu, jednom od osnivača Fakulteta koji predstavlja utjelovljenje neumornog i predanog rada, istinskom zaljubljeniku u svoj Filozofski fakul-

tet koji ima bogat znanstveni, nastavni i istraživački rad“ – kazala je dekanica prof. Gloria Vickov prilikom uručivanja nagrade, dodavši kako nagradom djelatnici iskazuju svoje poštovanje, zahvalnost i divljenje za sve što je profesor Milat napravio i još uvijek čini za Fakultet.

NOVOSTI IZ HRVATSKOG SVEUČILIŠNOG SPORTA

HRVATSKA: NOVA UNISPORT SEZONA

U planu nove akademске sportske sezone 2020./2021., koja će se odvijati sukladno epidemiološkim uvjetima i mogućnostima, ističu se i neke promjene koje bi se s vremenom mogle pokazati kao značajne za napredak hrvatskog sveučilišnog sporta. U tehničkom smislu, u pripremi je digitalizacija sustava sveučilišnog sporta kroz izradu nove internet-ske stranice, baza podataka sudionika te rezultata, a u planu je i pokretanje što većeg broja prijenosa uživo (live stream) preko YouTube kanala. U digitalnom smislu najavljeno je i pokretanje nacionalnih sveučilišnih prvenstava u popularnom e-Sportu. Kalendar za novu sezonu predviđa održavanje ukupno 23 programa na nacionalnoj razini, od čega je šest novih. Borilački sportovi (taekwondo, judo i karate) od sada će se održavati u okviru zajedničkog natjecanja UniSport Combat, jednako kao i sportovi s reketom (badminton, stolni tenis, tenis, squash).

Novi projekt u najavi je „UniSport FIT“, odnosno zdravstveno usmjereno vježbanje, kojemu je cilj promocija tjelesnog vježbanja i zdravog načina života, a dugoročni je cilj u suradnji s Međunarodnom federacijom sveučilišnog sporta (FISU) postaviti standarde „novog doba“ pod nazivom „Healthy kampus“, kojemu se polako pridružuje sve više sveučilišta na globalnoj razini. Naravno, radi se o programima koji bi za studente bili besplatni, a podrazumijevali bi segmente unaprjeđenja kulture zdravlja i pokreta kao sastavnog dijela studentskog standarda. Na međunarodnom planu, hrvatske studente sportaše u 2021. godini očekuju dva velika globalna događaja, ako se budu održali s obzirom na stanje s pandemijom. To su 5. Europske sveučilišne igre u Beogradu te Svjetska univerzijada u kineskom gradu Chengdu. Pripreme u formiranju nacionalnih sveučilišnih reprezentacija koje će našu zemlju predstavljati u Kini uskoro će započeti, a u skladu s njima i sastanci s nacionalnim sportskim savezima u košarci, odbojci, vaterpolu te nekim individualnim sportovima.

ZAGREB: NOVA LOKACIJA UREDA

Ured za sport Sveučilišta u Zagrebu dobio je novu lokaciju pa se tako od sada nalazi unutar Studentskog naselja „Stjepan Radić“, točnije, u okviru poslovnih prostorija 12. paviljona naselja. Preseljenje Ureda odobrio je sanacijski upravitelj Studentskog centra Mirko Bošnjak, a prijedlog su podržali rektor Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Damir Boras te posebni savjetnik rektora za sport, prof. dr. sc. Damir Knjaz. Nova lokacija zagrebačkog središta studentskog sporta tako se od sada nalazi u okviru najvećeg studentskog doma u zemlji, a neposredno pored Ureda za studente s invaliditetom te preko puta Kineziološkog fakulteta i u blizini različitih institucija s kojima Ured za sport surađuje. Blizina studenata i mogućnost osluškivanja njihovih potreba, uz prethodno navedeno, svakako čini ovu lokaciju idealnom, a trenutno je u fazi uređenje prostorija kako bi zagrebački studenti sportaši imali reprezentativno trajno mjesto okupljanja. „Na lokaciji smo gdje se nalazi i Poslovnica za sport našeg Studentskog centra pa vjerujemo da će se i u tom segmentu poboljšati suradnja i pokrenuti niz kvalitetnih zajedničkih projekata poput zdravstveno usmjerenog vježbanja i drugih rekreativnih programa dostupnih svim zainteresiranim studentima. Hvala svima koji su prepoznali naše potrebe, a uvjereni smo kako je ovo još jedan u nizu koraka naprijed u razvoju našeg studentskog sporta“, poručili su iz Ureda za sport Sveučilišta u Zagrebu.

SPLIT: AFC UNIVERSITAS OSVOJIO KUP REGIJE JUG

Futsal klub Sveučilišta u Splitu, AFC Universitas, osvojio je hrvatski malonogometni kup Regije Jug, savladavši u gostima MNK Šibenik 1983 rezultatom 5:1. Utakmica je odigrana u legendarnoj sportskoj dvorani na Baldekinu, a kao najbolji strijelac susreta i igrač utakmice upisao se Josip Juretić koji je postigao dva pogotka. Inače, AFC Universitas, popularni AFCU, u ovoj je sezoni jedini malonogometni prvoligaški klub iz grada pod Marjanom (MNK Split je ispao u drugu ligu, op.a.), a svoje natjecanje u hrvatskom malonogometnom kupu ovaj klub dalje nastavlja u osmini finala, protiv osvajača kupa za Regiju Zapad. Ovo je drugi trofej seniorske momčadi ovog mladog futsal kluba, jedinstvenog po tome što ga čine studenti i alumni Sveučilišta u Splitu. Splitski studenti do sada su osvojili Drugu hrvatsku malonogometnu ligu u sezoni 2017./2018., nakon čega svoje nastupe nastavljaju na prvoligaškim terenima, na kojima su, u svojoj premijernoj sezoni, dogurali do četvrtfinala.

ZAGREB - SPLIT - RIJEKA - VARAŽDIN: OBILJEŽEN IDUS 2020.

20. rujna obilježen je Međunarodni dan sveučilišnog sporta, a u proslavi ovog događaja - kojemu je nositelj krovna svjetska federacija studentskog sporta, FISU, a proglasio ga je UNESCO – sudjelovala je i Hrvatska. Sportske aktivnosti u sklopu obilježavanja odvijale su se u više hrvatskih gradova u organizaciji sveučilišnih sportskih saveza iz Zagreba, Splita, Rijeke i Varaždina, a uz podršku Hrvatskog akademskog sportskog saveza. U Zagrebu se program odvijao u Studentskom naselju „Stjepan Radić“, a održano je natjecanje u basketu 3x3 za studente i alumnije Sveučilišta u Zagrebu. Paralelno s time, studenti Sveučilišta u Rijeci boravili su na Platku, gdje su sudjelovali u aktivnostima kao što su disc golf i boćanje, a aktivni su bili i kroz planinarenje te biciklizaciju. Nije zapostavljen ni edukativni aspekt pa su tako svi sudionici prošli radionicu prve pomoći. U Varaždinu je na Bazenima Drava održan turnir u odbojci na pijesku i košarci 3x3, dok su u Splitu, u sklopu događaja UniSport Open, održavana sportska natjecanja u košarci 3x3, cageballu i uniFIT-u, a natjecatelji su se borili za vrijedne nagrade poput jedrenja, raftinga ili fitness narukvice.

universitas

impressum ♦ universitas ♦ hrvatske sveučilišne novine

- ♦ redakcija ♦ Dražen Maleš ♦ Branko Nađ ♦ Tatjana Klarić Beneta ♦ Gordana Alfirević
- ♦ nakladnički savjet ♦ prof. Ante Čović, predsjednik
- ♦ prof. Goran Kardum ♦ prof. Zoran Curić ♦ prof. Mislav Grgić ♦ Red. prof. Kažimir Hraste
- ♦ prof. Mirjana Matijević Sokol ♦ prof. Vesna Barić-Punda
- ♦ fotografije ♦ Hanza Media
- ♦ glavna urednica ♦ Mila Puljiz ♦
- ♦ zamjenik glavne urednice ♦ Ivan Perkov
- ♦ nakladnici ♦ Sveučilište u Splitu i Sveučilište u Zagrebu
- ♦ za nakladnike ♦ prof. Dragan Ljutić i prof. Damir Boras, rektori
- ♦ adresa redakcije ♦ Ruđera Boškovića 31, 21000 Split ♦ telefon 021491678
- ♦ universitas@unist.hr ♦ www.unist.hr/ostalo/sveucilisni-list-universitas;
- ♦ www.unizg.hr/novosti-i-press/universitas

UNISPORT FINALS 2020.

Zagrebački studenti najuspješniji sportaši

Piše: **DRAŽEN MALEŠ**

UniSport Finals, završnica nacionalnih sveučilišnih sportskih natjecanja za akademsku godinu 2019./2020., održana je 5. i 6. listopada u Zagrebu, a na njoj su sudjelovali studentice i studenti s osam hrvatskih visokoškolskih institucija. Natjecanja su se odvijala na trima lokacijama u četiri sporta – futsalu, košarci, odbojci i rukometu - a cjelokupni se događaj zbivao bez gledatelja i uz pridržavanje epidemioloških mjera, poput dezinfekcije opreme i terena, nošenja maski te mjerenja temperature. Hrvatske studentice i studenti nadmetali su se za titulu nacionalnih sveučilišnih prvaka, a svi zainteresirani su sve njihove utakmice iz zagrebačkih sportskih dvorana „Martinovka“, „Sutinska vrela“ i „Cedevita“ mogli pratiti u prijenosu uživo na YouTube kanalu „UniSport HR“.

„Završnica studentskih sportskih natjecanja, svojevrsna ‘hrvatska Univerzijada’, svake godine okuplja između osamsto i tisuću ljudi u devet različitih sportova, međutim, ove smo godine, zbog situacije izazvane COVID-om 19, značajno smanjili broj sportova i sudionika, razdijelivši događaj na više lokacija. Prema tome, u Zagrebu smo imali natjecanja na trima lokacijama u četiri ekipna sporta – futsalu, košarci, odbojci i rukometu. Ove godine rezultatski su dominirali predstavnici Sveučilišta u Zagrebu, zasluženo osvojivši sva zlatna odličja na završnici, koja je ponudila zaista zanimljive i atraktivne sportske susrete. Tijekom organizacije događaja posebno smo vodili računa o provođenju epidemioloških mjera kako bismo mogućnost zaraze ili njezina širenja sveli na minimum, u čemu smo

Natjecanja na UniSport Finals 2020. odvijala su se bez gledatelja, a svi zainteresirani mogli su ih pratiti u prijenosu uživo na YouTube kanalu DOMAGOJ MOKROVIĆ /UNISPORT HR

Na završnici nacionalnih sveučilišnih sportskih natjecanja u futsalu, košarci, rukometu i odbojci, zagrebačko sveučilište rezultatski je dominiralo osvojivši zlatna odličja u svim natjecanjima uz strogo poštivanje epidemioloških mjera

UniSport HR Finals 2020., završnica sveučilišnih sportskih natjecanja, održana je bez prisutnosti vanjskih gledatelja na tribinama MIRNA PIBERNIK/UNISPORT HR

Cjelokupni program ovogodišnje završnice sportskih natjecanja protekao je uz maske i dezinfekcijska sredstva DOMAGOJ MOKROVIĆ/UNISPORT HR

Predstavnici Sveučilišta u Zagrebu rezultatski su potpuno dominirali ovogodišnjom završnicom sveučilišnih sportskih natjecanja, osvojivši zlatna odličja u svim sportovima

KOŠARKA

Dvema pobjedama ostvarenima na košarkaškom turniru, koji se odvijao u Domu košarke „Cedevita“, na Zagrebačkom velesajmu, studenti našeg najvećeg sveučilišta osigurali su titulu nacionalnog sveučilišnog košarkaškog prvaka za akademsku godinu 2019./2020. Pobjeda nad Sveučilištem u Zadru od 83:71, ostvarena u posljednjoj utakmici turnira te ona od 62:59 nad Sveučilištem u Splitu dan ranije, momčadi Zagrebačkog sveučilišta bila je dovoljna za odličje zlatna sjava. Drugo mjesto i srebrna medalja pripali su Sveučilištu u Splitu, koje je brončane, zadarske studente u prvoj utakmici turnira savladalo s rezultatom 71:69. Ženska konkurencija košarkaškog natjecanja ponudila je samo jedan susret, odnosno dvoboj u finalu između Sveučilišta u Zagrebu i Sveučilišta u Osijeku. Uspješnije su bile predstavnice Zagrebačkog sveučilišta, nadvladavši osječke studentice s visokim rezultatom 106:54.

RUKOMET

Rukometno se natjecanje održavalo samo u muškoj konkurenciji, a do još jednog u nizu zlatnih odličja zagrebački su predstavnici došli savladavši reprezentacije Sveučilišta u Rijeci s 31:28 te Sveučilišta u Splitu rezultatom 32:27. U izjednačenoj utakmici za drugo mjesto, splitska i riječka ekipa rezultatski su se pratile do samoga kraja, no više sreće imali su predstavnici Sveučilišta u Splitu, koji su slavili rezultatom 31:30.

ODBOJKA

Odbojkaški turnir u sklopu UniSport Finals, završnice nacionalnih sveučilišnih prvenstava 2020., održan je u zagrebačkoj sportskoj dvorani „Sutinska vrela“, a u finalnim susretima, kao i susretima za treće mjesto, gledali smo iste parove u konkurenciji studentica i studenata. Jednaki parovi, a jednak i rezultat – domaće ekipe Sveučilišta u Zagrebu nadvladale su Sveučilište u Osijeku rezultatima 3:0 u setovima. Dvostruka titula sveučilišnih prvaka za akademsku godinu 2019./2020. tako je pripala našem najvećem sveučilištu, dok će se osječki studenti i studentice za ovu sezonu zadovoljiti titulom viceprvaka. U utakmicama za treće mjesto bronca je pripala momčadi Sveučilišta u Zadru, koje je bilo uspješnije od Sveučilišta Sjever s rezultatom od 3:0 u setovima, a s istim rezultatom slavile su i zadarske studentice, također nad Sveučilištem Sjever.

- gledajući nekoliko tjedana od održavanja događaja – i uspjeti, zbog čega smo posebno sretni i zadovoljni“, rekao je sportski direktor Hrvatskog akademskog sportskog saveza Nikola Vincetić. Na UniSport Finals 2020. nastupali su predstavnice i predstavnici sveučilišta iz Zagreba, Splita, Rijeke, Osijeka, Zadra, Dubrovnika te Sveučilišta Sjever i Visoke škole za komunikacijski menadžment „Edward Bernays“. Događaj se odvijao u organizaciji Hrvatskog akademskog sportskog saveza (UniSport HR), a u njegovoj provedbi svoj je doprinos dalo desetak volontera.

FUTSAL

Ponajviše uzbuđenja, sukladno očekivanjima, zbivalo se na futsal terenima kultne zagrebačke studentske dvorane „Martinovka“, gdje se od-

vijala kulminacija natjecanja UniSport Futsal lige koja su trajala tijekom cijele protekle akademske godine. Titulu nacionalnog sveučilišnog prvaka u futsalu na domaćem je terenu S.D. „Martinovka“ obranila momčad Sveučilišta u Zagrebu, koja je u napeštom finalu savladala reprezentativce Sveučilišta u Dubrovniku rezultatom 5:2. Do brončanog odličja došla je debitantska ekipa, Visoka škola „Edward Bernays“, koja je savladala Sveučilište u Osijeku s visokih 12:6. U konkurenciji studentica, predstavnice Sveučilišta u Zagrebu sedmu su godinu zaredom obranile titulu nacionalnih sveučilišnih prvakinja u futsalu, a u susretu koji je odlučivao o prvakinja domaća ekipa nadvladala je 3:1 Sveučilište u Osijeku, koje je tako osvojilo srebro, dok je bronca pripala studenticama Sveučilišta u Splitu.

Sveučilište u Splitu Filozofski fakultet
raspisuje
NATJEČAJ
za izbor

jednog nastavnika u znanstveno-nastavno zvanje i na odgovarajuće radno mjesto izvanrednog profesora za znanstveno područje humanističkih znanosti, polje filologija, u punom radnom vremenu, na neodređeno vrijeme, u svrhu zapošljavanja znanstvenika-povratnika

Pristupnici, osim općih uvjeta utvrđenih Zakonom o radu (NN 93/14 127/17), moraju ispunjavati i uvjete utvrđene odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (NN 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15 i 131/17) te na njemu utemeljenim propisima. Pristupnici moraju zadovoljavati i dodatne uvjete sukladno Odluci Ministarstva znanosti i obrazovanja, o kriterijima za odobravanje radnih mjesta znanstvenika – povratnika na javnim sveučilištima i javnim znanstvenim institutima u Republici Hrvatskoj (https://mzo.hr/sites/default/files/dokumenti/2018/4558046_odluka_o_kriterijima_za_znanstvenike-povratnike6576878.pdf). Rok za podnošenje prijave je trideset (30) dana od dana posljednje objave natječaja.

Cjeloviti tekst natječaja i informacije objavljene su na mrežnim stranicama <https://www.ffst.unist.hr>

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Studij Hotelijerstvo i gastronomija

Na temelju odluke Vijeća studija od 24. rujna 2020.

NATJEČAJ

1. za izbor jednog nastavnika u znanstveno-nastavno zvanje i radno mjesto docent u znanstvenom području Društvenih znanosti, znanstveno polje ekonomija, grana ekonomika poduzetništva.

2. za izbor jednog suradnika u naslovno suradničko zvanje asistent u znanstvenom području Društvenih znanosti, znanstveno polje kineziologija.

Sve informacije o uvjetima natječaja i načinima prijave na natječaj objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Sveučilišta u Splitu unist.hr/natjecaji/. Rok za podnošenje prijave na natječaj je 30 dana od objave u Narodnim novinama. Prijave s traženom dokumentacijom dostaviti na Rektorat, Sveučilište u Splitu, Poljička 35. Split, 24. rujna 2020.

Klasa:112-01/20-01/00018 Urbroj: 2181-202-01-01-20-0001

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET

Zagreb, Horvatovac 102a

Fakultetsko vijeće Prirodoslovno-matematičkog fakulteta na temelju članka 89. Statuta Fakulteta raspisuje

NATJEČAJ

za izbor

1. u suradničko zvanje i na radno mjesto poslijedoktoranda iz područja prirodnih znanosti, polje fizika, grana nuklearna fizika (eksperimentalna), na određeno vrijeme u trajanju od dvije godine, u punom radnom vremenu, u Zavodu za eksperimentalnu fiziku pri Fizičkom odsjeku PMF-a, za rad na HRZZ projektu, „Demistificiranje dvočestičnih korelacija u pp sudarima s nadograđenom komorom vremenske projekcije“ - 1 izvršitelj

2. u suradničko zvanje i na radno mjesto poslijedoktoranda iz područja prirodnih znanosti, polje fizika, grana fizika elementarnih čestica i polja (teorijska) ili iz područja prirodnih znanosti, polje fizika, grana nuklearna fizika (teorijska), na određeno vrijeme u trajanju od dvije godine, u punom radnom vremenu, u Zavodu za teorijsku fiziku čestica i polja pri Fizičkom odsjeku PMF-a, za rad na HRZZ projektu UIP-2019-04-5332, „Gluonsko zasićenje u visoko energetskim proton – jezgra sudarima - istraživanje novih fenomenoloških smjernica (SAT-PHENO)“ - 1 izvršitelj

3. u suradničko zvanje i na radno mjesto asistenta iz područja prirodnih znanosti, polje fizika, grana biofizika i medicinska fizika (teorijska), na određeno vrijeme u trajanju od četiri godine, u punom radnom vremenu, uz uvjet probnog rada od šest mjeseci, u Zavodu za teorijsku fiziku pri Fizičkom odsjeku PMF-a, za rad na ERC Synergy projektu, „Molecular origins of aneuploidies in healthy and diseased tissues (Aneuploidy)“ - 1 izvršitelj

4. u suradničko zvanje i na radno mjesto asistenta iz područja prirodnih znanosti, polje geofizika, grana seizmologija i fizika unutrašnjosti, bez radnog odnosa, pri Geofizičkom odsjeku PMF-a – 1 izvršitelj

5. u suradničko zvanje asistenta (naslovno zvanje), prirodne znanosti, polje biologija, grana opća biologija, na određeno vrijeme u trajanju od tri godine, bez zasnivanja radnog odnosa, u Zavodu za animalnu fiziologiju pri Biološkom odsjeku PMF-a – 1 izvršitelj

6. u suradničko zvanje asistenta (naslovno zvanje) iz područja prirodnih znanosti, polje biologija, na određeno vrijeme u trajanju od 3 godine, bez zasnivanja radnog odnosa, u Zoologijском zavodu pri Biološkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – 1 izvršitelj.

Sve informacije o uvjetima natječaja objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta www.pmf.unizg.hr/natjecaji. Rok za podnošenje prijave na natječaj je 30 dana po objavljivanju natječaja u „Narodnim novinama“.

Rezultati natječajnog postupka objavit će se na službenoj internetskoj stranici PMF-a: www.pmf.unizg.hr (Natjecaji).

Na temelju odluka Fakultetskog vijeća (Klasa:0003-08/20-06/0012; Urbroj:2181-197-00-20-0011 i Klasa:0003-08/20-06/0012; Urbroj:2181-197-00-20-0012 od dana 29. rujna 2020.) i članka 97. i 99. Statuta Pomorskog fakulteta u Splitu
SVEUČILIŠTE U SPLITU
POMORSKI FAKULTET
objavljuje

NATJEČAJ

za izbor

1. jednog nastavnika u znanstveno-nastavno zvanju i na radnom mjestu docent u znanstvenom području tehničkih znanosti, polju tehnologija prometa i transporta na neodređeno vrijeme u punom radnom vremenu na Zavodu za nautiku za studij Vojno pomorstvo

2. jednog suradnika u suradničkom zvanju i na radnom mjestu asistent u znanstvenom području tehničkih znanosti, polju tehnologija prometa i transporta, na određeno vrijeme u punom radnom vremenu na Zavodu za PEIT (zamjena za rodiljni dopust)

Sve informacije o uvjetima natječaja i načinima prijave na natječaj objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Pomorskog fakulteta u Splitu, www.pfst.unist.hr

Sveučilište u Zagrebu

Klasa: 112-01/20-01/23

Urbroj: 380-040/040-20-1, Zagreb, 22. rujna 2020.

Na temelju članka 13. Statuta Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu raspisuje javni

NATJEČAJ

za izbor

u naslovno (bez zasnivanja radnog odnosa) nastavno zvanje predavača (m/ž) u interdisciplinarnom području znanosti (8.), znanstvenom polju vojno-obrambene i sigurnosno-obavještajne znanosti i umijeće (8.09.) na sveučilišnim preddiplomskim studijima Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje – 1 izvršitelj(m/ž)

Sve informacije o uvjetima natječaja objavljene su i nalaze se na mrežnim stranicama Sveučilišta u Zagrebu <http://www.unizg.hr/o-sveucilistu/dokumenti-i-javnost-informacija/natjecaji/>

Prijave na natječaj s traženom dokumentacijom molimo dostaviti poštom na adresu: Sveučilište u Zagrebu Trg Republike Hrvatske 14, 10 000 Zagreb, s naznakom prijave na natječaj, u roku od 30 dana od objave u Narodnim novinama.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Podružnica

Sveučilišni odjel zdravstvenih studija raspisuje

NATJEČAJ

za izbor

1. tri izvršitelja u naslovno nastavno zvanje predavač, u području biomedicine i zdravstva, polje kliničke medicinske znanosti na Katedri za sestrinstvo, 2. jednog izvršitelja u naslovno nastavno zvanje predavač, u području biomedicine i zdravstva, polje kliničke medicinske znanosti, na Katedri za fizioterapiju.

Sve informacije o uvjetima natječaja i načinima prijave na natječaj objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Sveučilišnog odjela zdravstvenih studija Sveučilišta u Splitu, <http://ozs.unist.hr>

V.d. PROČELNIKA

Prof. dr. sc. Stipan Janković

KLASA: 112-01/20-01/0003

URBOJ: 2181-228-07-20-0024

Split, 21. listopada 2020. godine

SVEUČILIŠTE U SPLITU

Studij Vojno pomorstvo

Na temelju odluke Vijeća studija Vojno pomorstvo od 24. rujna 2020. objavljuje se

NATJEČAJ

- Izbor u naslovno nastavno zvanje docent u znanstvenom području Tehničkih znanosti, znanstveno polje elektrotehnika, znanstvena grana telekomunikacije i informatika

- Izbor u naslovno nastavno zvanje predavač u znanstvenom području Interdisciplinarnih znanosti, polje vojno-obrambene i sigurnosno obavještajne znanosti i umijeća;

- Izbor u naslovno suradničko zvanje asistent u znanstvenom području Tehničkih znanosti, znanstveno polje elektrotehnika;

- Izbor u naslovno nastavno zvanje predavač u znanstvenom području Društvenih znanosti, znanstveno polje kineziologija;

- Reizbor u naslovno nastavno zvanje predavač u znanstvenom području Tehničkih znanosti, znanstveno polje strojarstvo, grana brodstrojarstvo;

- Izbor u naslovno nastavno zvanje predavač u znanstvenom području Tehničkih znanosti, znanstveno polje elektrotehnika

Sve informacije o uvjetima natječaja i načinima prijave na natječaj objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Sveučilišta u Splitu unist.hr/natjecaji/. Rok za podnošenje prijave na natječaj je 30 dana od objave u Narodnim novinama. Prijave s traženom dokumentacijom dostaviti na Rektorat, Sveučilište u Splitu, Poljička 35. Split, 1. listopada 2020.

Klasa:112-01/20-01/00019

Urbroj: 2181-202-06-01-20-0001

Klasa: 112-01/20-01/25

Urbroj: 380-040/040-20-1

Zagreb, 5. listopada 2020.

Na temelju članka 13. Statuta Sveučilišta u Zagrebu, Sveučilište u Zagrebu raspisuje javni

NATJEČAJ

za izbor

- dva izvršitelja u naslovno (bez zasnivanja radnog odnosa) nastavno zvanje predavača (m/ž) u interdisciplinarnom području znanosti (8.), znanstvenom polju vojno-obrambene i sigurnosno-obavještajne znanosti i umijeće (8.09.) na sveučilišnim preddiplomskim studijima Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje

- za jednog izvršitelja u naslovno (bez zasnivanja radnog odnosa) nastavno zvanje višeg predavača (m/ž) u znanstvenom području društvene znanosti, znanstvenom polju pedagogija, znanstvena grana opća pedagogija na preddiplomskim sveučilišnim studijima Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje.

Sve informacije o uvjetima natječaja objavljene su i nalaze se na mrežnim stranicama Sveučilišta u Zagrebu <http://www.unizg.hr/o-sveucilistu/dokumenti-i-javnost-informacija/natjecaji/>

Prijave na natječaj s traženom dokumentacijom molimo dostaviti poštom na adresu: Sveučilište u Zagrebu Trg Republike Hrvatske 14, 10 000 Zagreb, s naznakom prijave na natječaj, u roku od 30 dana od objave u Narodnim novinama.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET

Zagreb, Horvatovac 102a

Fakultetsko vijeće Prirodoslovno-matematičkog fakulteta na temelju članka 82. Statuta Fakulteta raspisuje

NATJEČAJ

za izbor

1. u suradničko zvanje i na radno mjesto asistent iz područja prirodnih znanosti, polje matematika, na određeno vrijeme, u punom radnom vremenu, pri Matematičkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, za rad na Elementu 5 projekta "Provedba vrhunskih istraživanja u sklopu Znanstvenog centra izvrsnosti za kvantne i kompleksne sustave te reprezentacije Liejevih algebri" – 1 izvršitelj.

2. u nastavno zvanje predavač (naslovno zvanje) iz područja prirodnih znanosti, polje matematika, bez zasnivanja radnog odnosa, pri Matematičkom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – 1 izvršitelj.

Sve informacije o uvjetima natječaja objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta www.pmf.unizg.hr/natjecaji. Ponude s dokazima o ispunjavanju uvjeta natječaja dostavljaju se na adresu: Prirodoslovno-matematički fakultet, Matematički odsjek, Zagreb, Bijenička 30, najkasnije u roku od 30 dana od objavljivanja natječaja u Narodnim novinama. Rezultati natječajnog postupka objavit će se na službenoj internetskoj stranici PMF-a: www.pmf.unizg.hr (Natjecaji).

Klasa: 112-01/20-01/0001

Ur. broj: 2181-198-04-04-20-0043

Split, 22. listopada 2020. godine

SVEUČILIŠTE U SPLITU

MEDICINSKI FAKULTET

objavljuje

NATJEČAJ

I.ZA IZBOR U ZVANJA

- dva suradnika u naslovnom suradničkom zvanju asistenta za područje biomedicine i zdravstva, polje kliničke medicinske znanosti, grana interna medicina, na Katedri za internu medicinu.

- jednog suradnika u naslovnom suradničkom zvanju asistenta za područje biomedicine i zdravstva, polje kliničke medicinske znanosti, grana patofiziologija, na Katedri za patofiziologiju.

II. ZA RAD NA PROJEKTU

- jednog doktoranda, radno mjesto I. vrste - asistent za rad na HRZZ projektu, „Imunomodulacijski učinci mastocita i eozinofila u mikrookolišu tumora mokraćnog mjehura“ – na određeno vrijeme u trajanju od 4 godine, a najkasnije do završetka projekta s punim radnim vremenom.

III. ZA RAD NA PROJEKTU

- jednog doktoranda/icu, radno mjesto I. vrste - asistent za rad na HRZZ projektu NormPreven koji se bavi istraživanjima arterijske krutosti i predviđanjem kardiovaskularnih događaja, u okviru natječaja Hrvatske zaklade za znanost „Projekt razvoja karijera mladih istraživača – izobrazba novih doktora znanosti.“ (DOK-2020-01) – na određeno vrijeme od 4 godine (s mogućnošću produženja), a najkasnije do završetka projekta s punim radnim vremenom.

Sve informacije o uvjetima natječaja i načinima prijave na natječaj objavljene su i nalaze se na službenoj internetskoj stranici Medicinskog fakulteta u Splitu, www.mefst.unist.hr

UPITNA PROMETNA VEZA IZMEĐU ŽARIŠTA STUDENTSKOG ŽIVOTA U SPLITU

Studenti traže prilagodbu autobusnih linija

Studenti su krenuli u pregovore i neke alternativne ponude su na stolu, ali njihov konačni cilj je uvođenje 'studentske autobusne linije'. Autobus bi se zaustavljao samo na mjestima važnim za studentski život i na taj način bi se prometovanje od doma na Spinutu do kampusa smanjilo na podnošljivih pola sata

PIŠE MATEJ SUNARA

Splitski kampus i Spinut dva su žarišta studentskog života u Splitu. Vrhunsko obrazovanje koje nudi Sveučilište u Splitu uz novoizgrađenu infrastrukturu na kampusu te nedavno renoviran Studentski dom "Bruno Bušić" na Spinutu, učinili su ovaj grad poželjnim mjestom studiranja za više od 20.000 studenata. Studentski je standard na visokoj stepenici, ali do vrha ga dijeli jedna prepreka – prometna infrastruktura i povezanost dvaju studentskih središta javnim prijevozom.

Uzmimo za primjer studenta koji živi u Studentskom domu "Bruno Bušić", a studira na FESB-u smještenom na kampusu. Ako nema vlastiti prijevoz, jedini način da dođe do kampusa jest "Prometova" linija broj 17. Student se od doma do kampusa vozi 40 minuta ako su idealni uvjeti na cesti, ali s obzirom da linija broj 17 prometuje preko Pazara, trajektne luke i vozi prometno opterećenom Poljičkom cestom, često se vožnja približi trajanju od sat vremena. To je previše vremena za jedan grad na poluotoku u kojem je sve nadohvat ruke. Prije na kampus stignu studenti iz Solina ili Kaštela negoli njih 700 smještenih u Studentskom domu "Bruno Bušić" i Hostelu "Spinut" te još sigurno toliko njih smještenih u privatnom smještaju po Spinutu i okolnim kvartovima. Ne tepaju zaludu Spinutu da je "kvart nadomak Splita". Linija broj 17 polazi u prosjeku svakih pola sata, što je nedovoljno da bi se

Sastanak studentskih predstavnika i odgovornih u poduzeću 'Promet Split'

zadovoljile studentske potrebe. Upravo zbog gore navedenih razloga Studentski zbor Sveučilišta u Splitu poslao je molbu gradskoj tvrtki "Promet" da se poduzmu određene intervencije u voznom redu i smjeru kretanja linije broj 17 kako bi se barem malo ublažio ovaj gorući studentski problem. "Održali smo konstruktivan sastanak s gradskom tvrtkom 'Promet', koji je saslušao naše probleme i uveo određene promjene u liniji kretanja linije broj 17. Ona više neće prometovati Zagrebačkom ulicom, koja vodi u trajektnu luku, nego će kod Općine skrenuti u Vukovarsku ulicu pa kratko voziti Ulicom slobode do skretanja u ulicu Matice hrvatske, koja vodi direktno do kampusa. To nije konačno rješenje kojemu težimo, ali je sigurno korak naprijed jer se putovanje studenata skratilo za desetak minuta", govori nam Mateo Marušić iz Studentskog zbora. "Promet" će studentima javiti koliko će

dodatnih linija biti uvedeno u prometovanje linije broj 17 u udarnim satima, a na sastanku se spominjala i promjena linije kretanja "sedmice" koja bi se trebala spustiti do Studentskog doma Bruno Bušić pa sve do kampusa. Studenti su krenuli u pregovore i neke alternativne ponude su na stolu, ali njihov konačni cilj je uvođenje "studentske autobusne linije". Ona bi bila namijenjena samo učenicima i studentima i autobus bi se zaustavljao samo na mjestima važnim za studentski život u Splitu. Na taj način se

prometovanje od doma na Spinutu do kampusa smanjuje na podnošljivih pola sata i podiže se kvaliteta kretanja studenata javnim prijevozom.

Uvođenje zasebnih studentskih linija donosi dodatne troškove proračunu "Prometa", ali one su definitivno rješenje ovoga gorućeg problema jer direktno podižu kvalitetu života studenata u gradu Splitu, tj. pomažu podizanju studentskog standarda. Studenti bi sigurno više koristili javni prijevoz kada bi bio prilagođeniji njihovim potrebama. Zašto ne probati?

JAKOV PRKIĆ/CROPIX

IZLOŽBA AKADEMSKOG KIPARA KREŠIMIRA KATUŠIĆA U SVEUČILIŠNOJ GALERIJU 'VASKO LIPOVAC'

Umjetnost je spona

Umjetnički koncept izložbe sastoji se od tri umjetnička rada: 'Izgubljene riječi', skulpture 'Sjeme - Suodnosi' i dokumentarnog filma 'Spona'

PIŠE HELENA TRZE JAKELIĆ

Izložba akademskog kipara Krešimira Katušića "Umjetnost je spona" svečano je otvorena 8. listopada u Sveučilišnoj galeriji "Vasko Lipovac". Umjetnički koncept izložbe sastoji se od tri umjetnička rada: "Izgubljene riječi", skulpture "Sjeme - Suodnosi" i dokumentarnog filma "Spona".

Izložbu je predstavila kustosica Ivana Mance, koja je već do sada surađivala s autorom te dobro poznaje njegov rad. U uvodnom izlaganju Mance je pokušala sažeti autorov pristup u kontekstu suvremene umjetnosti

S otvaranja izložbe Krešimira Katušića

kojem se Krešimir Katušić na određenim razinama suprotstavlja. Prvenstveno na razini teme fokusirajući se na čovjeka kao stvaralačko biće koje artikulira i reflektira svoje emocije, doživljava i spoznaje. Također, na komunikacijskoj razini teži pronalasku univerzalnog simboličkoga govora koji je svima pristupačan i razumljiv te pritom koristi arhetipske simbole (spirala, krug) i opće znakovlje (embrij, knjiga). Istaknula je kako se Katušić suvereno izražava u različitim medijima, osvrnuvši se i na njegov dokumentarni film "Spona" koji je dio njegove doktorske disertacije.

Krešimir Katušić zahvalio je publici i organizatorima, a u svom obraćanju povezo je ovakav kulturni i društveni događaj stvaranja izložbe sa svojim promišljanjima pri izradi.

"Čovjek da bi se razvijao mora biti s ljudima i dijeliti se s ljudima te samo kroz takvo međusobno prožimanje zajedno rastemo kao pojedinci i kao bića u cjelini", zaključio je Katušić. Izložba je otvorena do 26. listopada.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET
raspisuje
NATJEČAJ

za upis na program Dopunskog pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičkog obrazovanja
Pravo upisa imaju osobe koje, prema odredbama Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, osim pedagoških kompetencija, ispunjavaju ostale uvjete za rad u osnovnim i srednjim školama.

Uvjeti za upis:

- završen odgovarajući diplomski sveučilišni nenastavnički studij ili četverogodišnji dodiplomski sveučilišni nenastavnički studij;
- završen odgovarajući preddiplomski sveučilišni studij ili stručni studij na kojem se stječe najmanje 180 ECTS bodova.

Uz prijavu (obrazac na web-u) prilaže se:

- životopis
- presliku domovnice
- presliku rodnog lista
- presliku svjedodžbe/diplome (pristupnici koji su odgovarajući studij završili u inozemstvu prilažu i rješenje o priznavanju inozemne visokoškolske kvalifikacije)

Program traje dva semestra (60 ECTS bodova). Školarina u iznosu od 8.000,00 kuna i upisnina u iznosu 250,00 kuna uplaćuju se jednokratno na IBAN: HR6124070001100580549, poziv na broj: 00-6615113-21000. Dokaz o uplati dostavlja se prilikom upisa.

Program će se organizirati ukoliko se na natječaj prijavi dovoljan broj kandidata.

Prijave s dokumentacijom dostavljaju se do 30. siječnja 2021.

godine na adresu: Sveučilište u Splitu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Ručera Boškovića 33, 21 000 Split, uz naznaku „Natječaj za upis na Dopunsko pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičko obrazovanje“.

Dodatne informacije mogu se pronaći na mrežnim stranicama Fakulteta www.pmfst.unist.hr pod linkom Dopunsko obrazovanje.

Na Natječaj se mogu prijaviti osobe oba spola. Riječi i pojmovni sklopovi koji se koriste u

Natječaju, a koji imaju rodno značenje, bez obzira jesu li korišteni u muškom ili ženskom

rodu, odnose se na jednak način na muški i ženski rod.

Podnošenjem prijave na natječaj, kandidati su izričito suglasni da Prirodoslovno-matematički fakultet u Splitu, kao voditelj zbirke osobnih podataka može prikupljati, koristiti i dalje obrađivati podatke u svrhu provedbe natječajnog postupka sukladno odredbama Zakona o zaštiti osobnih podataka.

UMJETNIČKA AKADEMIJA U SPLITU
objavljuje

NATJEČAJ (m/ž)

za izbor u zvanje i na radno mjesto

1. Izvanredni profesor u području umjetnosti, polje likovne umjetnosti, grana grafika na neodređeno vrijeme u punom radnom vremenu.
 2. Izvanredni profesor u području umjetnosti, polje likovne umjetnosti, grana konzervacija - restauracija na neodređeno vrijeme u punom radnom vremenu.
 3. Docent u području umjetnosti, polje likovne umjetnosti, grana slikarstvo na neodređeno vrijeme u punom radnom vremenu.
 4. Docent u području humanističkih znanosti, polje znanost o umjetnosti, grana muzikologija i etnomuzikologija na neodređeno vrijeme u punom radnom vremenu.
 5. Predavač u području umjetnosti, polje likovne umjetnosti, grana konzervacija - restauracija na neodređeno vrijeme u punom radnom vremenu.
 6. Poslijedoktorand u području humanističkih znanosti, polje znanost o umjetnosti, grana muzikologija i etnomuzikologija na određeno vrijeme u punom radnom vremenu.
 7. Poslijedoktorand u području humanističkih znanosti, polje znanost o umjetnosti, grana teorija glazbene umjetnosti na određeno vrijeme u punom radnom vremenu.
 8. Asistent u području humanističkih znanosti, polje znanost o umjetnosti, grana muzikologija i etnomuzikologija na određeno vrijeme u punom radnom vremenu.
- Pristupnici na natječaj moraju ispunjavati uvjete Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju.
Prijava na natječaj mora sadržavati životopis, presliku dokaza o državljanstvu, diplomu o stečenoj stručnoj spremi i izvješće o stručnoj i nastavnoj aktivnosti.
Prijavom na natječaj pristupnici su izričito suglasni da Umjetnička akademija u Splitu može koristiti, prikupljati i obrađivati podatke u svrhu provedbe natječajnog postupka sukladno zakonskim propisima.
Prijave se dostavljaju u roku od 30 dana od objave natječaja na adresu: Umjetnička akademija u Splitu, Zagrebačka 3, 21 000 Split.

Zagreb

Novi redoviti profesori hrvatskih sveučilišta

Igor Franić

izabran je u umjetničko-nastavno zvanje redovitog profesora – trajno u umjetničkom području, polje likovne umjetnosti, grana arhitektura (umjetnički dio)

Mirjana Kujundžić Tiljak

znan.-nast. zvanje redovite profesorice – trajno, biomedicina i zdravstvo, polje javno zdravstvo i zdrav. zaštita, grana javno zdravstvo

Marin Matošić

izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora – trajno u području biotehničkih znanosti, polje biotehnologija, grana inženjerstvo

Ana Vukelić

izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice – trajno u području prirodnih znanosti, polje matematika, grana matematička analiza

Nataša Antoljak

znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području biomedicine i zdravstva, polje javno zdravstvo i zdravstvena zaštita, grana epidemiologija

Nina Begičević Ređep

izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području društvenih znanosti, polje informacijske i komunikacijske znanosti

Milka Car Prijić

izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području humanističkih znanosti, polje filologija, grana germanistika

Mario Dobrilović

izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u području tehničkih znanosti, polje rudarstvo, nafta i geološko inženjerstvo, grana rudarstvo

Slavko Gašparov

izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u području biomedicine i zdravstva, polje kliničke medicinske znanosti, grana patologija

Damir Godec

izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u području tehničkih znanosti, polje strojarstvo

Zvezdana Hendija

izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području društvenih znanosti, polje ekonomija, grana trgovina i turizam

Split

Igor Karšaj

izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u području tehničkih znanosti, polje strojarstvo

Violeta Vidaček Hainš

izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području društvenih znanosti, polje informacijske i komunikacijske znanosti

Vatroslav Zovko

izabran u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u interdisciplinarnom području znanosti, polje ekonomija i informacijske i komunikacijske znanosti

Marijana Peričić Salihović

izabrana u naslovno znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice, prirodne znanosti, polje biologija, grana biokemija i molekularna biologija

Ante Tonkić

izabran u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora – trajno u području biomedicine i zdravstva, polje kliničke medicinske znanosti, grana interna medicina

Tonči Bavčević

izabran je u znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora u području društvenih znanosti, polje kineziologija, grana kineziološka edukacija

Osijek

Sonja Kovačević

izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice u području društvenih znanosti, polje pedagogija, grana didaktika

Ružica Pšihistal

izabrana je u znanstveno-nastavno zvanje redovite profesorice – trajno, humanističke znanosti, polje filologija, grana teorija i povijest književnosti

Dean Vučinić

izabran je u naslovno znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora – prvi izbor u području tehničkih znanosti, polje elektrotehnika

Neven Skitarelić

znanstveno-nastavno zvanje redovitog profesora – trajno (20 posto radnog vremena), biomedicina i zdravstvo, polje kliničke medicinske znanosti (otorinolaringologija)

Zadar

Novi emeritusi hrvatskih sveučilišta

Damir Magaš

redoviti profesor u mirovini Odjela za geografiju

Zagreb

Lovorka Galetić

redovita profesorica u mirovini Ekonomskog fakulteta

Ivica Grbac

redoviti profesor u mirovini Šumarskog fakulteta

Željko Hutinski

redoviti profesor u mirovini Fakulteta organizacije i informatike

Ljubo Jurčić

redoviti profesor u mirovini Ekonomskog fakulteta

Vlado Leko

redoviti profesor u mirovini Ekonomskog fakulteta

Velimir Srića

redoviti profesor u mirovini Ekonomskog fakulteta